Varpuliks

1940 3. Nr

Krāsojiet tikai ar vislabākām drēbju krāsām

»OZOLZĪLE«

paciņās un tabletēs, kuŗas nebrūk un nebalē

Fabrika R ī g ā, Dzirnavu ielā Nr 115 **Tālrunis 26973**

M. Grasmaņa sēklu tirgotava

īpašnieks F. Arkliņš, Jelgavā, Katoļu ielā 18, tālr. 266

Dārzaugu, puķu un lauksaimniecības

SĒKLAS

Dārzkopības piederumi un rīki. Augu kaitekļu apkarošanas līdzekļi. Biškopības piederumi un stropi.

Mākslīgas bišu šūnas.

Pērk bišu vasku un vecas bišu šūnas un maina pret mākslīgām šūnām uz ļoti izdevīgiem noteikumiem

---

J. KAULIŅA

Bērnu apģērbu un galanterijas preču tirgotava

Rigā, Marijas iela № 9, tālrunis 20437

Pasta tek. rēķins 11217

Piedāvā lielā izvēlē visādus meiteņu un puisēnu apģērbus, jaunos vīdusskolu, mazpulku un tautas tērpus, dažādu veļu un sīkas preces u. c. Skolām un palīdzības sabiedrībām viszemākās cenas

Laipna apkalpošana — Glīts darbs

IMPORTS

K. A. Bušs

Pārtikas preču, garšvielu un augļu lieltirgotava

Rigā, Kungu ielā 23. Tālr. 20829

Tek. rēķ.: Latvijas bankā 3210, pastā 1650

SĒKLAS

dārzāju, lauksaimniecības, koku un puķu, **dāliju saknes, kamolu begonijas, 50 šķirnes visjaunākos dižciltīgo gladiolu sīpolus, vasarā un rudeni ziedošās baltās lilijas, krāšņuma kannas, dārzkopības rīkus,** miglotājus, bišu šūnas, piedavā:

M. BUNTE sēklu tirgotava Merķeļa ielā 2 (Kr. Barona ielas stūrī) **Rigā**

Izsūtu cenu rādītāju

Lieldienu dāvanas

kā: somas, portfeļus, naudas makus, šūtas kurpes, visus formas tērpu,

medību un sporta piederumus,

vingrošanas kurpes, kāju un volēja bumbas, jostas, nozīmes u. t. t., u. t. t.

piedāva vislielākā izvēlē

A|S. A. Ratfelders **Rīgā, Kaļķu ielā Nr. 11**

Vairumā. Pasūtījumus izpildam arī pa pastu. **Mazumā.**

Mazpulks

3. (110.) Nr. 1940. g. 15. martā X g. gāj.

Zaļie bērzi

Edvarts Virza

Tur, kur arkls kādreiz ara,
Tur, kur mirdzot saulstaros
Vēla lejup izkapts vara
Kviešu kūļus dzeltenos, —
Nenomākta savā spējā,
Tad, kad aprīlis nāk silts,
Plandas, sit un trokšņo vējā
Zaļu bērzu jauna cilts.
Vēsums no tiem krīt uz klāja
Dzeguze še lietu sauc,
Atpūsties no vajātāja
Viņu ēnā zaķis trauc,
Maigums kāds šais bērzos, liepās!
Nenojauž, kas klīst zem tiem,
Ka še kādu reizi stiepās
Kvieši pretī mākoņiem.
Bet ja kam še aizmigt viļās,
Karstās pusdienās — tad tam,
Lemts vēl dzirdēt dzelmēs dziļās
Senos arklus atskanam.
Ai, virs tā, ko cilvēks rada,
Mūžīgākas audzes augs:
Liepu, bērzu zaļā kņada
Ies, kur bija kviešu lauks!

Šis laiks pārbauda mūsu izturību

Prof. J. AUŠKĀPS, Izglītības ministrs

Bija laiki, kad mēs daudz runājām par vienotības spēku, par disciplīnu, par savaldību, par izturību. Bet vienīgi dzīves grūtības rada tādus apstākļus, kad mēs arī varam pārliecināties, kas ir tikai skaisti vārdi un kas ir patiesi mūsu sirdīs ieauguši cēli ideāli. Grūtības arī rāda, cik stipri mēs esam cīņā par mūsu ideāliem. Grūtības pārbauda mūsu izturību.

Mazpulku dalībnieki, — un ja nu šis laiks ir grūtību laiks, tad tas reizē ir arī mūsu izturības pārbaudes laiks. Šim laikmetam jāizšķiŗ, vai mēs esam izturīgi diezgan, lai gūtu uzvaru lielajā dzīves cīņā. Un ja mēs šo pārbaudi izturēsim, tad mūsu spēki vēl vairāk norūdīsies, mūsu stāja kļūs vēl cietāka, un mēs varēsim ar vēl lielāku drošību raudzīties nākotnē. Mēs būsim pārliecinājušies, ko mēs varam veikt. Un katram jaunietim, kas tā savus spēkus izmērojis, nekad nekas nav jānožēlo, jo radusies ir apziņa, zināms sevis novērtējums, un cilvēks no tā laika skaidri zina, ko viņš var un ko viņš spēj.

Daudziem no jums būs gadījies, it īpaši lielākās pilsētās, visus šos pēdējos mēnešus redzēt satrauktus ļaudis, kas, nemiera pārņemti, zaudē līdzsvaru savā rīcībā un ražīga darba vietā svaidās bezdarbībā šurp un turp un sēj nemieru arī citu pilsoņu sirdīs. Tie izplata dažādas tenkas un baumas, pareģo visādus briesmīgus notikumus. Vieni no viņiem ir baiļu pārņemti mazdūšīgie, bet citi ir arī ļaunprātīgi mūsu tautas un valsts nelabvēļi. Neļaujiet tiem ienest nemieru arī jūsu jaunajās sirdīs, un par visām lietām neiznēsājiet tālāk viņu sacerētās aplamības, par kuŗām patiesībā varētu pasmieties, ja tās nedarītu tikdaudz posta. Ņemiet vērā, ka, citu stāstus izplatīdami, arī jūs neapzināti kļūstat par ieroci gļēvuļu vai ļaundaŗu rokās.

Mazpulku dalībnieku saime ir pieradusi strādāt, darbam audzināta, un tas mums visiem dod ticību, ka viņa arī visās dzīves grūtībās patiesi pratīs uzvarēt. Un tas ir labi, jo nu ir pienācis īstais laiks, kad ikviens no mums, liels un mazs, varam būt palīgs mūsu Vadonim un mūsu valstij un tikai ar to, ka paliekam visi cieši vienoti, ar pacietību panesam dzīves grūtības un ne par matu neatkāpjamies no mūsu nacionālajiem ideāliem, no lielajām 15. maija idejām. Šis laikmets ir pārbaude mūsu izturībai, pārbaude tam, vai esam 15. maija idejas izpratuši un tās patiesi savā sirdī ieslēguši, pārbaude tam, vai esam nobrieduši nevien saņemt, bet arī noturēt tautas augošās labklājības sauli.

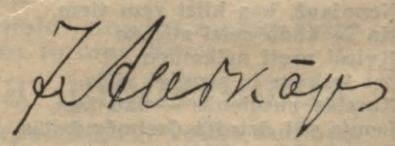

AUGSIM LATVIJAI

Savaldība valodā

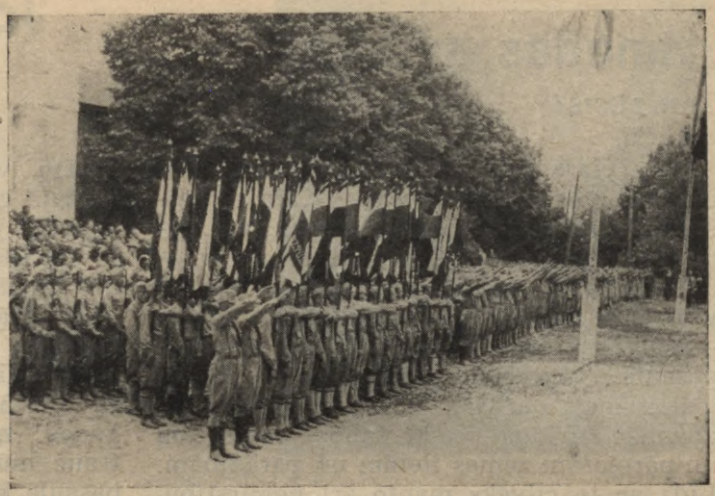

Augsim Latvijai!

Tu, sieviņa, žagatiņa,
Vilka, lāča apēdama:
Ko no viena sadzirdēji,
To otram izplukšķēji.
T. dz.

Kā šodien tā senāk viens netikums ļaudis nav atstājis un šķietami negrib arī atkāpties no cilvēku cilts. Tā ir tukšu valodu runāšana, kaut kur sadzirdētā čakla pastāstīšana citiem, jo nevar tak tā rādīties citiem par nezinātāju. Katrs, jauns vai vecs, grib būt tas, kas zina vairāk «noslēpumu», zina kaut ko jaunu par citiem cilvēkiem vai par notikumiem sabiedrībā.

Tā tas ir šodien, tā tas bijis senāk. Pašreizējos apstākļos cilvēki mīl ļoti daudz runāt ne par to, ko viņi izlasījuši laikrakstos, bet ko par kaŗu un kaŗa apstākļiem sadzirdējuši no citiem. Ar šīm nevalodām vienmēr ir jācīnās, jo tās, klīzdamas no viena pie otra, apslāpē tur daudzkārt veselīgā saprāta dzirksti, un galvenais — sagrauž kā tārps daudzas labas un vērtīgas domas.

Plukšķēšana nav sveša arī jaunatnei. Viņa nepaiet garām arī tai. Citkārt jābrīnās, kur radušies, gados vēl tik jauni, zēni un meitenes, kas veikli prot citus aprunāt, no viena nenozīmīga vārda iztaisīt daudznozīmīgu, ļaunu runu par citiem.

Jaunatnei arvien ir svēta pienākuma apziņa, viņa varētu lepna justies, ka viņai uztic arī tās lietas darbā vai citur, kas nav viņiem izklāstāmas, bet — cik ir to, kam tā pilnam var uzticēties. Uzticēties kā klintij, kas, gabalos saskaldīta, tomēr paliks klints.

Par šiem plukšķētājiem mūsu tauta reiz dziedājusi, ka viņi vilka, lāča apēdami. Ka viņi ir tādi cilvēki, kas nevienam nav vajadzīgi. Nevienam nav prieka un patikas ar tiem draudzēties, jo tu, cilvēks, nezini, kuŗā brīdī šie ļaudis arī draudzību izmantos savai plukšķēšanas kārei. Viņi ir sliktāki draugi, nekā mūsu atklātie ienaidnieki, jo viņi slepeni var mums kaitēt. Tāpēc tie vilka, lāča apēdami, jo cienīt un mīlēt viņus nevar.

Uzticība pasaulē ir dārgākā manta. Laimīgs un lepns pats uz sevi var būt tas cilvēks, kam var uzticēties. Bet šī uzticība nav Dieva dāvana, tā ir paša cilvēka nopelns, viņa savaldība valodā, viņa apzināšanās, ka katrs lieks vārds ir jau no ļauna.

Un kad tev kādreiz ļoti, ļoti gribas pateikt citiem, ko tu esi dzirdējis, vai kas tev jāpatur pie sevis klusībā, bet tu vēl pats tā drusku šaubies, teikt vai nē — tad šajā šaubu brīdī atceries tautas dziesmu un zini, ka tu būsi tas vilka, lāča apēdamais. Klusē, — un nicināšanas vietā pie tevis atnāks cieņa un atzīšana.

Neesi kārs noticēt un tālāk izplatīt visu, ko stāsta ļaunu par otru cilvēku. Baumu iznēsāšana ir atriebīgs veikals

KĀRLIS ULMANIS

Atmodas svētkos

ARN. LŪSIS

Visa plašā Dieva pasaule ir pilna lielu un neaprakstāmu brīnumu. Kam ir gaišas acis — tas redz un priecājas ar patiesu prieku par to, ka arī viņš pats ir — daļa no šī neizmērojamā visuma, daļa no visu lietu Radītāja roku darba. Jo tiešām — cilvēks p a t s ir vislielākais brīnums pasaulē. Cilvēka radīšana ir Dieva visizcilākais darbs, ja vien mēs varam tā apzīmēt Mūžīgā pieskaršanos mainīgām un pārejošām zemes lietām un parādībām. Līdz ar to cilvēks manto arī nemirstību. Jau kopš neatminamiem laikiem cilvēki to ir noģieduši. Varbūt pats Dievs mūsu senčiem ir iečukstējis atziņu, ka viņi dzīvos arī aiz kapa, ka ar nāvi viss neiet bojā, viss nezūd un neiznīkst. Neprazdami citādāki apzīmēt šī jaunā ceļa sākumu, kas paaudžu paaudzes ved aizmūžos, cilvēki tam atraduši vārdu: augšāmcelšanās.

Mēs ticam dvēseles un gara nemirstībai. Un — šī ticība gūst apstiprinājumu arī Lieldienu notikumā, kas stāsta par mūsu Kunga un Pestītāja Jēzus Kristus atmodu jaunai dzīvei Dieva tuvumā.

Velti Kristus mācekļi un viņa māte meklē to kapā, kur tas apguldīts.

Dzīvais nav atrodams pie mirušiem. Kāda balss tiem, kas mūsu Glābēju un Iepriecinātāju karsti ir mīlējuši, saka: Viņa šeit vairs nav! Viņš ir augšāmcēlies! Atraisījies no zemes sāpēm un ciešanām, viņš ir pacēlies lielās skaidrības spožajā gaismā, lai sāktu tur jaunu dzīvi, ko viņš jau ir pazinis, par kuŗu viņš jau ir runājis un stāstījis, tēlodams to gleznās un līdzībās . . .

Pirmie pavasara ūdeņi

Ar prātu mēs Lieldienu notikumu izskaidrot nevaram. Daudzi tam netic. Bet — daudz vairāk ir to, kas tam tic. Jo šie ticētāji zina: maiņas un pārvērtības, kādas notiek dabā un cilvēkos, nepārtrauc mūžīgo dzīvības ritmu, kāds valda pasaulē kopš tās pirmsākumiem. Vasarai gan katru gadu seko ziema, bet tā — nav mūžīga. Kokam gan nobirst lapas rudenī — bet koks pats nenokalst. Un vai gan cilvēks stāvētu ārpus šīs kārtības? Dievs — kas cilvēku vairāk par visu ir mīlējis — nav nosodījis viņu vienu ar iznīcību, liekot visam citam mūžīgi zaļot, mūžīgi plaukt . . .

Lūk, tamdēļ ticētāji gaida un svin Lieldienas svētkus. Aizdeguši gaišas sveces savu dievnamu altāŗos, tie simtiem un tūkstošiem nāk pateikties Visuvarenam par to, ka dzīve ir taisni tāda, kādai tai jābūt, lai viņā kļūtu ietverts vislielākais daiļums, vislielākā pilnība . . .

Ak, draugi, nastas nometiet,

Kad ziedu vējš pār zemi iet! — tā mūs aicina kāds dziesminieks ! Un šo vēsti mums sludina arī Lieldienu saulainie zvani. Nometiet rūpju nastu — tie sauc, — mācaties atkal smaidīt! Bēdīgie un grūtsirdīgie — pieminiet Dieva žēlastību! Slimie un nospiestie — ticiet, ka jūs atspirgsat, un — jūs celsaties jaunā spēkā un stiprumā! Un tiešām — kas paceļ galvu pret sauli — tam saule izžāvē asaras no acīm.

Sirdij saules gaismu dod — Dievs.

Meklēsim ceļu pie viņa, kad noskumis prāts, kad uzmācas jautājumi, kuŗiem nerodam atbildi. Bet — iesim arī tai saulē, kas apstaro mūsu zemi — jo klāt ir pavasaris! Ūbeles balss jau ir dzirdama mežā. Tā liek mums aizmirst ziemas gurdumu un saīgumu, lai ar smaidu mēs varētu iet caur dzīvi, gan raženi strādājot, gan atpūtā priecājoties . . .

Dzejniekam aizejot

ARN. LŪSIS

Brīdī, kad pirmie pavasaŗa vēji aizšalca pāri Zemgales klajumiem, vēstīdami drīzu gājputnu atgriešanos, latviešu tauta zaudēja sava karoga apdziedātāju — Tēvzemes balvas laureātu, rakstnieku un dzejnieku Edvartu Virzu. Ilgi cīnījies ar grūtu slimību, lielais dzejnieks devās ceļā uz teiksmaino dvēseļu zemi pirmā marta dienā, atstādams daudzus vēl nepabeigtus un iecerētus darbus, kas vairotu mūsu garīgās kultūras vērtību krātuves bagātības.

Edvarta Virzas nāve nāca negaidot — kā sāpīgs pārsteigums visai tautai un jaunatnei. Viņš bija pašos spēka gados, un dievišķā talanta dzirksts viņa krūtīs netaisījās izdzist, bet ar katru jaunu darbu, ko pēdējos gados viņš bija radījis, atmirdzēja vēl lielākā spožumā.

Ar Edvarta Virzas nāvi mūsu tauta zaudējusi nevien lielu dzejnieku, bet arī dedzīgu patriotu un atjaunotās, 15. maija Latvijas izcilāko ideologu, kas neaizmirstamos vārdos un gleznās ietērpis savu mācību par latvisko, mūžīgo Latviju. Pēdējais mūsu valsts apzīmējums ir tieši lielā dzejnieka radīts, jo taš pirmais izskanēja kādā viņa darbā vārdos: «Aicina mani un sauc Mūžīgās Latvijas balss!»

Ideāli, kuŗus Edvarts Virza tautai ir sludinājis, blakus Tautas Vadoņa mācībai tagad stāv mūsu valstiskās dzīves pamatos. Vairāk kā divdesmit gadus atrazdamies Prezidenta **Kārļa Ulmaņa** tuvumā, dzejnieks ar nemaldīgu noģiedu redzējis viņā to vīru, kuŗa vadīta, tauta var droši raudzīties nākotnē. Un tamdēļ jau pirms 1934. gada 15. maija saulainās rīta ausmas Edvarts Virza savos rakstos un runās sludina atziņu, ka latviešu tauta tikai tad būs stipra, kad tā nezaudēs vienību un vienprātību.

Edvarts Virza ir arī viens — un, laikam, pats lielākais — no tiem latviešu rakstniekiem, kas nešaubīgi ticējis zemes svētībai un uzlūkoja zemnieku par mūsu valsts stiprāko un drošāko neatkarības sargātāju. Viņa poēma «Straumēni» ir darbs, kas atvēra daudziem lauku dzīves daiļuma un lauku darba svētības noliedzējiem acis, darbs — kuŗam līdzīgu grūti būs atrast visā pasaules literātūrā. Ļoti labprāt dziesminieks uzturējās arī lauku jaunatnes un tās audzinātāju vidū. Savu labvēlību mazpulku organizācijai viņš apliecināja, sacerot vārdus mūsu himnai: «Lai ar sauli laukā ejam!». 1938. g., kopā ar Tautas Vadoni ieradies mazpulku nometnē Mežotnē, Edvarts Virza ļoti priecājās par visu tur redzēto, un, beidzot, sēdot pie upes krastā ierīkotā nometnes pusdienu galda, sajūsmināts iesaucās: «Nu reiz es esmu pie īsta zemes galda!»

Tagad lielo dziesminieku viegli sedz tās zemes smilts, ko viņš tik ļoti ir mīlējis. Bet — mēs esam pārliecināti, ka viņa gars dzīvos ilgāki, kā viņa miesa ir dzīvojusi. Edvarts Virza, spožuma apstarots — ir iegājis Latvijas vēsturē, un arī mazpulku jaunatne viņa vārdu un darbus nekad neaizmirsīs. Līdz ar savu tautu viņš dzīvos saules mūžu.

Ciedrīte

A. AKMENTIŅAS stāsts

(Godalgots mazpulku stāstu sacensībā.)

«Māt, no šīs dienas es gribu pāriet savā maizē,» saka Jancis, no ganiem pārnācis.

Māte stāv pie pavarda un lej piena putru bļodās. Viņas sejā paviz zobgalīgs smaids.

«Tu laikam domā, ka es jokoju? Nē, māt. Visu rītu par to domāju. Būs labāk, ja tu nodalīsi man cibiņā sviestu un biezpienu, izcepsi pašam savu kukuli maizes un ieliesi bļodiņā putru tāpat kā grāvracim. Ja par ganos iešanu paliek kāds lats pāri, to es vēlos saņemt skaidrā naudā.»

Ganam blakus stāv Krancis un aizdomīgi vēro pavēlnieku, bet māte aiziet sameklēt mazo bļodiņu. Pa pusatvērtajām durvīm virtuvē ieplūst vasaras tveice un ziedu smarža.

No lauka pārnāk tēvs ar vecāko dēlu Ansi. Uz kāpnēm sēdēdami, viņi noauj pastalas un izdauza zemainos autus. Piekusis un nosvīdis atklibo grāvracis Lukstiņš.

«Kad tik neuznāk bargs negaiss. Tavu traku karsēšanu. Nevaru atcerēties otru tik karstu vasaru,» grāvracis stāsta Annai, kas, govis izslaukusi, skalo piena traukus.

Anna līdzcietīgi paskatās uz veco vīru, kas nometies ēnā pie ogu dārza sētas, tad pārlaiž skatu līdz pat upei, aiz kuŗas aug kuplas egles. Viss gaiss zilu dūmaku pilns, un saule dedzina kā uguns.

Cik labi, ka pusdienas laiks, domā meitene. Šorīt pļautais āboliņš pievakarē būs zārdojams. Sadzīs govis aplokā un mazais brālis varēs nākt palīgā sakasīt smalkumus. Rūpīgi novietojusi kannu un slaucenes, viņa aizsteidzas pusdienās.

Uz dārza sētas sēž Jancis. Staba galā nolikta sviesta cibiņa un virs tās maizes rieciens. Rokās maza bļodiņa ar putru. Lejā apgūlies Krancis un kāri skatās uz augšu.

«Vai, brālīt! Kāpēc tu nenāc iekšā ēst?» mazā brīnās, bet zēns klusēdams purina galvu un turpina cilāt koka kaŗoti. Skaļi smiedamās gaišmatainā meitene ieskrien mājās. Mazais brālis ir reizēm savāds un untumains.

Ansis paveŗ logu un izlūdzas zēnu ēst. Visniknākais ir tēvs, kam šāda nodalīšanās šķiet vislielākā nerātnība. Viņš solās iet meklēt žagarus, bet māte viņu norunā. Tā bez kādām grūtībām mazais gans nodalās savā maizē.

Smags klusums iestājas pagalmā. Pat vistas nolīdušas zem krūmiem. Vienīgi bezdelīgas jautri vidžina paspārnē. Virs dziļā līča aug milzīgi mākoņu kalni. Ansis pāriet pagalmu un kalna pie šķūņa vēro debesis. Jancis strādā pirts galā, un zēna sīkais augums te pazib, te nozūd aiz ērkšķogu krūmiem.

Mazo dārzu aiz pirts iežogo cieša sēta, un viss, kas dārzā aug, Janča stādīts un kopts. Katru nezāli, kas domā palaist asnu, ķer kapļa smaile. Tur aug divas ābelītes, ķirsis un bumbiere, dažādi ogulāji un malās puķes. Pat Annai nav tik skaistas puķes, kā pirts dārzā. Ja viņai kādreiz vajaga ziedus, ko aiznest krustmātei uz lielo māju, tai jālūdz, lai mazais brālis pārdod. Bez naudas no viņa nekā nevar dabūt.

«Mantrausis tāds,» tādos gadījumos pukojas māsa, un zēna apaļajā sejiņā pavīd noslēpumains smaids.

Ansim nenāk miegs. Viņš bijis laukā un aplūkojis, ka āboliņš ceļams. Pret vakaru līs. Viņš mīļi parausta māsu pie gaišajām matu pīnēm. Meitene apgūlusies zem ceriņu krūma un kailās rokas ietinusi priekšautā. Tad Ansis pamodina arī tēvu, sajūdz bēro grābeklī un noliek uz kāpnēm visvieglāko grābekli mazajam brālim. Māte apsolās aizdzīt govis uz aploku un gaišu skatu pavada savus darba darītājus.

«Kas tev gan nekaiš, Muceniec,» gremžas kaimiņienes. «Ne tev poļi, ne krievi ēdināmi, ne tev saimniecība iedalīta purva zemē. Muižas labākā zeme, visa kā dārzs. Bērni arī padevušies ne tik gaišām galvām, nav jāsūta dārgajās pilsētas skolās . . .»

Māte tādās reizēs pasmīn un pacilā sastrādātās rokas, it kā atgainot paziņu valodas. Ko citiem sūroties un stāstīt, katram pašam jānes savs krusts. Sīksta un

cieta kā upes sieksta viņa augusi un lielo mūža daļu nodzīvojusi. Vai tad Dievs nenovēlēs gaišu mūža vakaru?

Straūja vēja pūsma sagriež pagalmā smiltis. Kūtī kāds iemaujas. Tā ir Ciedrīte, jaunākā tele, Janča mīlule. Māte paņem rīksti un atraisa govju ķēdes. Kamēr badīgā Brūne pārmeklē, vai kādā silē nav palicis kas ēdams, Ciedrīte izspraucas pirmā pa durvīm. Maza un apaļa, reti samērīgiem locekļiem, smalku galvu un skaisti veidotiem nagiem, tele stāv kūtspriekšā un ošņā gaisu, tad apskrien pagalmu un atgriežas pie saimnieces.

«Tu laikam meklē Janci, Ciedrīt,» māte pasmaida. «Ej vien līdzi lielajām govīm. Jancis gādā tev ziemai ēdamo āboliņa laukā.»

Ciedrīte paberž mazos radziņus gar saimnieces elkoni un domīgi aizsoļo pie lielām govīm.

Kas to būtu domājis, ka no mazā, vārgā telēna izaugs tāda skaista telīte. Tas Janča nopelns par rūpīgo kopšanu un ēdināšanu.

Māte atceras, kā pārraugs toreiz ieteica teļu pārdot miesniekam. Bet Jancis, apķēries mātei ap kaklu, lūdzās, lai ļauj gotiņai dzīvot.

«Tu redzēsi, māt, kad Ciedrīte izaugs, viņa būs skaistāka par Brūni un dos daudz vairāk piena. Tu pieslauksi pilnu slauceni, un tesmens vēl nebūs tukšs.»

Uz nākošo pavasari varēs Ciedrīti slaukt, tad jau redzēs, vai dēla vārdi būs piepildījušies.

Vējš pieņemas, un mežs aiz upes sāk šalkt. Māte steidzina soļus, lai apkoptu māju un kūti. Strādnieki āboliņa laukā nerunā ne vārda, bet dara ko var. Ansis sen atdevis bēro māsai, kas sēž uz grābekļa un pievelk vālus. Jancim piere nosvīdusi, rokas sāk sāpēt. Zēns pamet izmisušu skatu uz meža pusi. Vēl pāris kaudzes, tad būtu viss, bet mežmalā jau līst. Tad arī laukam pārskrien lielas, retas lāses.

«Ann', paņem puiku un brauc mājās,» sauc tēvs. Jancis vēl mīņājas un grib ko teikt, kad plata zibens svītra iekrīt mežā. Apdullinošs grāviens sabiedē zirgu, tas sāk lēkšot uz māju un vienā mirklī nozūd aiz šķūņa.

Uz kāpnēm sēdēdami, viņi noauj pastalas un izdauza zemainos autus

Lietus gāž straumēm. Jancis jūt, ka vēsās lāses samērcē kreklu un tek gar stilbiem uz leju. Tēvs uzmet svārkus, un klusēdami viņi soļo mājup. Ansis sen jau aizskrējis māsu glābt, bet tā līdz ar bēro noslēpusies šķūnī, purina slapjos matus un smejas par trako braucienu.

Turpat iebēdzis arī Lukstiņš. Kūpina pīpīti un asina lāpstas. «Ko tu nu cīnies, Lukstiņ? Grāvis būs pilns un skalosies pāri, panāc uz istabu». Lukstiņš neliekas divreiz teikt un veikli metas Mucenieka pēdās.

Tā nu viņi sēž uz mūrīša un cilā glāzes. No sākuma runas neveicas, bet drīz visa telpa skan no divu vīru valodām, kas risinās par bijušiem kaŗiem.

«Jā, jā, Muceniek, to es skaidri atceros, kad vācieši tevi sašāva,» šņukst Lukstiņš. «Tu saķēri galvu un nogāzies kā nopļauts laksts. Kur tad tev tā rēta palikusi?»

—«Tepat, tepat ir zem matiem, Lukstiņ. Dakteri man toreiz cieši piekodināja, ka es

nedrīkstot dzert. Bet kuŗš nu, brālīt, var iztikt bez dzeršanas? Tas jau zemnieka prieks».

Šo vienīgo prieku iztraucē māte. Viņas iegarenā, pabālā sejā iezagusies rūpju ēna.

« Jūs jau te abi nosmaksiet,» viņa klusi saka un atveŗ logus. Maiga bērzu smarža ieplūst telpā, un Lukstiņš kļūst tāds pavisam nevaļīgs.

Mucinieks sēž uz mūrīša un truli vēro sievu, kas steidzīgi novāc pudeli un glāzes. Virtuvē atskan maiga čaloņa. Tur smejas Anna. Viņai viesos atnākušas kaimiņu meitenes. Ansis ir pie viņām, tikai Janci nekur neredz. Apguldījusi tēvu, māte uzmet uz pleciem lakatu un izslīd pagalmā. Pamet acis uz vienu, uz otru pusi, bet zēna nav. Tā viņa aiziet līdz kūtij un pie durvīm apstājas.

Piena namiņā nolikta kanna ar sakārtoto kāstuvi, bet Jancis sēž pie Brūnes un slauc. Pirkstiņi veikli ņirb, un piens putodams plūst slaucenē.

Krancis guļ ejā un, pamanījis māti, metas tai pretim. Arī zēns ierauga atnācēju un nosarkst pār visu seju.

«Domāju, tu būsi aizskrējis uz upi», saka māte. Viņas balsī nav ne pēluma, ne uzslavas, ne brīnuma, bet tāds siltums, ka zēnam sirds no prieka salecas.

— Nē, māt. Es jau sen domāju, ka man būs pie kūts jāpaliek. Ansis lai pārzina laukus, Anna māju, bet jūs ar tēvu varēsiet atpūsties. Kad Ciedrīte nāks slaucama, tad Anna nevarēs viena izslaukt.

Māte pasmaida un paskatās uz telīti, kas, steidzīgi gremodama, platām acīm vēro slaucēju. Ciedrīte saistījusi zēnu gana pienākumos un kūts darbos. Kaut mazais dēls neviltos! Klusiem soļiem viņa aiziet pār pagalmu un dzird, cik steidzīgi Anna aizskrien uz kūti.

«Jānīt! Jānīt!» sauc māsa. «Esi gan tu labs. Nu redz, tu esi jau izslaucis abas lielās govis. Vai zini, mēs norunājām ar Rūtu, ka pirksim stelles un uz ziemu audīsim segas un jaunus aizkarus».

Meitenes domas izplūst veselā vārdu straumē. No visa tā Jancis izloba, ka mazo māju tā izdaiļos, ka ne pazīt.

«Kur tu ņemsi tik daudz naudas?» zēns ieprasās, līdzinādams Ciedrītes guļvietu.

Par naudu Anna nav domājusi. Bet gan jau no laukaugu ražām ienāks. Pārdos arī kādu aitu un teļu. Beidzot viņa pamet ar galvu uz Ciedrītes pusi, norādot, ka telīte pieciesta un saimniecībā lieka.

«Reiz par visām reizēm, mās' es tev saku, neaiztiec Ciedrīti!» Jancis tuvu raudām paķeŗ slauceni un aizskrien uz aku.

Tā Ciedrīte aug. Kad govis ganās ārpus aploka, viņa staigā zēnam un Krancim līdzi. Ciedrītei tiesības iekāpt grāvī un noēst grāvmalīti līdz pat miežiem. Kāda salda smarža plūst no druvas. Ciedrīte paskatās atpakaļ. Jancis skatās uz viņu, un Krancis aizdomīgi ieņurdas. Tele spītīgi papurina galvu un ar lielu steigu plūc atļauto zāli. Vai viņai miežu vajadzīgs? Viņa māk būt pieticīga un lepna, jo jūt, ka ir pārāka par citām govīm. Kas Brūnei to ļaus? Tā būtu sen ar visām četrām ieklupusi laukā un Krancis to aizdzītu uz attālāko ganības malu.

Ja Jancim kāds vaicātu, kā aiziet viņa dienas, viņš nezinātu atbildi. Katrā vietā kāds darbs padarāms, spēj tikai veikt, kad jau pienācis vakars. Arī vasara sāk palikt nevaļīga. Bieži vien tā cilā savu ziedaino sagšu un skatās uz meža pusi, vai pār kalnu nenāk rudens. Kādā dienā viņas vairs nav.

Jancis jau pošas uz skolu. Pārlūkodams savas grāmatas, viņš lopus uzlaiž uz jaunā āboliņa, kas gaiši zaļš un rasains mirdz rīta saulē. Kas par prieku lopiem un ganam! Govis ēd kā piesietas. Pat Brūne nekustas no vietas.

Te piepeši Janci iztraucē Ciedrītes iemaušanās. Vienā mirklī viņš uzlec kājās un paķeŗ rīksti, lai sadotu Brūnei, kas mēdz telīti badīt. Bet nē . . . Ciedrīte guļ zemē izstiepusies, apaļu, uzdzītu vēderu un savādi kunkst.

«Ciedrīt! Ciedrīt!» Jancis izrausta un izlūdzas savu mīluli, bet tele tikai izkaŗ mēli un kustina kājas.

Zēns pamet izmisušu skatu uz mājām. Pie šķūņa paviz māsas gaišā galva.

«Anna! Māsiņ! Nāc tūliņ šurp!»

Jancim liekas, ka māsa skrien veselu mūžību. Beidzot; beidzot meitene ir klāt un pieliecas telei.

«Vai tev ir nazis?» Jancis drebošiem pirkstiem sameklē prasīto. Saburzīts ka-

batas lakatiņš un satītas aukliņas izveļas līdzi un nokrīt zemē.

Anna sameklē tukšumos vietu un norāda zēnam, kur iedurt nazi. Tad viņa paslēpj seju rokās un pavēl durt. Jancim karsts pārskrien pār muguru, bet viņš nevilcinās un iecērt asmeni Ciedrītes miesā.

Gar naža asmeni šņākdama spiežas gāze, raudama līdzi tumšzaļu kunģa sulu. Tā tas turpinās ilgu laiku, bet kad uzpūstais vēders sakrītas, Ciedrīte ir glābta.

Vakarā Jancis pieiet māsas gultai. Gaišs mēness rotājas meitenes zeltainos matos, kas tā nogurusi, ka tikko var noturēt plakstus atvērtus.

«Māsiņ, kad tu pirksi stelles, ņem arī manu naudu . . .». Mazi, silti pirkstiņi paveŗ Annas plaukstu un iespiež tajā maciņu. Visa šīs vasaras peļņa, rūpīgi krāta. Sīki pārdomāts, kā viņu izlietos, bet Ciedrītes dzīvību gāba māsas padoms, lai...

«Es tikko biju un aplūkoju Ciedrīti. Kad brūce aizdzīs viņa būs vesela. Paldies, māsiņ!»

Annai viss maigais miegs vējā. Piecēlusies sēdus, viņa apskauj mazo brāli un noskūpsta tā karsto vaigu. Tad viņa pastāsta, ka pati krājusi naudu stellēm. Gan māte arī palīdzēs, tad pietiks bez brāļa zieda. Gan Jancim krājumiņš noderēs ziemu skolā. Zēns gan pretojas, bet maciņš atceļo atpakaļ viņa rokās. Divas lielas asaras nokrīt uz Annas baltā palaga un iesūcas drānā.

Pirms iešanas uz skolu, Jancis ilgi stāsta māsai, kā Ciedrīte kopjama un ēdināma. Māsa gan turas pretī, jo teli ne visai ieredz. Anna domā, ka Ciedrīte ir izlutināta, spītīga un ļoti strauja. Kā teli izslauks, ja tagad tā neļaujas pat pupiem pieskarties? Beidzot māsa padodas un pat apsolās, ka piezvanīs uz skolu, kad Ciedrīte nāks slaucama.

Jancis nomierinās un aizbrauc. Zēns nav vairs pirmziemnieks. Viņam daudz paziņu. Pārrunās par vasaru un veiktiem darbiem, smieklos un čaloņā pirmās dienas aizrit vēja spārniem.

Mājas aizmirsušās. Bet, mācībām ievirzoties parastā gaitā, zēns pastāvīgi domās kavējas mājās. Kā jūtas Ciedrīte? Ko dara māte?

Tādās reizēs zēns skatās pa logu un redz, cik lēni upe veļ tumšzilos ūdeņus, kā ceriņos salaižas bars sarkankrūtīšu un meklē barību.

„Tu redzēsi māt, kad Ciedrīte izaugs, viņa būs skaistāka par Brūni . . .“

Skolotājs bieži aizrāda, lai Jancis nav izklaidīgs. Mācībās viņš nav ne pirmais, ne pēdējais. Mazpulku sanāksmēs pakluss, bet ļoti vērīgs. Pārējiem zēniem biedrs, kas turas mazliet savrup, kam citi nelabprāt stāsta savus nodomus.

Latviešu valodu šogad māca rudenī atnākusi jaunā skolotāja. Gaiša un viegla kā vālodze, viņa iet no klases uz klasi, norāj, aizrāda un pamāca. Viņas stundas ir īsas, zvans vienmēr atskan nelaikā.

Kādu dienu jāraksta mājas domraksts par savu labāko draugu. Zvans jau izskanējis, bet skolotāja vēl stāsta un stāsta: «Citam šis draugs būs māsa vai brālis, skolas biedrs, māte, tēvs, vai kāda grāmata, vai dzīvnieks. Aprakstiet viņu. Mācīsimies arī mēs viņu mīlēt un cienīt.»

Mācāmās stundās bērni groza zīmuļus, uzraksta pa teikumam, padzēš un raksta atkal. Vislabākais rakstītājs klasē skaitās Krūmiņu Valdis. Viņš raksta ne tikai sev, bet arī citiem, ja labi samaksā. Pārējie zēni skatās uz viņa spējām ar lielu bijāšanu. Kas tā var kā Valdis? Paskatās kaut uz salūzušu vītolu un raksta augšā tādu rakstu, ka klausoties paveras mute.

Arī šoreiz, darbus izdalot, skolotāja viņu uzslavē. Valdis nosarkst kā magone un pašapzinīgi sakustas solā. Jancis gaida ar drebošu sirdi. Viņa darbs stipri īss un nenozīmīgs.

Kā lai stāsta par Ciedrīti, savu labāko draugu?

«Jāni Muceniek, pēc stundām ienāciet pie manis,» saka skolotāja. Ne uzslava, ne pēlums, kā gaŗām ejot. Vai māsa būtu zvanījusi no mājām? Ciedrīte? Sirds sāka strauji pukstēt.

Kāpjot pa trepēm uz skolotājas dzīvokli, zēns piepeši apstājas. Skolotāja spēlē klavieres. Skaņas lido pret griestu velvi kā cīruļa dziesma pavasarī. Ietrīsas, bēg un slēpjas, atbalsojas trepju telpās, salīst veselā melodiju straumē un lēni izdziest kā gaisma virs upes ūdeņiem.

Jancis nezina, cik ilgi tā stāvējis un klausījies. Skolotāja paveŗ durvis, ieraudza zēnu un aicina iekšā.

Janci izjautā. Kāpēc viņš tik maz uzrakstījis? Vai viņam nav neviena drauga! Vēl arvienu skaisto skaņu mulsumā, zēns klusē. Tad skolotāja pastāsta, ka tēvam gadījusies maza klizma, esot nevesels. Brālis gan teicis, ka neesot ko uztraukties, ja būšot sliktāk, piezvanīšot.

Jancis nāk lejā, un krūtis viņam pilnas smaga žēluma. Mīļais, mīļais tēvs, kas viņam noticis?

Vakara brīvstundās zēni noslēpumaini sačukstas un savādi skatās Jancī. Beidzot Kārlis, kas katru vakaru iet uz mājām, projām ejot nenociešas un sāk izmest pa vārdam. Kā tad Jāņa tēvam gājis pa dzirnavām?

«Lieciet mieru manam tēvam!» kliedz Jancis un savelk rokas dūrēs. Zēni skaļi smejas, aizbēg katrs uz savu pusi un nebeidz zoboties.

Jancis dzird, ka tēvs bijis piedzēries, sācis dzirnavās kauties un smagi sasists.

Visi skolnieki sen jau guļ. Skolotājs klusi iziet cauri guļamtelpām un pārbauda gulētājus. Durvis atkal aizveŗas. Nodziest gaisma. Jancis nogrūž segu no galvas. Viņam neciešami karsti. Kauns dedzina un grauž. Vai biedri neteica, ka viņam esot ievērojams tēvs, ne tikai dzērājs, bet arī kauslis? Jancis ieglauž seju spilvenā un turas visiem spēkiem. Gribas kliegt pilnā balsī. Kāpēc upi klāj ledus sega? Ūdens viņā vienmēr vēss un spirdzinošs. Smaga, melna tumsa tiecas pār zemi un apslāpē zēna aizturētās raudas.

Skolotāji novēro, ka Jancis piepeši mainās. No klusā, savrūpā, bet čaklā zēna, izvēršas skaļš, ķildīgs palaidnis. Mācību atzīmes sāk slīdēt uz leju. Ziemassvētkos viņš pārnes mājās sliktu liecību.

Kad tēvs grib redzēt atzīmes, Jancis izlaidīgi nomet liecību tēva priekšā uz galda. Māte pārsteigta vēro tēvu un dēlu.

Tēvs uzliek brilles. Skatās, skatās un triec dūri pret galdu.

«Puis', kas tie par kliņģeriem?» Jancis nicīgi savelk lūpas.

— Tu jau redzi, ievērojamais tēva kungs!»

Vienā mirklī tēvs kājās un norauj no sienas siksnu. Ar sprādzes galu viņš sit, cik spēka, vai acs, vai galva.

Zēns nebēg, nevairās, un, kad sitējs apkusis nolaižas solā, viņš paskrien gaŗām nobālušai mātei un paslēpjas pie Ciedrītes.

Tele izaugusi par brīnumskaistu brūnaļu. Lielām, zilām acīm viņa lūkojas drau-

gā un sniedz pretim purnu. Jancis apsēžas pie Ciedrītes kājām un ļauj, lai govs laiza viņa plecu.

Visu laiku turējies kailsals, bet Ziemassvētku sestdienas rītā vējš atpūš sīkas sniega pārslas. Pret pusdienu pilns gaiss baltiem tauriņiem, kas lēni nolaižoties pieplok sasalušai zemei. Anna jau piektdienā izberzusi lielās istabas grīdu tik baltu, ka pat tēvs atstāj tupeles priekšnamā. Ansis atnes mazu eglīti. Kad govis izslauktas, pārnākuši no pirts, māte aizdedz baltās svecītes.

Tēvs Ansim uzdāvā radio aparātu. Šovakar pirmo reizi lielajā istabā ieskanas tālās pilsētas baznīcas zvanu skaņas. Tad runā svešs mācītājs, bet kad pilsētas draudze sāk dziedāt «Es skaistu rozīt' zinu», māte nenociešas un sāk līdzi dziedāt. Arī Ansis ar Annu dzied, tikai tēvs ar Janci klusē.

Pēc dievkalpojuma mazā saime izdala dāvanas. Lielais brālis izgatavojis Jancim slēpes, māte ar māsu noadījušas cimdus un zeķes. Māte pastāsta arī, ka vecāki Annai dāvina stelles, kuras drīz varēs pārvest no amatnieka.

Anna no liela prieka skūpsta māti un tēvu, apmīļo Ansi, bet mazo brāli saņem zem rokām un smiedamās griež ap sevi.

«Žēl, ka pavasaris tik tālu, tad tu man būtu mājās no skolas un palīdzētu slaukt govis.»

Tēvs mudina ieturēt vakariņas. Viņš šovakar nevaļīgs, jo uzlūgts kaimiņu mežsarga mājās par muzikantu. Tikko galds novākts, viņš uzrauj gaļos zābakus, uzvelk ermoņiku plecos un nozūd tumsā.

Ansis palīdz māsai virtuvē nomazgāt traukus. Viņi skaļi sarunājas un smejas. Darbus pabeiguši, abi vecākie bērni lūdz sirsnīgi māti, lai ļauj aiziet uz Rūtas eglīti. Māte atļauj un palīdz Annai saposties. Atkal noklaudz āra durvis, un divi gājēji aizbrien pa sniegaino ceļu.

Jancis sēž uz mūrīša un skatās logā. Visas sešas rūtis izskatās gluži melnas. Sniega pārslas iznirst no tumsas, pieskaras stiklam un pazūd. Dažas svecītes vēl deg. Aizdegas kāds egļu zariņš, un telpā izplūst sveķu smarža. Māte staigā klusiem soļiem. Sakārtojusi guļvietas, viņa nosēžas blakus dēlam.

Lakatiņš noslīdējis uz pieres. Nosirmojušie mati aizēno pieri. Šaurā, garenā seja izvagota neskaitāmām krunkām. Tikai tumšās acis staro. Šo acu lēnais mirdzums ielīksmo Janča sirdi.

Maigā klusinātā balsī māte runā par šo un to. Viņa ieminas arī par Ciedrīti. Vēl pagājušā nedēļā tēvs nolicis piebūvē dēļu galus, no kuriem sasist Ciedrītes teliņam būdu.

Jau sen viņi pārrunājuši ar tēvu, kā kārtot Janča nākotni. «Ansis ar Annu pēc lauksaimniecības skolas beigšanas nevēlējās nekādās tālākās skolās iet, bet kā ar tevi, dēls? Tu mums tāds klusāks. Zinām, ka tev patīk lopi, bet varbūt prāts nesas vēl uz ko citu?»

Janča sirds nodreb. Viņš stāv atkal trepju telpā un klausās skaņās, ko izvilina skolotājas pirksti no baltajiem kauliņiem . . .

Vienā mirklī zēns ir pie mātes un ieglauž vasaras raibumiem nosēto, apaļo seju mātes klēpī.

«Māt, es gribu tā iemācīties spēlēt klavieres kā mūsu skolotājas jaunkundze spēlē. Kā tu domā, māt, vai es to varētu?»

Plaši ieplestām acīm dēls gaida atbildi. Brīdi māte vilcinās. Viņas pirksti glāsta zēna iesarkanos matus, tad viņa lēni saka:

«Ja cilvēks grib un Dievs viņam palīdz, tad viņš visu var.»

— Vai tu tiešām domā, māt, ka mēs varētu nopirkt tādas klavieres kā skolotājas jaunkundzei? Vai tu tam tici?

Māte piekrītoši pamāj. Viņas acis izstaro tādu paļāvību un ticību, ka arī Jancis vairs nešaubās.

«Tikai, dēls, daudz būs jāstrādā. Tas nebūs tik drīz. Tev cieši jāmācās. Vispirms jānobeidz pamatskola, tad mēs ar tēvu nolēmām tevi sūtīt kādā lopkopības skolā, lai tev būtu pamats zem kājām. Līdztekus tu vari mācīties spēlēšanu. Tu zini, kā tēvs par to priecāsies, jo viņam pašam arī patīk mūzika.»

Zēns klausās. Tēvs un atkal tēvs. Vienmēr gādīgs, mīļš un labs. Sirds Jancim gaiša un laimes pilna. Viņš apsolās mātei centīgi mācīties un strādāt. Ar ciešu apņemšanos sirdī, nekad neatkāpties no so-

lītā, māte ar dēlu izšķiras un iet pie miera.

Aiz loga klusā Ziemas svētku nakts, baltām pārslām krīt sniegs, apsegdams zemi un ļaužu ienaidu.

Visa pēcsvētku nedēļa Jancim aiziet vienā darba steigā. Dziedādams viņš izgatavo Ciedrītes teļam paceļamu, iegarenu kasti ar silīti un durvtiņām.

Anna nes runkuļus un brīnās par brāļa jautro omu. Ansis sen būtu viņai izstāstījis sava prieka iemeslu, bet mazais brālis prot klusēt.

Zēns tā iegrimis darbā, ka nedzird pat Ciedrītes īdēšanu. Ciedrīte tagad ir liela un smaga, lēnām, apdomīgām kustībām. Jau vairākas dienas Anna viņai dod tikai pusi sakņu devas, tāpēc Ciedrīte sen jau izēdusi, kamēr citas govis vēl sparīgi grauž. Mazs, iedzeltens runkulis pārvēlies siles malai un kairina Ciedrīti. Ciedrīte pavelk ķēdi, pastiepj kaklu un mēli, bet nevar aizsniegt. Garām nāk Anna. Ciedrīte paceļ galvu un atkal ieīdas. Meitene apstājas, paskatās, bet nesaprot.

Ak, tu gudrais cilvēkbērns, nodomā Ciedrīte un dusmīgi nopurina galvu. Tad viņa pagriežas uz Janča pusi un iemaujas pilnā balsī.

Zēns pamostas kā no sapņa un vienā rāvienā ir pie savas mīlules. Viņš redz, ko Ciedrīte vēlas, sameklē vēl otru runkuli, un govs viņu apveltī ar siltu mirdzumu lielajās acīs.

Naktī pirms aizbraukšanas uz skolu Ciedrītei piedzimst teļš. Māte pamodina Janci, kas žigli apģērbjas un aizskrien māsai līdzi uz kūti.

Dzeltenā laternas gaismā salmos ķepurojas liels, slapjš un nevarīgs bullītis. Ciedrīte skatās viņā kā brīnumā, pastiepj purnu, bet baidās pieskarties.

Jancis palīdz māsai piecelt teļu tuvāk jaunajai mātei.

Ciedrīt, Ciedrīt! Tas tak ir tavs teliņš,» čukst Jancis. Tad Ciedrīte iedrošinās un sāk teļu laizīt. No sākuma lēnām un atturīgi, tad arvien spēcīgāk un drošāk. Drīz viņa ir tā saradusi ar teļu, ka skaļi mauj, ja bullēns paveļas tālāk. Viņā pamodušās lielās mātes jūtas, un tagad tā ar visu augumu aizstāv savu pirmdzimto.

Kad teļš novietots savā mītnē un māte pienācīgi atpūtusies, Anna atnes slauceni. Meitene piesardzīgi novieto sēdamo soliņu un noglāsta govi, bet Ciedrīte ir nikna. Viņa piepeši pasit labo kāju, un slaucene skanēdama aizripo mēslu ejā. Stipri pierietējušais, uztūkušais tesmenis sāp un kut. Paceļot kājas, piena straumītes tek pakaišos.

Anna mēģina atkal tuvoties govij, labinot un glāstot, bet Ciedrīte purina galvu un speŗ. Meitenes acīs pamirdz asaras. Viņa šūpo sasisto roku un solās iet pēc žagariem.

«Redz nu, brālīt, kas no tavas lutekles iznācis,» Anna šņukst.

Jancis visu laiku stāvējis un vērojis. Vai tas var būt? Vai tā ir Ciedrīte? Viņš paņem slauceni un pastumj māsu sāņus.

«Tā nevar, Ciedrīte, mazais bullītis grib pienu», zēns runā vienā laidā, govi apmīļodams. Tad viņš maigi pieskaŗas pupiem un izspiež pirmās piena strūklas. Ciedrīte paskatās atpakaļ, ilgi vēro savu draugu, pamīņājas uz vienas un otras kājas, bet ciešas. Zēna pirksti ir tik maigi un dudinošā balss tik glāstoša, ka govij nepatīkamā sajūta izgaist.

Jancis jūt, ka Ciedrīte nomierinās, paliek drošāks un nosēstas uz māsas pasniegtā soliņa. Pagājušas dažas minūtes, bet zēnam no lielā sasprindzinājuma tās liekas kā mūžība. Piens tek un tek. Slaucene putodama pildās. Pat Annai pārgājušas dusmas, un viņa apvaicājas, vai neatnest otru trauku.

«Lai nu panāk tava Brūnē un paskatās,» smejas Jancis, paceldams līdz malai pilno slauceni un atdodams to māsai.

Tad viņi sausi pakaisa jauno māti, padzirda teļu un aizskrien pa sniegaino pagalmu, lai līdz gaismai vēl nosnaustos.

Kad Jancis paveŗ acis, tad viņam liekas, ka šī pirmdiena ir vislaimīgākā viņa mūžā. Mīļi jo mīļi viņš atvadās no mātes un māsas. Pat tēva roku saņemot, viņš gaiši smaida, jo izgaisis viss pretīgums, un tad ar joni metas kamanās, kuŗas Ansis piebraucis pie durvīm.

Ar laimes apziņu sāktais skolas darbs veicas. Nekas Jancim nav par grūtu. Tāpat veicas klavieŗu spēle. No sākuma skolotāja negrib ticēt. Skolotāju istabā viņa

smiedamās stāsta darba biedriem jauno ziņu. Viņai liekas savādi, ka zēns ar apaļo, vasaras raibumiem noklāto seju interesējas par mūziku. Bet Jancim ir laba dzirde un brīnišķa atmiņa. Nenogurstoši viņš atkārto vienmuļos vingrinājumus, un arvienu viņa sejā ir nelokāma un cieša apņemšanās.

«Kā tev neapnīk?» prasa klases biedri. «Nāc labāk laukā. Drīz upē sāks ledus iet. Tu tak nevienu dziesmu vēl nevari izspēlēt, tikai bungo vien uz augšu un leju.»

Tādās reizēs Jancis atceras mātes vārdus: «Dēls, daudz būs jāstrādā» un nepadodas kārdinājumam.

Pret pavasari sagriežas milzīgi sniegputeņi, kas aizpūš ceļus neizbraucamus un padara mājas neaizsniedzamas.

Šad tad pa svētdienām atbrauc Ansis vai māte un atved maizi. Jancis redz, ka māte paliek arvien mazāka un trauslāka. Liekas, ka kāds smagums viņu spiestu, no kuŗa viņa netiek vaļā. Ieminoties par tēvu, viņas lūpas noraustās. Šo ziemu tēvs bieži jo bieži esot sasirdzis. To pašu apstiprina arī lielais brālis.

Tā aiziet ziema. Jancis, darbā iegrimis, nemaz nemana pavasaŗa atnākšanu. Skolas dārzā jau svilpo strazdi. Pa upi aizslīd lieli, sidrabpelēki viļņi uz tālo jūŗu. Meitenes atskrien no augstajiem krastiem ar tumšajām, smaržojošām vijolītēm. Visur smiekli, slēpts satraukums un prieks. Prieks par sauli, siltumu, dzīvību. Arī Jancis ļaujas šim priekam un gavilē citiem līdzi.

Pienāk atlaišanas diena. Jancis saņem vienu no labākām liecībām. Ar uzviju izlaboti visi priekšsvētku divnieki. Skolas pagalmā zviedz zirgi, klab rati, ņudz cilvēki. Tur tēvi vai mātes atbraukuši pretim. Zēns apstaigā visus pajūgus, bet bērā nekur neredz. Tēvs solījis pats pārvest viņu mājās. Viņš ieiet vēl klasē, sakārto savu grāmatu nastiņu, pavada biedrus, bet tēva kā nav, tā nav.

Varbūt kāds steidzīgs darbs, nodomā zēns, uzveļ nastiņu plecos un sāk iet. Sākumā viņš iet lēnām, pētīdams apkārtni, tad ieskatās, cik zāle paaugusi un atceras Ciedrīti. Jā, un kur tad bullēns? Būs liels izaudzis. Pārraugs neļāvis miesniekam pārdot. Lai augot lielāks, gan sameklēšot pircēju. Tik pienīga māte gadoties reti. Ak, šī Ciedrīte! Kājas ceļas ātrāk un ātrāk, un tā, pavisam nosvīdis, zēns ieskrien pagalmā un sastop māsu. Anna nes žagaru klēpi un pārsteigumā iekliedzas: «Tu? Kājām? Kur tad tēvs?»

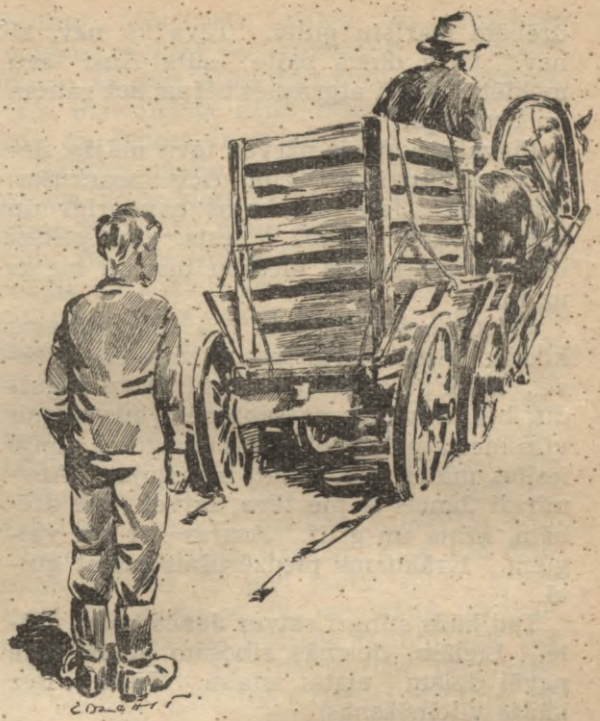

Jancis laipni pavada aizvedēju. Sirds viņam smaga kā akmens

Atnāk arī brālis un māte, nozīmīgi saskatās un aiziet katrs uz savu pusi. Jancis satveŗ māsas roku un sažņaudz.

«Anna, kāpēc jūs man nesakiet? Kas ir ar tēvu?»

Meitenes acīs pazib asaras. — «Tad jau tēvs atkal būs krogū,» viņa saka trīcošā balsī un palīdz uzlasīt nokritušos žagarus. Tagad zēns saprot smagumu, kas noliec māti, saprot tēva sirgšanu ziemas mēnešos.

Pienāk vakars un nakts. Gaiša, smaršaina pavasaŗa nakts. Jancis valstās pa gultu un dzird, ka neviens neguļ. Māte pieceļas, atveŗ logu. Māsa blakus istabā sakustas. Lielais brālis, suņiem ierejoties, iziet ārā un atkal atgriežas, lai ar visām

drēbēm iekristu gultā. Tēva kā nav, tā nav. Otrā dienā māte sūta Ansi tēvu meklēt. Naktī atgriezies bērais bez ratiem un braucēja.

Pievakarē Ansis pārved tēvu mājās. Seja viņam uztūkusi, zila. Acis sasarkušas, asarainas. Jau ratos viņš nemierīgs un plātās rokām. Istabā ievests, viņš pēkšņi ierauga pie sienas medību bisi un metas uz to.

«Visus nošaut, visus. . .» šļupstēdams kliedz. Anna pārbīstas un izskrien virtuvē. Māte pūlas tēvu nomierināt un noguldīt, bet, atlaidies no šautenes, nevarīgais vīrs met atpakaļ roku, kas smagi un sāpīgi iesitas mātei sejā. Māte sagrīļojas. Acumirklī Jancis ir pie tēva, satver pie drēbēm, krata un grūž. Asaras līst pār vaigiem. Krākdams piedzērušais atkrīt gultā.

Tad kāds stingri satver Janča roku. Māte. Lielām, dusmās zibošām acīm, viņa pavēl dēlam atstāt istabu. Tūliņ. Bez kādas vilcināšanās.

Zēns paķer no mūrīša svārkus un izskrien pagalmā. Virs āboliņa lauka uzlido cīruļu pāris. Gaišā vīterošanā izteicas putnu prieks. Bērzu birzī pie dziļā līča kūko dzeguze.

Jancis pieķeras ar abām rokām dārza sētai. Viss ķermenis dreb no aizturētām elsām. Mīlestība ar naidu cīnās mazajā sirdī. Pirksti žņaudz koku, kā balsta meklēdami. Dienai nav vairs spožuma. Kā nogurusi viņa krīt pret vakaru. Ciedrīte aizmirsta, vakariņas paliek neēstas.

Kad noklusis troksnis istabā, Jancis uzmanīgi paver klētiņas durvis un ieritinās guļvietā, kuru sev uztaisījis lielais brālis vasarai. Bet miegs nenāk. Acīs tēva zilā, uztūkušā seja, dusmīgais skats.

Pa pagalmu kāds staigā. Sarunājas ar Kranci. Nāk tuvāk. Zēna sirds sāk straujāk sist. Krancis nāk pa Janča pēdām, atgrūž klētiņas durvis, pietek gultai un uzliek galvu uz segas. Aiz suņa nāk māte klusiem, viegliem soļiem, mīkstu seģeni virs nolīkušiem pleciem.

Atsēdusies uz gultas malas, viņa uzliek siltu roku zēna nosalušajām kājām un stāsta dēlam: «Pagājušā nedēļā Kalniņš nopirka Ciedrītes bullīti. Rīt brauks pakaļ. Vakar viņš tēvam esot naudu samaksājis. . .» Jancis nevar savaldīties, uzceļas sēdus un neskanīgā balsī vaicā:

«Vai tu atnāci pateikt, ka naudas tēvam vairs nav?»

— Jā, dēls, skan atbilde. Klusa, mierīga atbilde.

Zēns atkrīt spilvenos. Ciedrītes bullītis jāatdod par neko. Lielais, skaistais bullītis.

«Māt, māt! Kā lai to pacieš?»

— Jāpacieš, runā māte. Tā ir pēdējā tēva nodeva, viņa pēdējais prieks. Tu, dēls, piederi jaunai audzei. Tev jāmeklē cits, īstāks prieks, ne šī apreibināšanās un sevis apmānīšana. Tu dzimi brīvā zemē, tev jābūt brīvam no šiem sārņiem. Bet brīvu šo zemi palīdzēja atkarot arī tavs tēvs. Pēc tam viņš līda līdumus, uzara atmatas, uzcēla ēkas, tikai iekšēji palika nestiprāks un nestiprāks. Kara briesmas viņu slāpēja, un rēta iekšēji asiņoja. Un tomēr, kā viņš ienīda nespēku sevī. . . Tādus nedrīkst tiesāt, dēls.

Jancis guļ un klausās. Mātes balss paliek tālāka un klusāka. Drīz viņam liekas, ka tā nav mātes valoda, bet bērzu šalkoņa virs klētiņas jumta. Miegs uzvar sāpes un satraukumu un ietin zēnu kā mīkstā villainē.

Nākošā dienā atbrauc pēc Ciedrītes bullīša. Jancis mierīgi palīdz ievest teļu kastē un laipni pavada aizvedēju. Sirds viņam smaga kā akmens. Tēvs neceļas, nerunā, tikai skatās uz vienu vietu un grūti elpo. Ansis atved ārstu, bet tas nesaka nekā iepriecinoša.

Kādu nakti māte pieceļ bērnus. Pie tēva gultas deg uguns. Viss neglītais izzudis viņa sejā. Skaidru, mierīgu skatu viņš vēro apkārtni un tuviniekus. Ar siltu mirdzumu viņa acis kavējas pie mātes un Annas, tad pievēršas abiem dēliem.

«Esiet stiprāki nekā es biju,» viņš saka skaidrā, jaunā balsī, tad piever acis un liela asara norit pār dzelteno vaigu. Vēl viņš grib ko teikt, vēl cīnās, bet balss nosmok kaklā, krūtis iegārdzas, un dzīvība dziest.

Aiz loga mostas jauna diena. Kā nedroša meitene viņa nāk gar rudziem, brien pa rasaino āboliņa lauku un izbiedē tikko norimušās griezes.

Saraudātām acīm Anna paņem slauceni un aiziet uz kūti. Jancis palīdz mātei un brālim apkopt aizgājēju.

Šinī naktī Muceniekos atnākusi sērst sveša viešņa. Jancis viņu visur izjūt. Maza, salīkusi, melnās drēbēs, tumšu, baigu skatu. Dienām un naktīm viņa zviln uz mūrīša istabas kaktā bez valodas, smiekliem un dziesmām. Kad viņa paskatās uz māti, tās pleci noliīkst kā zem nastas. Anna bālē un bieži raud.

Kad mājas saimnieks aizvadīts smiltainē un klētī izkaisītās skujiņas saslaucītas, svešā pieceļas un pošas uz aiziešanu. Kā melns sikspārnis viņa nopland krustceļos un saplūst ar vakara krēslu.

Māte pirmā atvelk elpu. Viņa pārrunā ar Ansi par darāmiem darbiem, aplūko Annas audeklu un nopriecājas par rakstu un skaistajām krāsām.

Dzīvē nav apstājas. Arī Muceniekos tā rit tālāk, it kā nekas nebūtu noticis. Gadi iet. Ansis tagad ieņem saimnieka vietu, bet mazais brālis stājies lielā brāļa vietā. Pamatskola nobeigta, bet sapnis par klavieŗu iegādi tāls un neaizsniedzams. Lielais brālis apsolās Janci izvadīt lopkopības skolas gaitās, kā tēvs to vēlējies, tad zēns būs jauneklis, kas pats veidos savu dzīvi. Pagaidām Jancis pilda cītīgi savus pienākumus. Mazais zēna augums stipri pastiepies gaŗumā. Vingrām rokām viņš cilā lāpstu un tālu sviež izraktās velēnas. No zemes plūst brīnišķīgs spēks. Jancis nosviež lāpstu un liecas tai pretim. Mīksta un valga tā pieskaŗas vaigam, veldzē un iepriecina. No dziļumiem augšup plūst klusi dūcošas skaņas, tām pievienojas gaiša bišu sanēšana gaisos, un debess un zeme dzied.

Gaišo noskaņu iztraucē melodiski sitieni aiz bērzu birzs kalnā. Jancis zina, ka pirts galā stāv māte un sit ar vecu ratu tapu pa uzkarināto lemesi. Viņam jāiet mājās un jāizlaiž arī lopi no aploka.

Arī Ciedrīte pazīst šo aicinājumu. Govs sen uzņemta ciltsgrāmatā un skaitās viena no izcilāko buļļu mātēm. Kopā ar citām govīm Ciedrīte stāv pie aploka vārtiem. Mutē karājas pa ceļu steigā noplūktais āboliņa stiebrs ar tikko plaukstošām ziedu galviņām. Jancim pretī mirdz divas lielas, bezgala dzidras, tumšzilas acis.

Zēnam piepeši izgaist viss rīta drūmums. Viņš jūt sevī jaunu spēku briestam. Šis spēks ir tik nevaldāms un liels, ka mazais zemes stūrītis tam paliek par šauru. Gribas strādāt ne tikai tēva sētā, bet plašākā apkārtnē. Gribas ziedoties ne tikai savējiem, bet katra cilvēka un visas tautas labā. Strādāt un ziedoties un visu to ievīt mūzikas skaņās.

«Ciedrīt, Ciedrīt», čukst mulsi zēns. «Es varēšu! Katru jaunu rītu es sākšu ar jaunu dziesmu, un katru gŗūto darba dienu apguldīšu ar pateicības skaņām . . .»

Tad viņi iet. Divi draugi, kas auguši vienā sētā, cilvēks ar dzīvnieku. Ceļš ved pret kalnu, saules apmirdzētu, zeltā lāsmojošu.

Darba rokas

Kuri - Beri.

Mūsu liktens, mūsu laime
Mūsu pašu darba rokās.
Tur, kur strādā visa saime,
Visi darbi čakli sokas.

Līdz ko pavasarī pirmā
Vijolīte acis vēra,
Stipras rokas norā sirmā
Arkla balstus cieši tvēra.

Un kad iesilušā laukā
Lemess zemi apgrozīja,
Dienā saulainā un jaukā
Rokas sēklu izkaisīja.

Rokas ara, rokas sēja,
Rokas ravēja un pļāva.
Rokas vārpas kūļos sēja,
Rokas kūļus statos krāva.

Rokas vāca, rokas krāja,
Rokām tīrumi bij svēti.
Un kad kūlējs dūcināja,
Graudus sabēra tās klētī.

Lai nu ziema nāk, cik barga,
Lai pūš vēji nez' cik skarbi, —
Mūsu laimi ceļ un sarga
Mūsu rokas, mūsu darbi.

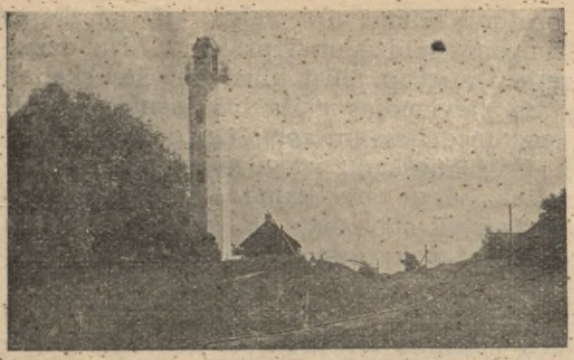

Ainažu bāka

Latvju jūrniecības šūpulis — Ainaži

G. ĀBOLIŅŠ

Ziemeļos igauņu zeme, rietumos jūra, bet Latvijas zeme — neauglīga un tukša. Tāds ir Ainažu ģeografiskais stāvoklis. Tāpēc dabiski, ka šī vientuļā (ainagi lībiski nozīmē vientuļš) un senā lībiešu ciema iedzīvotāji jau no laiku laikiem dodas jūrā.

Nav otras vietas mūsu dzimtenē, kur cilvēks tik neatvairāmi saistīts ar jūru, kā šeit. Jūra ir ainažnieka liktenis, kas savā noslēpumu pilnajā izplatījumā slēpj viņa dzīvību un arī nāvi. Tā var dot viņam maizi, peļņu — un savās bezrobežu tālēs arī bagātību un slavu. Bet tāpat viņa var paņemt sev to cilvēku, kas viņai tuvojas. Nav nejaušība, ka tieši Ainaži ir latviešu jūrniecības šūpulis, ka šeit ir mūsu pirmo «jūras vilku» dzimtene.

Ainažu slavas dienas sākās ar mūsu jūrniecības tēva Krišjāņa Valdemāra darbību, ko viņš sāka jau Tērbatas laikos ar rakstu «Über die Heranziehung der Letten und Esten zum Seewesen» (1857. g.).

Ar 1864. gadā nodibināto Ainažu jūrskolu Valdemārs dod iespēju latvju zvejniekdēliem iegūt augstāko jūrnieka izglītību. (Kurzemes hercoga kuģus — skaitā ap 200 — apkalpoja holandiešu un dāņu jūrnieki, bet 1853. g. dibinātā kapt. Fossa jūrskolā latviešus neuzņēma.)

Valdemārs bija labākais jūrlietu pazinējs visā toreizējā Krievijā un tās jūrniecību nokārtoja uz īsta ceļa ar paša panākto 1867. gada 27. jūnija likumu. Tā sekas bija jūrskolu dibināšana Dundagā (1869. g.), Ventspilī (1871. g.), Užavā (1872. g.), Lubezerē (1874. g.), Engurē (1876. g.), Liepājā (1876. g.) un citur.

Latviešu jūrniecība uzplauka strauji. 1870. g. ainažnieki pirmie sāk būvēt trīsmastu buriniekus, un pēc pāris gadu desmitiem latviešiem pieder jau 700 pašbūvētu kuģu. Vairāk kā pussimtu gadu atpakaļ latvju jūrnieki dodas jau pāri okeānam uz Ameriku. Viņu drosme un kuģu būvētāju prasme bija tik liela, ka šo ceļu veica pat 98 tonnu lielā kuģītī, piem., «Minors», kapt. Rikarta vadībā.

Ainažos vēl tagad redzam māju, kur pirmos trīs gadus mitinājās pirmā latviešu jūrskola. Gŗūti iedomāties, ka šajā iesarkanā mājiņā, ar zemiem logiem balti krāsotos rāmjos, kādreiz pulcējās latviešu zvejniekdēli iegūt augstāko jūrnieka izglītību. Šī šķietami tik nenozīmīgā būdiņa var daudz stāstīt par latviešu garīgo aristokratismu, viņu nesalaužamo cīņas sparu par izglītību, kas tik spilgti parādās visos mūsu attīstības vēstures posmos. Par Ainažu jūrskolas nodibināšanu Kr. Valdemārs raksta: «1864. gadā manā dzīvoklī, Pēterpilī, Vasilija salā, no Ainažu un citiem Vidzemes kabotažniekiem tiek sazīmēta neliela naudas summa (M. Miķelsons 50 rbļ., I., Andr. un Atis Veide ik

Pirmā Ainažu jūrskolas ēka

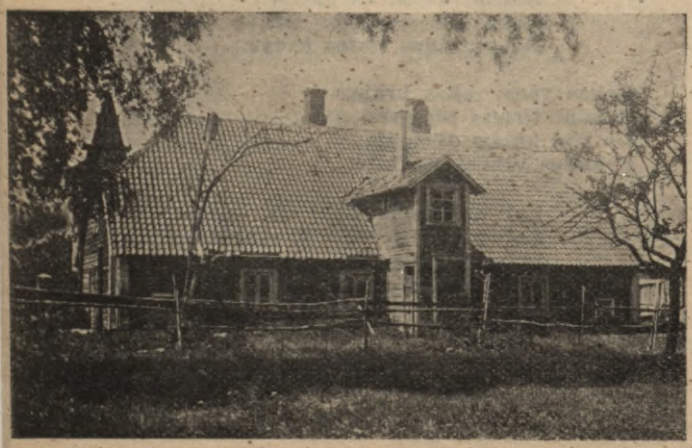

50 rbļ., D. Martinsons 25 rbļ., Kr. Valdemārs 25 rbļ. un c.). Ar tā sazīmētiem 550 rbļ. Ainažu jūŗskola iztika trīs gadus.»

Pašaizliedzīgajam pasākumam, kā jau aizrādīju, bija sekmes, kaut jaunajai jūŗskolai, sevišķi pirmos trīs gadus, nācās cīnīties ar ievērojamām grūtībām. Drīz vien ar birģermeistara Holandera labvēlību Ainažu jūŗskolas audzēkņiem atļāva piedalīties tālbraucēju kapteiņu pārbaudījumos Rīgas vācu jūŗskolā.

Runājot par Ainažu jūŗskolu, nevar nepieminēt kādu latviešu draugu, kuŗa vārds nepiedodami aizmirsts. Vienīgi ainažnieki vēl atminas zviedru tālbraucēju kapteiņa Kristiāna Dāla (1839.—1904.) gaišo personību. Kad Dālam, kā jaunam, izglītotam jūrniekam pavērās visas pasaules jūŗas un spīdoša karjēra (tajā laikā izglītotu jūrnieku nebija daudz), Ainažu kuģu īpašnieki I. Veide un I. Miķelsons viņu aicināja par pirmās latviešu jūŗskolas skolotāju. Un šis jauneklis atteicās no visa! No visa, kas vilina jaunu cilvēku, kuŗam piepildījies dzīves sapnis, no lidojuma brīnumainās tālēs, kad beidzot atraisījušies spārni.

Tā Dāls palika vientuļā un nabadzīgā zvejniekciemā mācīt latvju zvejniekdēlus par tālbraucēju kapteiņiem. Latviešu jūrnieku izglītībai viņš veltīja visu savu mūžu — būdams no 1893. g. jūŗskolas priekšnieks Liepājā, kur arī miris un apbedīts.

Ja Kr. Valdemārs bija Ainažu jūŗskolas idejiskais ierosinātājs un vietējie kuģu īpašnieki to atbalstīja materiāli, tad Dāls tomēr bija šīs idejas piepildītājs un visa pasākuma dvēsele. Dāla nopelnu novērtēšanā vēl aizvien esam viņam daudz parādā, bet vēl vairāk — viņa ideālās perso-

Kapt. K. Dāls — Ainažu pirmais un ilggadīgais jūŗskolotājs

nības atcerē. Tādu draugu mums, latviešiem, nav daudz.

Ainažu jūŗskolu valdība apstiprināja 1867. g., bet 1870. g. tā pārgāja piemērotās telpās. Kristaps Dāls panāca, ka 1880. g. to pārvērta par 3 klasīgu tālbraucēju jūŗskolu. Savu darbību Ainažu jūŗskola izbeidza 1916. gadā.

Tagad, kad jūŗas vilku tipi mūsu literātūrā padarīti nemirstīgi, še, Ainažos, dažu no tiem vēl var skatīt oriģinālā.

Skats atkal vēršas pret jūŗu. Vai viņa klusē, vai trako, aizvien tā aicina cilvēku pie sevis. Pāri galvai klaigā vētras putni — kaijas, spirgts vējš atnes sāļu ūdens izplatījuma smaržu.

Jūŗa ir tas lielais ceļš, uz kuŗa pasaules tautas sasniedz bagātību, godu un varu. Jūŗa ir visauglīgākā druva tiem, kas prot art un ecēt ar derīgiem ieročiem, šī druva pieder tam, kas to grib un prot apstrādāt.

Latvju jaunatne Brazilijā

I. LĀCIS

Kad vakaros lūkojamies saules rietā, mūs bieži pārņem ilgas — doties tai līdzi uz tām tālajām zemēm, kur viņa tagad ievada jaunu dienu. Arī Brazilija ir viena no tādām zemēm. Kad mums vakars, tur rīts, un atkal otrādi. Es esmu piecus gadus Brazilijā dzīvojis, un tamdēļ gribu par šo tālo aizjūŗas zemi pastāstīt, sevišķi tamdēļ, ka tur dzīvo daudzi mūsu tautas brāļi.

Brazilijā pašlaik uzturas ap septiņi tūkstoši latviešu, kuŗi pa lielākai daļai nodibinājuši savu dzīvi kolonijās. Lielākās latviešu kolonijas Brazilijā ir: «Vārpa»,

Skats Brazilijas pilsētā

«Nova Odessa» un «Santa Catarina». Lielākā un latviskākā no tām ir «Vārpa».

Kolonija «Vārpa» dibināta 1922. gadā, kad lieli latviešu izceļotāju pulki atstāja savu dzimteni, lai meklētu laimi «siltajās zemēs». Sākumā bija pārvaramas ārkārtīgas grūtības, jo daudz darba prasīja gadu simtus augušo mūža meža milzeņu — koku izciršana. Bez tam lielu postu darīja dažādās slimības, kuŗas sevišķi daudz upuŗu prasīja bērnu starpā. Bija arī jāsargās no mūža meža lielākajām briesmām — moskitiem un čūskām. Ja tagad kolonija «Vārpa» lepojas ar plašiem tīrumiem, zāļainām ganībām un krāšņiem augļu dārziem, tad katrs Brazilijas latvietis zina, ka tas viss ir iegūts sviedru straumēm plūstot un ar daudz dzīvību upuŗiem.

Kā jau minēju — kolonizācijas sākumā tropu drudzī un citās slimībās aizgāja bojā ļoti daudz bērnu, tamdēļ «Vārpā» to jauniešu skaits, kuŗi dzimuši Latvijā, nav liels, bet viņu pulciņam nāk klāt Brazilijā dzimušie, no kuŗiem tagad jau daudzi sasniedz sešpadsmito un septiņpadsmito dzīvības gadu. Pašlaik «Vārpa» var lepoties ar kuplu jaunatni. Bet nav vieglas dienas šiem mūsu tālajiem tautiešiem, jo darba «Vārpā» netrūkst arī tagad. Karstās saules ietekmē kultūras augi tur attīstās ļoti ātri, bet arī dažādas nezāles negaida — tās prasa neatlaidīgu darbu. Pietiek labības lauku dažas nedēļas atstāt nekoptu, kad jau viņā nezāles ņēmušas virsroku. Grūts ir viņu iznīcināšanas veids — tās jāizkaplē ar speciālu kapli, jo arklu nevar lietot daudzo celmu un nenovākto koku dēļ. Pēdējā laikā gan viens otrs saimnieks savus laukus tā izkopis, ka tajos var lietot arī modernākus darba rīkus. Tikai žēl, ka šādu saimniecību nav daudz.

Tā nu daudzi «Vārpas» jaunieši dienu no dienas staigā ar kapli rokā, dedzīgi palīdzēdami vecākiem atbrīvot laukus no nezālēm. Bez tam ir vēl arī daudzi citi darbi. Protams, nevajag domāt, ka Brazilijas latviešu jaunatne tā iejūgta darbā, ka tai neatliek laika citām lietām. Jaunatne rūpējas arī par izglītību. «Vārpai» nodibinoties par tādām lietām neatlika laika domāt, bet apstākļiem daudz maz uzlabojoties nodibināja skolu, kuŗā daudzi jaunieši guva pirmās zināšanas izglītības laukā. Tikai ar nožēlošanu jāatzīst, ka daudzi vecāki neturēja par vajadzīgu savus bērnus skolā sūtīt, sacīdami, ka mūža mežā izglītībai nav nekādas nozīmes. Tamdēļ arī vēl tagad «Vārpā» ir daudz jaunatnes, kas vairāk neprot, kā lasīt un daudz maz pareizi rakstīt.

Daudzi jaunieši juta dziņu izglītību turpināt un lūdza vecākus tos tālāk izglītot pilsētu skolās.

Nodibināja literārisko pulciņu, kuŗā par priekšnieci ievēlēja Ellu Erdbergu. Šeit atkal jaunatnei radās sadursmes ar vecāko paaudzi, kuŗa šādu lietu uzskatīja par veltu laika kavēkli. Literāriskais pulciņš tomēr ātri auga, līdz nodibinājās latviešu biedrība. Tā vēl ir jauna, bet jau daudz darījusi izglītības pacelšanā «Vārpā».

Arī skolu jautājums pašlaik ir labāki nostādīts. Agrākās vienas skolotājas vietā tagad darbojas divas. Bez tam «Vārpā» ir arī vēl Brazilijas valdības uzturēta pirmās pakāpes skola (kuŗā māca gan tikai portugaļu valodā). Ir iemesls domāt, ka Brazilijas latviešu jaunatne iet pretim labākai nākotnei.

Atzīmējams, ka daudz svētības Brazilijas latviešu garīgā dzīvē ir ienesušas arī tās grāmatas, kuŗas labvēļi un draugi sūtījuši no Latvijas. Tamdēļ būtu ļoti jauki un noderīgi, ja katrs Latvijā dzīvojošais latvietis, kuŗam ārzemēs mīt radi, draugi vai pazīstami, turpmāk jo bieži tos aplaimotu ar grāmatu sūtījumiem. Katrs Brazilijas latvietis, un it sevišķi «Vārpas» jaunatne būs sajūsmināta un vienmēr pateicīga par šādu dāvanu.

Klepus no saaukstēšanās un gaŗais klepus

Dr. A. VĪTOLS, LLK mazpulku veselības kopšanas inspektors

Pavasaŗa un drēgnajos rudens mēnešos cilvēkiem biežāki piemetas klepus. Tas pa lielākai daļai rodas no saaukstēšanās. Saaukstēšanās cēlonis ir ķermeņa strauja atdzišana. Maldīgi domāt, ka cilvēks saaukstējas vienīgi tad, ja viņš nav pietiekoši apģērbies. Pretēji, saaukstēšanās iestājas vairāk no pārliecīgas ģērbšanās. To mēs sevišķi vērojam pavasarī, kad saulīte uzsākusi savu uzvaras gājienu pret ziemas salu. Ja esam stingri ģērbušies un staigājam saulītē, mēs bieži vien sasvīstam. Tiklīdz šinī brīdī izzūd saules staru iedarbība, iestājas strauja gaisa temperātūras maiņa un līdz ar to arī sasvīdušā ķermeņa strauja atdzišana. Tamdēļ daudzkārt lielāku ļaunumu mums nodara pārliecīgi silts, nekā vieglāks apģērbs. Protams, arvien jāgādā, lai rokas un kājas būtu siltas. Mums jāzina, ka ikviena, pat niecīgākā saaukstēšanās slimība rodas no dažādu dīgļu iedarbības. Pie straujas ķermeņa atdzišanas organisma šūniņu pretestība pavājinās, un vispirms cieš elpojamo ceļu gļotādas. Te mītošie dīgļi vienā vai otrā vietā sāk strauji vairoties, un rodas attiecīgas ķermeņa daļas iekaisums, kas izpaužas iesnās un klepū vai vienīgi klepū. Ar šūniņu iekaisumu rodas nervu galu kairinājums, un ja kairinājuma radītāji — dīgļi savairojušies nāsīs, tad organisms cenšas no tiem atbrīvoties ar šķavām, ja tie atrodas elpojamā rīklē vai dziļākos elpojamos ceļos — ar klepu. No sacītā izriet, ka klepus uzskatāms par organisma pašaizsardzības līdzekli: ar klepu tas cenšas atbrīvoties no kaitīgiem dīgļiem. Tagad arī būs saprotams, ka ne arvien klepus mākslīgi jāaptur. Kā iesnas dabīgi izbeidzas, tā arī iekaisums dziļākos elpojamos ceļos — rīkles galā var dabīgi izzust. Ja klepus tomēr pastāv ilgāku laiku, teiksim vairāk par 10 dienām, tad gan jādomā, ka šim klepum ir dziļāki cēloņi un, protams, jāgriežas pie ārsta. Tādos gadījumos jau miesas temperātūra dos zināmus norādījumus. Ieildzis klepus novērojams pie elpojamo ceļu tuberkulozes, plaušu iekaisuma, plaušu karsoņa, gripas, masalām un gaŗā klepus. Arī šīs slimības rada dīgļi.

Kaut niecīgs klepus ir jāuzskata par lipīgu un tamdēļ ikviens cilvēks, kas klepo vai šķauda, ir uzskatāms par slimību sējēju. Tāds cilvēks izraida savā apkārtnē lielus dīgļu «lādiņus». Ja viņš ir kūtrs veselības aizsardzības nosacījumu ievērotājs, tad varam iedomāties, kādas likstas viņš sagādā citiem pilsoņiem. Centies izvairīties no tā un tamdēļ arvien, kaut pie niecīga klepus vai šķavām, pagriez galvu sāņus un aizsedz muti un degunu ar kabatas drānu. Ja tev tanī brīdī nav drānas, tad aizsedzi ar kreisās rokas virsdelnu, lai labā roka tev paliktu kaut cik tīra. Ar labo roku tev jāsasveicinās, ar labo roku tu biežāki pieskaries priekšmetiem, kas var nonākt citu cilvēku rokās. Ar tādu rīcību tu būsi veicis lielu pakalpojumu slimību ierobežošanā.

Īpatnēju vietu visu aprādīto slimību rindā ieņem gaŗais klepus. Šur tur mūsu novados jau parādījušies saslimšanas gadījumi ar to. Tamdēļ būs labi, ja mazliet sīkāki apskatīsim šīs slimības būtību un kā no tās izsargāties.

Gaŗais klepus pieskaitāms pie lipīgām bērnu slimībām, jo to parasti pārcieš bērnībā. Tomēr arī pieauguši nereti slimo. Tas notiek tad, ja daba nav apveltījusi ar neuzņēmību un ja bērnība pavadīta apstākļos, kas pasargāja no aplipšanas. Pieaugušie gaŗo klepu pārcieš samērā viegli,

Ja sargāsaties no slimībām, būsiet veseli un dzīves priecīgi

Pavasara aukstajās dienās vēl var istabā strādat rokdarbus

bez raksturīgām lēkmēm, un tā bieži vien paiet nepamanīta. Arī daži bērni izslimo vieglā veidā. Tie ir gadījumi, kas jo bieži aplipina citus, jo tāds slimības avots paliek neierobežots. Tā ir viena no grūti pārvaramām parādībām ne tikai gaŗā klepus, bet visu slimību ierobežošanas darbā.

Slimības dīglis ir zināms. Ieperināšanās laiks ilgst no 2—14 dienām. Pielipšana notiek, kā jau minēts, caur elpojamiem ceļiem. Ja tu esi sastapies ar gaŗā klepus slimnieku, un ja tu neesi ar šo slimību slimojis vai no dabas apbruņots ar neuzņēmību, zini, ka tevi pēc dažām dienām sagaida slimības likstas un tu jau esi par slimības perēkli un izplatītāju citiem. Gaŗais klepus parasti ilgst 6—8 nedēļas un atsevišķos smagākos gadījumos pat vēl vairāk nedēļu. Slimības gaitā mēs vērojam trīs posmus. Pirmais posms ilgst 1 līdz 2 nedēļas, un to mēs saucam par kataralo vai iekaisuma posmu. Slimība parasti sākas ar paaugstinātu miesas temperātūru, iesnām un klepu. Līdzīgas parādības ir pie vairākām slimībām un tamdēļ sākumā grūti pateikt, ar kādu slimību mums darīšana. Vienīgi, ja apkārtnē ir parādījies gaŗais klepus, būsim uzmanīgi un nošķirsim slimnieku no pārējiem, protams, ja tie nav jau ar gaŗo klepu slimojuši. Piesardzības soļi te vajadzīgi, jo taisni pirmajās saslimšanas dienās gaŗais klepus ir sevišķi lipīgs. Klepus kļūst arvien neatlaidīgāks, parādās lēkmes, sevišķi naktīs, un tā iestājas otrais posms — krampjveidīgais, kas ilgst 3—6 nedēļas. Klepus lēkmes seko viena otrai ar ½ līdz 1 stundas pārtraukumu. Ja negadās sarežģījumi, slimnieks pārtraukuma brīžos jūtas samērā labi. Lēkmju brīžos slimnieka seja kļūst zili - sarkana, viņam it kā apstājas elpošana. Lēkme izbeidzas ar dziļu, skanīgu elpas ievilkšanu. Tai var sekot vēl kāda īsāka lēkme, kas nereti beidzas ar vemšanu. Grūtākos gadījumos var uznākt 50 šādas lēkmes 24 stundu laikā. Lēkmju ilgums un skaits pamazām sarūk, un slimība ieiet savā pēdējā — atslābuma posmā, kas var turpināties dažas nedēļas, skatoties pēc slimības smaguma. Parasti šie slimnieki klepojot izbāž mēli. Mēle rīvējas gar apakšējiem priekšējiem zobiem, un tā izveidojas brūcīte pie mēles saitītes. Dažreiz arī izplūst asinis zem acs baltuma gļotādas no kāda sīka asinsvada plīsuma. Tā nav bīstama parādība un līdz ar lēkmēm tā atkal izzūd. Bīstamāki jau ir, ja slimībai pievienojas plaušu iekaisums vai plaušu karsonis, kas zīdaiņiem bieži vien var būt liktenīgs. Arī vārgiem, tuberkulozes apdraudētiem bērniem var parādīties tuberkulozes uzliesmojums plaušās. Atzīmējams, ka gaŗais klepus atstāj uz ilgāku laiku savas pēdas. Ja izslimojušais kaut kāda iemesla dēļ manto klepu, tad no jauna klepam pievienojas dažas ne visai smagas lēkmes. Šādi «atceres brīži» var parādīties vēl vairākus mēnešus pēc slimības izbeigšanās. Kādas tad mums ir iespējamības slimību ierobežot? Vispirms, slimie jānošķir no veseliem, līdz tam laikam, kamēr izzūd lēkmes. Tie bērni, kas satikušies ar slimiem un paši nav slimojuši, arī jānošķiŗ vismaz 2 nedēļas, kamēr mēs pārliecināmies, vai arī viņi nav uzskatāmi par slimības upuŗiem un nav bīstami citiem. Dīgļu vājās izturības dēļ nekāda drēbju un telpu dezinfekcija nav vajadzīga. Vienīgi jāievēro personīga tīrība zīmējoties uz ķermeņa, sevišķi roku mazgāšanu, zobu tīrīšanu un mutes skalošanu. Pasargāt no saslimšanas izdodas ar novājināto dīgļu potēm, bet tikai tādā gadījumā, ja potēšanu izdaŗa pirms saslimšanas.

Labi izprasts un ievērots padoms pasargās tevi no saslimšanas, un gadījumā, ja tevi ķērusi slimība, vismaz tu zināsi, kā rīkoties, lai nesagādātu ciešanas savam brālim, māsai vai līdzgaitniekam.

Mazpulku dalībnieku pirmie pavasaŗa darbi

Agr. K. ĶIRSIS

Visiem mazpulku dalībniekiem bez saviem tiešajiem pienākumiem vienmēr aktīvi jāpiedalās arī sabiedriskos pasākumos savā pagastā un savā pilsētā. It sevišķi pavasarī tādu pienākumu ir daudz. Šī gada «meža dienās» un «spodrības nedēļā» ir aicināti piedalīties visi mazpulki. Abu sarīkojumu mērķis: daiļot un spodrināt mūsu zemi un katru māju ir sevišķi tuvs katra īsta mazpulka dalībnieka sirdij. Tāpēc piedalīšanās šinīs sarīkojumos sagādās patiesu prieku katram dalībniekam un dalībniecei. Šogad, blakus daiļumam, ievērosim arī šo darbu lielo praktisko nozīmi un «meža dienās» centīsimies apmežot katrā mājā kādu zemes stūrīti — lai katram nākotnē būtu savs kurināmais un nekad mūsu zemē nevienā mājā netrūktu siltuma. Reizē domāsim pavasarī un vasarā arī par zemes malkas sagādāšanu, lai taupītu mūsu tagadējos mežus. Mazpulka sanāksmēs kopēji jau pavasarī jāpārrunā un jāvienojas, kādus savvaļas ārstniecības augus ievāksim, jo šogad ārstniecības augu ievākšana ir katram dalībniekam ne tikai ienesīga (jo cenas paaugstinātas), bet arī valstiska vaļasbrīžu nodarbība. Šinīs saimniecisko grūtību laikos lielāku daudzumu ārstniecības augu savākšanai pašu zemē ir ievērojama tautsaimnieciska nozīme. Tikai katrā mazpulkā visiem dalībniekiem vajadzētu vākt vienus un tos pašus augus, lai no viena mazpulka, kopēji nosūtot, būtu lielāki sūtījumi, nevis tikai pa 100—200 gramu no katra auga, kā dažreiz gadās, ja katrs dalībnieks vāc augus kā pagadās, bez iepriekšējas vienošanās. Tuvāki aizrādījumi par augu vākšanu ir publicēti agrāko gadu «Mazpulka» numuros un grāmatiņā «Veseļošanās augi», kas par Ls 0,60 iegādājama LLK Rakstu apgādā.

Katram mazpulka dalībniekam jārūpējas arī par savas mājas daiļumu un piemīlīgumu. Sevišķi pavasarī, pēc sniega nokušanas, vēl daudzās mājās visa apkārtne noklāta dažādiem ziemas atkritumiem un mēsliem, kas netikai bojā vispārējo izskatu, bet izplata arī riebīgu smaku un dažādu slimību dīgļus. Ja ziemā tas vēl nav darīts, tad pavasarī nekavējoties šie atkritumi jāsavāc komposta kaudzē. Vēlāk tas būs labs mēslojums paša dalībnieka lauciņam. Tāpat paša istaba, paša grāmatu plaukts vai skapis jāsakārto un jāiztīra visas atvilknes un visi stūrīši, kas ziemā būtu piemirsti, jo gaišajā saules gaismā daudz ko varam ieraudzīt, ko ziemā neredzējām.

Pavasaŗa saulei siltāk spīdot, mazpulku dalībniekiem jāstājas arī pie darbiem laukā, druvā un pļavā. Lielākā daļa mazpulku dalībnieku ir laukkopji un sakņkopji, kuŗiem jau agri pavasarī jādomā par sava lauciņa iemērīšanu un apstrādāšanu. Katram dalībniekam jāgādā par to, lai viņa lauciņš atšķirtos no pārējā lauka, tāpēc visos 4 stūŗos jāiesprauž paša izgatavotie baltzaļie mietiņi un jāpieliek uzraksta dēlītis ar mazpulka numuru, nosaukumu, dalībnieka vārdu un uzvārdu.

Bez tam jāievēro, ka, iemērot lauciņu, visapkārt tam jāatstāj arī mazs celiņš (vismaz tukša vaga) 30—50 cm platumā, lai mazpulka dalībnieka lauciņš atšķirtos, nesaplūstu kopā ar pārējo saimniecības lauku un tam varētu ērti apiet apkārt.

Tiklīdz zeme iemērītā lauciņā pietiekoši apžuvusi, mazpulka dalībniekam jāsāk domāt par tās sagatavošanu audzējamai kultūrai. Pēc iespējas jācenšas visi zemes sagatavošanas darbi izdarīt pašam dalībniekam, sevišķi vēl, ja tas gados vecāks. Jaunākiem dalībniekiem, kas paši vēl nespēj visus darbus veikt, uzmanīgi jāseko visai darbu gaitai, kā kūtsmēslu izvešanai, aršanai, kultivēšanai u. t. t., un izdarītie darbi nekavējoties jāatzīmē «Mazpulka dalībnieka laukkopības un dārzkopības grāmatvedībā», kas jau laikus jāiegādājas.

Kas tagad jādara augļu dārzos?

Agr. E. PĒTERSONS

Saulainās martā dienās augļu koku miza atkūst, atdzīvojas un sāk strauji izgarināt ūdeni. Bet naktīs temperātūra vēl nereti nokrīt 10 un pat 15 grādus zem nulles. Šīs lielās svārstības diennakts temperātūrā augļu kokiem kaitīgas: augļu koku miza sāk izgarināt ūdeni jau tad, kad koka saknes vēl sasalušas un ūdeni no zemes nesaņem, straujā sasilšana un atkušana mizā nereti rada saules apdegumus. Lai tas nenotiktu, augļu koku zari jākaļķo ar kaļķu pienu. Kaļķu pienu gatavo, ņemot uz 10 l (1 spaini) ūdens 1 kg nedzēstu kaļķu vai 2 kg dzēstu kaļķu; kaļķus var iegādāties katrā lielākā tirgotavā. Mālus un mēslus nav vēlams piejaukt. Kaļķu pienu izmiglo ar miglotāju, vai, ja tāda nav, kokus noziež ar otu. Jānokaļķo nevien stumbrs un resnākie vaiņaga zari, bet arī tievākie zariņi. Kaļķa baltā krāsa zaru mizu sarga no straujas sasilšanas, mazina ūdens izgarošanu un iznīcina sūnas un ķērpjus. Kaitekļus un slimības ar kaļķošanu nevar apkarot, tāpēc, ja dārzā grib apkarot arī lapu utu, medus blusiņu, ērču, bruņu utu un dažādu tauriņu olas, augļu koki jāmiglo ar augļu koku karbolineju. Miglošana ar karbolineju izdarāma pirms koku kaļķošanas. Tā kā šoziem augļu koki stipri apsala, pirms miglot ar karbolineju, ieteicams pārliecināties par koku stāvokli, jo nosalušie koki nav jāmiglo, tāpat nav jāmiglo, ja dārzā minēto kaitekļu olu nav. (Sasalušie koku zari griezumā ir brūni). Lapu utu, medus blusiņu un ērču olu iznīcināšanai lieto 3% karbolineja emulsīju (9,7 l ūdens + 0,3 l karbolineja); bruņu utu un tauriņu olu iznīcināšanai lieto 7% emulsija (9,3 l ūdens + 0,7 l karbolineja). Norādījumus par miglošanas vajadzību var iegūt, uzmanīgi apskatot augļu koku (ābeļu) zariņus un zinot, ka lapu utu olas ir melnas, medus blusiņas olas dzeltenas, ērču olas sarkanas un bruņu utis (ābeļu) atgādina linsēklas. Augļu koku zariņu paraugus var iesūtīt LLK Augu aizsardzības institūtam Jelgavā, Viestura piemiņas pilī, var arī griezties pēc padoma pie rajona dārzkopības instruktora.

Nopietna vērība šopavasar jāpiegriež augļu dārzu mēslošanai, jo apsalušiem augļu kokiem, lai tie atspirgtu un atjaunotos, vajadzēs daudz barības vielu. Augļu koki jāmēslo vispusīgi — tā, lai koku saknēm būtu pieejamas vajadzīgā daudzumā visas barības vielas. Nepareizi, piem., augļu dārzu ilgāku laiku mēslot tikai ar kūtsmēsliem un vircu, jo tad saknēm pietrūks fosforskābes. Mēslojot dārzu tāpēc, blakus kūtsmēsliem, vircai, kompostam, atejas mēsliem un zaļmēsliem, jālieto arī mākslīgie mēsli. 1 hektara ražojoša augļu dārza (apm. 100 augļu koku) mēslošanai vajadzīgi: 500 kvint. kūtsmēslu (apm. 1 vezums uz 1 augļu koku), 2 maisi sērskābā amonjaka, 1½ maisa superfosfāta un 1½ maisa kalija sāls; ja dārzam kūtsmēslus nedod, tad vajadzīgi 4½ maisi sērskābā amonjaka, 3 maisi superfosfāta un 3 maisi kalija sāls. Šīs mēslu devas, atkarībā no vietējiem apstākļiem, katrā atsevišķā gadījumā attiecīgi jāgroza. Mākslīgos mēslus ieteicams iegādāties tagad; arī kūtsmēslus jau tagad var izvest dārzā. Minētie mākslīgie mēsli (sērskābais amonjaks, superfosfāts un kalija sāls) sējami agrā pavasarī, pirms sēšanas tos var jaukt kopā. Ja dārzā aug zāle, tad mēslus ieteicams iekaisīt vagās, kuras izdzen vai izrok 1—1,5 m attālumā vienu no otras. Tas tāpēc, ka, mēslus neiestrādājot, zāle paņems lielāko tiesu barības vielu, un augļu koku saknēm to pietrūks. Pēc mēslu iekaisīšanas vagas velēnu atgāž atpakaļ. Ja zemi augļu dārzā apstrādā, tad mēslus iestrādā parastā veidā. Ja dārzā audzē saknes, labību, zāli, ogulājus u. c. kultūras, tad tām mēslojums jārēķina īpaši, jo minētās mēslu devās tas nav ieskaitīts.

Šopavasar rūpīgi jākopj un jāmēslo ogulāji (jāņogas, upenes, avenes, ērkšķogas), jo tie sola labu ražu un vasarā aizvietos daļu nosalušo ķiršu un plūmju.

Dabiskās krāsvielas

J. LIEPA

Līdz ar jaunā laika iestāšanos mūsu zemē ir atskanējis aicinājums celt godā latvisko, latviešu tautai īpatnējo. Aicinājumam klausa un to pilda mazpulkos apvienotie jaunieši. Mazpulki ir cēluši senajā godā vakarēšanas, gandrīz jau aizmirstās tautiskās dejas, savākuši tūkstošiem un desmittūkstošiem folkloras materiālu. Mazpulku meitenes pēc vecajās pūra lādēs atrastiem paraugiem darina tautiskos tērpus un sacenšas dziju un audumu krāsošanā ar dabiskajām krāsvielām — dažādiem augiem un augu daļām, kā to latvietes mūžsen ir darījušas. — Par pašu krāsošanas norisi jau ir rakstīts «Mazpulkā». Te gribu iepazīstināt ar krāsošanai lietojamo augu ievākšanu un apstrādāšanu, lai nākošā vasarā zinātu, ko ievākt un kā rīkoties.

Krāsošanai noderīgi dažādu augu ziedi, miza, lapas, stublāji un saknes.

Ziedus plūc pīpenēm, dzeltenajām pļavu podziņām, deviņvīru spēkam u. c. Ziedus sabeŗ uz papīriem un kaltē plānā kārtiņā, bieži pārjaucot. Uzglabā sausā vietā papīra vai drēbes maisiņos, klāt pieliekot attiecīgu uzrakstu. Krāsojot svara attiecība kaltētiem ziediem pret krāsojamo materiālu jāņem 2,5:1, t. i. 1 kg krāsojamā materiāla nokrāsošanai vajadzīgi 2,5 kg ziedu. Ziedi jāiemērc aukstā ūdenī un 45—60 min. jāvāra. Pēc tam šķidrums jānokāš un tur jāievieto iepriekš sagatavotās (skat. žurnāla «Mazpulks» 1938. gada 12. nr. un 1939. gada 2. nr.) dzijas, vilna vai audums, un jārīkojas pēc «Mazpulkā» dotajiem norādījumiem. (Krāsa pīpenēs krāsotām — dzeltena, deviņvīru spēkā un pļavu podziņās — sarkandzeltena.)

Mizu plēš no ozoliem, melnalkšņiem, parastiem (baltiem) alkšņiem, vītoliem visu gadu, bet visērtāk šis darbs veicams pavasarī, gremzdu laikā. Sasmalcinātu mizu kaltē saulē, bet kaltēšanu var izdarīt arī mākslīgā siltumā. Balto alkšņu mizu var lietot arī nekaltētu. Krāsojot mizas uz diennakti iemērc ūdenī. Tai pašā ūdenī mizas apmēram 1 stundu vāra. Tad biezumus nokāš un tālāk rīkojas kā parasti. Svara attiecība ozolu un melnalkšņu mizām pret krāsojamo materiālu ir 2:1, vītolu un baltalkšņu mizām — 1:1. Te nu jāpiezīmē, ka krāsvielu daudzumi atkarīgi no tā, cik tumšu krāsas toni krāsotāja vēlas. Arī lietotais kodinātājs atstāj savu iespaidu. (Ozolu mizas krāso dzeltenpelēkā, alkšņi sarkanbrūnā, bet vītoli sarkanā krāsā.)

Krāso arī ar plaukstošām bērzu lapām. Lapas sagatavoto, uzglabā un arī lieto tāpat kā iepriekš aprakstītos augu ziedus. Krāsa — tumši zaļa.

Kartupeļu lakstus plūc tad, kad tie visbagātāki ar sulu, burkānu lakstus rudenī, bet vaivarājus pēc vajadzības. Kartupeļu un burkānu lakstus kaltē, vaivarājus, turpretim, mūsu vecās mātes krāsošanai lietoja tikai nekaltētus. Lakstu sagatavošana un lietošana neatšķiras no mizu apstrādāšanas. Attiecība — 2:1, vaivarājiem arī 2,5:1. (Kartupeļu laksti krāso melnā, vaivarāji zaļgandzeltenā, burkānlaksti tumši zaļā krāsā.)

Madariņu un biteņu saknes rok agrā pavasarī, kad saknēs visvairāk sulas. Tīri noskalotas saknes sasmalcina un izžāvē. Lietošanas daudzums — 1,5:1. (Madariņās krāsojamais materiāls iegūst sarkanbrūnu krāsu, biteņēs var nokrāsot tumši brūnā krāsā.)

Vēl var krāsot arī sīpolmizās. Daudzums tāds pats kā krāsojot ar ziediem, arī visa izdarība tāda pati. (Krāsa dzeltena ar sarkanīgu nokrāsu.)

Arī no sūnām sagatavotā krāsu šķīdumā var krāsot. Noderīgas uz akmeņiem un uz veciem bērziem augošas sūnas, ko vāc, kad izdevīgāk. Sūnas kaltē, taču tas nav nepieciešami. Attiecība — 2:1. (Bērzu sūnas dod dzeltenzaļu, akmeņu sūnas zaļganpelēku krāsu.) Krāsošana tāpat kā ar lakstiem vai mizām.

Ar katru nedēļu, katru dienu tuvāk nāk pavasaris, kad dabisko krāsvielu — augu ievākšana kļūs iespējama. Mazpulku dalībnieces, neaizmirstiet šo rakstiņu, jo tas, kas te teikts, ir noklausīts tautā, no vecajām saimniecēm, sirmajām latvietēm.

Ola — dzīvības nesēja

A. S.

Tā savu olas čaulu atstāj krokodilis

Lieldienu zīme ir ola. Ar Lieldienām nāk pavasaris, bet pavasarim seko dzīvības atmošanās laukos, mežos, ūdeņos. Līdz ar siltajām pavasaŗa dienām, pasaulē sarodas neskaitāmi jauni dzīvnieki. Gandrīz visi tie attīstījušies no oliņām. Tāpēc mazā ola glabā sevī lielāko dzīvības noslēpumu. Tāpat kā niecīga sēkliņa glabā sevī nākošo augu, tā oliņa glabā sevī nākošo dzīvnieku.

No senām dienām pazīstams teiciens: viss dzīvais — no olas. Mēs visi labi pazīstam apaļās, gludu un cietu čaulu pārklātās putnu olas. Pārējo dzīvnieku oliņas tomēr kā izskata, tā lieluma ziņā stipri atšķiŗas no putnu olām. Tāpēc īsumā apskatīsim, kādas izskatās un kā attīstās dažādu dzīvnieku oliņas.

Dažādie jūŗas eži, jūŗas zvaigznes un jūŗas lilijas, — savas oliņas izlaiž tieši ūdenī. Oliņu skaits šiem dzīvniekiem ir ļoti liels. Tā, piemēram, parastais jūŗas ezis izlaiž līdz 20 miljonus oliņu.

Gliemeži un citi mīkstmieši savas oliņas dēj vai nu pa vienai atsevišķi, vai arī savienojot tās mazās apaļās kapselēs un gaŗos oliņu pavedienos. Bieži šādos, apmēram pusmetru gaŗos pavedienos ir apvienots vairāk par pusmiljonu oliņu. Dārza gliemezis mitrā zemē izrok bedrīti, iedēj tanī 60—80 oliņas un pēc tam atkal šo bedrīti aizbeŗ un nolīdzina.

No tārpiem, kas nedzīvo kā parazīti citos dzīvniekos, lielākā daļa oliņas iedēj zemē. Slieka savas oliņas pa vairākām kopā ievīsta kapselēs. Dēles savu oliņu dēšanai izgatavo kapseles, kas pēc lieluma un veida atgādina ozola zīli. Šajā kapselē parasti iedēj 10—16 oliņas, kas ir tik mazas, ka bez mikroskopa nav pat saskatāmas.

Dažas vēžu sugas savas oliņas izstumj tieši ūdenī. Lielais vairums vēžu tomēr oliņas nēsā sev līdzi tik ilgi, kamēr no tām izlobās mazuļi. Oliņas uzglabā vai nu īpašās tvertnēs, kas šim nolūkam izveidotas mātītes ķermenī, vai arī piestiprina mātītes ķermeņa ārpusē. Dažādām vēžu sugām oliņu lielums ļoti dažāds. Ļoti dažāds ir arī oliņu skaits. Upju vēžiem, atkarībā no lieluma, ir 36—300 oliņas. Helgolandes omaram, atkarībā no vecuma, var būt 8—40.000 oliņu. Visiem Eiropas piekrastes krabjiem var būt līdz 3 miljoni oliņu. Sevišķi liels oliņu skaits ir mazajiem vēzīšiem. — Piemēram, par ūdens blusām ir aprēķināts, ka 50 dienās tās var izdēt vairākus simtus miljonus oliņu.

Kukaiņi savas oliņas arvien iedēj tādās vietās, kur izšķīlušies pēcnācēji varētu atrast sev piemērotu barību. Tāda piemērota vide var būt augu miza, lapas, pumpuri, augļi un citas vietas. Oliņas tur piestiprina ar lipīgu šķidrumu. Oliņu skaits ku-

1. Varde ar izdētām oliņām — kurkuļiem

kaiņiem parasti ir ļoti liels. Istabas muša uz reizi dēj 100—120 oliņas, kuŗas novieto dažādos tumšos priekšmetos, vislabāki zirgu mēslos. Divu vasaras mēnešu laikā muša var izdēt apmēram 600 oliņu. Odi dēj vairāk kā 100 oliņas, pie tam ūdenī. Blusa savas 12 oliņas parasti paslēpj grīdas šķirbās un netīros kaktos. Blaktis divas reizes gadā dēj 6—50 oliņas. Maijvabole savas 60—70 oliņas iedēj zemē 20—25 cm dziļumā, sagrupējot oliņas kaudzītēs pa 10—13 gabalu katrā. Oliņas attīstībai par pilnīgu maijvaboli vajadzīgi 3—5 gadi. Pārējās vaboles dēj 100—300 oliņas. Skudrām, bitēm un termitiem katrā kolonijā rūpes par pēcnācējiem uzliktas tikai vienam kolonijas loceklim, tā saucamām «karalienēm». Tāpēc bišu stropa «karaliene» 4—5 gadu laikā katru dienu dēj par 1000 un vairāk oliņu. Termitu «karaliene» visus sava mūža 10—15 gadus diendienā nepārtraukti dēj vienu oliņu pēc otras. Katrās 1—2 sekundēs tiek izdēts pa oliņai. Tā tad katru dienu izdēj apmēram 30.000 oliņas.

6. Tā izšķiļas klinšu ērglis

2. Zivs oliņas «ikri» ar pāri plūstošajiem pieņiem

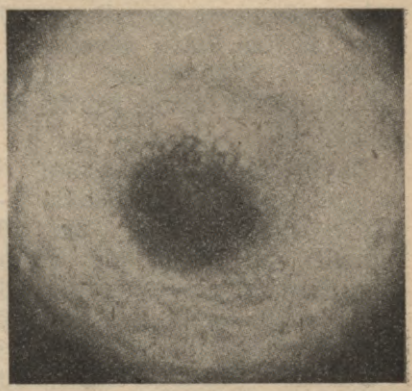

3. Zivs oliņa attīstības sākumā

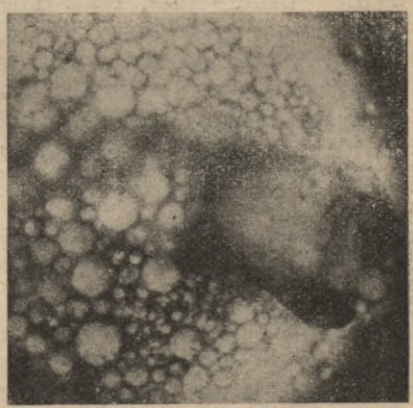

4. Zivs dīglis, kas veidojas uz oliņas barības vielu masas

5. Zivs mazulīte, kas vēl pa pusei atrodas oliņas barības vielu — apvalkā

Zivju mātītes savas oliņas izdēj nārsta laikā, kad notiek tā saucāmā «ikru mešana», jo katra ikru lodīte ir zivs oliņa. Oliņu lielums zivīm ir dažāds. Kaula zivīm tās svārstās no 1 milimetra (siļķēm) līdz 6 milimetriem (lašiem). Haizivīm un dažām citām skrimšļa zivīm oliņas var būt arī vēl lielākas. Viena nārsta laikā zivs izmesto oliņu skaits var sniegties miljonos.

Abinieki — vardes, tritoni, salamandras — savas oliņas dēj ūdenī. Varžu oliņas, ko parasti saucam par varžu kurkuļiem, ir sakopotas gaļos pavedienos. Mūsu brūnajām vardēm katrā pavedienā ir caurmērā apmēram 1700 oliņas. Mazajām Eiropas salamandrām oliņu skaits parasti nepārsniedz 50.

Rāpuļiem, — ķirzakām, krokodiļiem, bruņurupučiem un čūskām — izdēto olu skaits svārstās starp 2 un 200 gabalām. Rāpuļu olas parasti jau pirms izdēšanas pārklājas ar pergamentam līdzīgu vai arī cietu kaļķu apvalku. Olas iedēj vai nu zemē iekasītās bedrītēs, vai arī sūnās un vecās lapās. Olu izperēšanu atstāj saules un zemes siltuma ziņā. Tikai dažas čūskas un bruņrupuči apsargā izdētās olas, un krokodiļi dažreiz palīdz saviem mazuļiem pēc izšķilšanās nokļūt ūdenī. Dažām ķirzakām un čūskām oliņas jau mātes ķermenī ir tik tālu attīstījušās, ka mazuļi izšķiļas tūdaļ pēc oliņu izdēšanas, vai pat pirms tam.

Bruņurupuči olas dēj piekrastes smilšu bedrītēs, kuŗas pēc dēšanas pati mātīte nolīdzina.

Nīlas krokodīļi katru gadu smilšu bedrītē iedēj 20—90 olas, kas ir zoss olu lielumā. Ligzdu ar olām mātīte rūpīgi apbeŗ smiltīm, nolīdzina to un pēc tam dažreiz pati uzgulstas uz šās ligzdas.

Dažādām ķirzaku sugām oliņu skaits svārstās no 2—30. Čūskas dēj 5—40 oliņas. Milzu čūskām oliņu skaits var sniegties līdz simtam.

Putni savu olu uzglabāšanai un perēšanai parasti gatavo ligzdas. Tikai nedaudzi putni dēj olas tieši uz zemes, un dzeguze dēj svešās ligzdās. Putnu olu attīstībai nepieciešams siltums, ko perēšanas laikā dod vecāku ķermenis. Caurmērā putniem olu perēšana ilgst 18—26 dienas. Mazajiem kolibri putniņiem vajadzīgas 10—12 dienas, bet štrausam vajadzīgas vairāk kā 40 dienas.

Lidojošie un ilgi dzīvojošie putni parasti dēj mazāk olu nekā tie putni, kas nelido un kam īss mūžs. Olu skaits, ko vienā perēšanas laikā izdēj putni, svārstās no 1—20. Vienreiz gadā pa vienai olai dēj pingvini, albatrosi, gauri un daži citi putni, kas apdzīvo arktisko un antarktisko jūŗu salas un piekrastes. Arī lielājiem laupītājiem putniem ir tikai 1—2 olas.

Mazie dziedātāji putni uz reizi dēj 4—8 olas. Atkarībā no klimata un citiem apstākļiem, viņiem dēšana toties var notikt 2—3 reizes gadā. Tāds slikts lidotājs, kā mūsu mājas vista, var izdēt vairāk par 150 olām. Arī mājas pīle dēj līdz 50 olas, bet meža pīle tikai 8—16. Strauss parasti dēj 15—20 olas, kuŗas mātīte parasti perē apmēram no pulksten 8 rītā līdz 4 pēcpusdienā, bet tēviņš perē pārējo dienas daļu un arī visu nakti.

No zīdītājiem dzīvniekiem olas dēj tikai divi — pīļknābis un skudru ezis. Abi tie dzīvo Austrālijā un apkārtējās salās. Uz reizi viņi dēj vienu vai divas olas. Pīļknābis savas olas izperē ligzdā, bet skudru ezis īpašā somā uz vēdera.

Visiem pārējiem zīdītājiem dzīvniekiem pēcnācēji piedzimst dzīvi. Tas nozīmē, ka šo dzīvnieku oliņas attīstās mātes ķermenī.

Katra dzīvnieku oliņa pēc būtības ir tikai viena šūniņa (olšūniņa), kas apmēram tik pat maza, kā pārējās ķermeņa šūniņas. Viss tas, kas oliņai piešķir lielākus apmērus, kā pārējām šūniņām, nav pati olšūniņa, bet tie ir barības vielu krājumi, kas paredzēti topošo dzīvnieku baŗošanai, kamēr tie paši vēl barību nevar uzņemt no ārienes. Dažreiz šie barības vielu krājumi olšūniņai var būt tīri prāvi, un tad tos labprāt sev par barību izlieto arī cilvēki un dzīvnieki. Lai minam tikai tādus gardumus kā putnu olas un zivju ikrus. Kad oliņa izaugusi, tā pārklājas ar apvalku. Apvalku var būt arī vairāk kā viens. Piemēram, putniem un rāpuļiem īstā oliņa ir tikai tā daļa, ko parasti saucam par «dzeltenumu». Viss pārējais — «baltums», šķiedrainais apvalks un kaļķu čaula, ir tikai apvalki.

Trušu gaļas ēdieni

L. LIEPIŅA

Lai gan trušu audzēšana mazpulkos paplašinās, tomēr truškopības ražojumu izvērtēšanā vēl maz kas ir darīts. Piemēram — dažādu aizspriedumu dēļ tikpat kā nemaz netiek izlietota trušu g a ļ a, kaut gan tā savas vērtības ziņā ir pat pārāka par visu mājkustoņu gaļu. Tā ir veselīga, viegli sagremojama un labi noderīga pat slimnieku uzturā.

Ja mēs par lielu gardumu uzskatām zaķa gaļu, kuŗa ir mazvērtīgāka, tad nav nekāda iemesla atteikties no trušu gaļas lietošanas.

Lai mazpulku dalībnieki iemācītos derīgi izlietot savās saimniecībās izaudzēto trušu gaļu, sniegšu še dažādas receptes trušu gaļas sagatavošanai.

Nodīrātu trusi uzšķērž, pārgriežot vēderu līdz krūšu kurvim. Izņem iekšas un iekšējos orgānus, nogriež galvu. Ja vajadzīgs, trusi apmazgā un nosusina. Tad trusi sadala sīkākos gabalos, atkarībā no gatavojamā ēdiena. Atsevišķās receptēs runāsim par sadalīšanai sagatavotu truša gaļu.

1. T r u š u g a ļ a s v i r a (10 pers.)

Trusi sadala 4—5 dalās, pārlej ar aukstu ūdeni (5 litri), pievieno sāli, notīrītu un sagrieztu sīpolu, burkānu un seleriju un vāra, kamēr gaļa pusmīksta. Tad virai pievieno saknes vai dārzājus pēc vēlēšanās: piem. kartupeļus, sv. zirņus, puķu kāpostus, burkānus vai c., vienai personai ņemot 200 g sakņu. Kad saknes un gaļa mīksta, nogaršo sāli, pievieno 2—3 ēd. karotes krējuma un pasniedz galdā.

2. T r u š u g a ļ a s v i r a

Trusi sadala nelielos gabaliņos, ko sviestā apcep brūnus. Tad pārlej ar karstu ūdeni, pievieno sāli, sīpolu, burkānu un seleriju un lēni vāra, kamēr gaļa pusmīksta, tad pievieno notīrītas, sagrieztas saknes (kartupeļus, burkānus, sv. kāpostus vai c.), vai arī nūdelītes vai makaronus un vāra, kamēr gaļa un piedevas mīkstas. Tad virai pievieno nedaudz krējuma vai sviesta, un tumē ar aukstā ūdenī atšķaidītiem kviešu miltiem, vēlreiz uzvāra, nogaršo sāli un pasniedz galdā.

3. T r u š u g a ļ a s k o t l e t e s

Gaļu atloba no kauliem un samaļ, pievienojot cūkas gaļu (apm. vienu trešo daļu). Samaltai gaļai pievieno 2 olas, 2 ēd. karotes kartupeļu miltu, sāli — pēc garšas, 2—3 šķēles pienā izmērcētas baltmaizes un vienu sīki sasmalcinātu sīpolu.

Pusdienas galds nometnē

(Var pievienot arī 1 naža galu smalko piparu.) Masu labi samīca un veido kotletes, ko cep brūnas sviestā vai taukos. Galdā pasniedz ar vārītiem vai ceptiem kartupeļiem un brūkleņu ievārījumu un biešu vai ķirbju salātiem.

4. T r u š u g a ļ a s s a u t ē j u m s

Trusi sadala nelielos gabaliņos, ko apviļā miltos un apcep sviestā brūnus. Apceptos gabaliņus pārkaisa ar sāli, pievieno sagriestu sīpolu, burkānu un seleriju, pārlej ar pannas atvārījumu un sautē, kamēr gaļa mīksta. Pirms pasniegšanas galdā mērcei pievieno miltus, uzkarsē, pievieno skābu krējumu, nogaršo sāli. Klāt dod ceptus vai vārītus kartupeļus un salātus (biešu, ķirbju, brūkleņu vai c.).

5. S a u t ē t a t r u š u g a ļ a

Trusi sadala nelielos gabaliņos (līdz ar kauliem), ko apcep sviestā brūnu. 200 gramu speķa sagriež sīkos gabaliņos un apcep, tam pievieno apceptō trušu gaļu, sāli, sīpolu, garšas saknes un apm. ¾ litra buljonu. Sautē, kamēr gaļa mīksta. Tad mērcei pievieno 40 g kviešu miltu un 2 ēd. karotes skāba krējuma, nogaršo sāli un pasniedz galdā ar vārītiem vai ceptiem kartupeļiem un biešu, ķirbju, brūkleņu vai c. salātiem.

6. T r u š a c e p e t i s

Nodīrātu, iztīrītu trusi labi iespeķo ar žāvēta cūkas speķa strēmelītēm, labi apsāla. Tad aplaucē ar vārošu ūdeni, lai cepot neizplūstu gaļas sula. Uz ātras uguns taukos apcep brūnu. Tad pārsmērē ar skābu krējumu un pannas atvārījumā, kam pievienotas dažādas garšas vielas (sīpols, selerija, burkāni) sautē, kamēr gaļa mīksta. Mērcei pievieno krējumu, ja vajadzīgs, uztumē. Galdā pasniedzot, sadala sīkākos gabalos un klāt dod brūni ceptus vai vārītus kartupeļus un brūkleņu, biešu, ķirbju vai c. salātus.

Lai pārvarētu nepamatoto aizspriedumu pret trušu gaļu, saimnieces var izlietot arī mazu viltību: pasniedzot galdā garšīgi sagatavotu trušu gaļas ēdienu, nesacīt, no kā ēdiens gatavots. Tikai pēc saņemtiem atzinības vārdiem par garšīgo pusdienu paziņot, ka tā gatavota no . . . trušu gaļas.

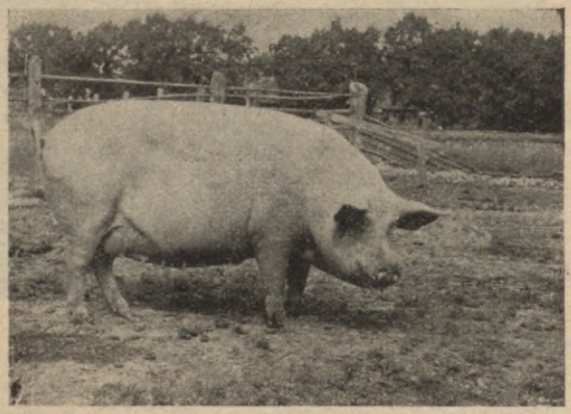

Mācīsimies cūkas audzēt

Agr. A. VENTERS

Paša audzēta vaislas cūka

Cūkas, kā gaļas ražotājas, mūsu mājkustoņu vidū ieņem pirmo vietu. Tās ir ātraudzīgas — jau 6 mēn. vecumā un pat ātrāk var dabūt kaušanai derīgu preci. Viņas ir ar lielām vairošanās spējām — viena cūka gadā var dot 20 nobaļošanai derīgus sivēnus. Gaļu tās ražo vislētāk — jo vidēji var rēķināties, ka 1 kg dzīvsvara pieaugumu ražo no 3,5—4,5 bar. vien. (1 bar. vien. līdzvērtīga 1 kg miežu). Patērētās barības izmaksas sastāda nobaļošanas izdevumos galveno daļu. Tas audzētājs, kuŗš varēs un pratīs nobaļošanā 1 kg dzīvsvara pieaugumu ražot ar mazāko barības vienību skaitu, saņems par izlietoto barību un darbu labāko samaksu. Dzīvsvara pieaugumam patērēto barības vienību skaits ir atkarīgs no sivēnu vecāku iedzimtām īpašībām, no sivēnu audzēšanas, kopšanas un ēdināšanas. Labu iznākumu sasniegšanā minētās lietas ir izšķirējas. Ne mazums mūsu zemē audzē vaislas cūkas, kuŗu sivēni ir ar labām barības izmantošanas spējām. Bet jāsaka gan, vēl vairāk sastop vaislas cūku, kuŗu sivēni arī pie pareizas ēdināšanas nobarošanā patērē daudz barības. Kas visam tam par iemeslu, to apskatīsim citreiz. No šādu vaislas dzīvnieku turēšanas ir jāizvairās. Ja tādi saimniecībā ir — tad jālikvidē un to vietā apgādājami jauni — labāki. Tuvojas vasara, kad audzējamai vaislas cūkai iespējams sagādāt vislabvēlīgākos attīstības apstākļus. Katrs, kuŗam ir vēlēšanās, ar samērā nelieliem naudas izdevumiem var apgādāt no audzētavām tīrasiņu cūciņu. Tās cena 8 ned. vecumā svārstās no Ls 25—35,—. Te interesants un pateicīgs darbs mazpulku dalībniekiem. Par šo lietu jāaprunājas ar vecākiem un jāsaņem no viņiem atļauja vecās cūkas vietā apgādāt un izaudzēt tīrasiņu cūciņu. Kad vecāku atļauja saņemta, tad kopīgi ar mazpulka lopkopības sekcijas vadītāju vai lopkopības rajona instruktoru izvēlēties audzētavu, no kuŗas sivēnu iegādāties. Audzētavas norādīšanā ar rakstisku pieprasījumu var griezties arī LLK Lopkopības nodaļā. Vasara nav tāļu, tamdēļ nekavēties. Apgādājamai vaislas cūciņai noteikti jābūt apzīmētai (tetovētai) un ar apliecību. Tās labajā ausī būs iezīmēts (ietetovēts) ar melnu krāsu sivēna ciltsapliecības n-rs un kreisajā — mātes ciltsgrāmatas n-rs. Apliecības pirmā pusē būs sivēna apraksts un priekšteču četras paaudzes, bet otrā pusē priekšteču atnesto sivēnu skaits un to uzaudzēšana. Cūciņām jābūt vismaz ar divpadsmit pupiem. To svaram 8 ned. vecumā jābūt vismaz 15 kg un 10 ned. vecumā vismaz 20 kg.

Ja cūciņa būs apgādāta, pārvesta mājās, tad sāksies audzēšanas un ēdināšanas darbs. Tā kā mājas cūkas, arī sivēni, svešo ienācēju no sākuma plēš un nedod miera, tad ierādiet kūtiņā tai savu aizgaldu. Gādājiet par to, lai katru dienu tā tiktu laukā. Svaigais gaiss, saules gaisma un kustības augošai vaislas cūkai ir ne mazāk vajadzīgas lietas kā barība. Karstā saulē tās jātur kūtī vai kādā nojumē. Ejot laukā, tās raksies. No tā nav jāattur, bet jālaiž laukā tādā vietā, kur no tā nekādi zaudējumi nerodas. Rokoties no zemes tās uzņem savai attīstībai nepieciešamas dažādas papildvielas. Nepieļaujiet rakties

vecās dubļu peļķēs, kuŗas var saturēt dažādus slimības dīgļus. Ir labi, ja priekš rakšanās cūku aplokā var ievest kādu vezumu grants.

Tīrasiņu — izkopto šķirņu sivēni ir ļoti ātraudzīgi. Visstraujāki viņi aug pirmajā attīstības laikā. Lai viņu attīstībā nerastos nekādi traucējumi, lai viņu ātraudzība tiktu patiešām arī izmantota, tad līdz 14—16 ned. vecumam, apm. 35—40 kg dzīvsvaram, tie ir jāēdina ļoti spēcīgi un ar vispusīgu barību. Jāēdina tā, lai neuzrādītu aptaukošanās pazīmes. Izēdināmie barības līdzekļi ir auzu milti, mistra milti, vājpiens un kartupeļi. Bez šīs barības devas jāpiedod vēl minerālvielas: pludinātais krīts un barības kaļķis apm. 20—30 g. dienā. Tā kā vasarā kartupeļu būs maz, tad jau sākot ar 3 mēn. vecumu jāsāk radināt pie zaļbarības. Zaļbarību pasniedz vai atļauj to pašai saplūkt ganībās. Tādā gadījumā aizgaldā jāpasniedz būs tikai spēkbarība un vājpiens. Cik daudz barības pie katra dzīvsvara jādod, to aprēķinās lopkopības pārraugs. Pārrauga uzstādītā barības deva jāieraksta cūkkopības grāmatvedības grāmatiņā. Audzētāja pienākums aprēķināto barības devu arī izēdināt. Visrūpīgākiem jābūt pie spēkbarības atmērīšanas. Ēdināšanas reizei vajadzīgo daudzumu vienreiz vajadzīgs iesvērt un pēc tam trauku iezīmēt. Nākošās reizēs trauku piepilda līdz zīmei. Tāpat rīkojas pie vājpiena un kartupeļu izēdināmā daudzuma atmērīšanas. Vajadzīgās minerālvielas piejauc spēkbarībai. Jāēdina 3 reiz dienā. Pirmo dod vājpienu, tad tīru ūdeni nodzerties, kartupeļus un spēkbarību. Spēkbarība jāpasniedz sausa, vai viegli mitra, bet nekad ar lieliem ūdens daudzumiem. Vispāri jāsaka, ka augošās vaislas cūkas jāēdina vājāk par nobarojamām. Viņām šādā vecumā jābūt apm. ar šādu dzīvsvaru,

4	mēn.	apm.	40 kg
5	„	„	55 „
6	„	„	70 „
7	„	„	85 „
8	„	„	100 „
9	„	„	110—120 „

Par izēdinātiem barības daudzumiem

Veselīgu sivēnu bars

ierakstāmas atzīmes mazpulka dalībnieka cūkkopības grāmatvedībā.

Vaislas gatavība un meklēšanās parādās jau 5 mēn. vecumā. Tomēr šajā vecumā neviens neaplecina, jo tās vēl ir nepieaugušas. Aplecina tās 9 mēn. vecas un tad, kad uzrāda dzīvsvaru ne mazāku par 110 kg. Aplecināšanai jāņem kuilis, kuŗš pēc savas izcelšanās nav radniecīgs vaislas cūkai. (Salīdziniet cilts apliecības!) Lai sivēni arī būtu tīršķirnes, tad vaislas kuilim ir jābūt katrā ziņā ar ciltsapliecību. No savas vaislas cūkas varēsiet tad pārdot tuvākai apkārtnei tīršķirnes sivēnus vaislai par ievērojami augstāku cenu. Tādā ceļā veiktais darbs vaislas cūciņas apgādāšanā un izaudzēšanā nāks nevien pašam par labu, bet arī tuvai apkārtnei.

Slimīgi izvirtuši sivēni. Nobarošanā patērēs daudz barības

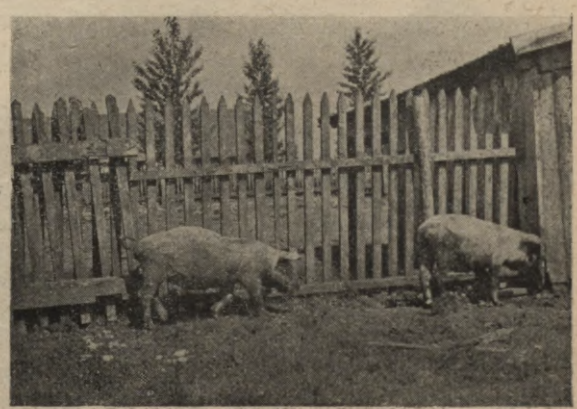

Iesim talkā zemes malkas sagādāšanā

Agr. A. GRINDULIS

Kūdras purvu izmantošanas gaitas nav svešas mazpulkiem. Plašāk pazīstams te 31. Bilskas mazpulks ar mazpulka pirmo līdumnieku K. Sīmani, kurš 1933. gadā savā pagastā bija sarīkojis pat ilgstošu «kūdras dienu», kurā bija vairāk kā 1000 apmeklētāju. 31. Bilskas mazpulks ar pašu ražotiem kūdras pakaišiem ir piedalījies I Centrālā kūdras dienā Ēvelē, vairākās lielās izstādēs, starp tām arī Latgales Apgabala izstādē Rēzeknē 1936. gadā. Visur 31. Bilskas mazpulks ar savu piedalīšanos ir guvis ievērību un izpelnījies godalgas. II Centrālā kūdras dienā Rēzeknē 1937. gadā, droši vien 31. Bilskas mazpulka piemēra ietekmēti, ar pašu ražotu kurināmo kūdru — zemes malku — piedalījās jau 5 mazpulki: 454. Rēzeknes «Vārpa», 462. Poznaņas, 805. Kalnāres, 864. Bērzgales un 927. Kļavu.

Vērojot darbus lauksaimnieku izmantojamos purvos, bieži gadās redzēt, kā te pa lielākai daļai gan vieglākos darbos, rosīgi piedalās arī jaunā paaudze. Pilnīgi dabiski tā tad būtu, ja mazpulks savu parasto darbu programā uzņemtu arī kūdras izmantošanu kurināmam, pakaišiem, kūdras mēslojuma iegūšanai, kūdras komposta sagādāšanai u. t. t. Visi šie kūdras izmantošanas veidi cieši saistās ar lauksaimnieku darbu, p. p., lopu turēšanas apstākļu uzlabošana, sagādājot tiem tīkamu sausu stāvvietu un uzlabojot kūts higieniskos apstākļus, — dabisko mēslošanas līdzekļu vairošanā, vērtīga mēslojuma sagādāšanā dārziem, pļavām, ganībām u. t. t. Tagad tam pievienojas arī kurināmā sagādāšana, ražojot zemes malku.

Darbi, kādus te mazpulks varētu veikt, ir daudz un dažādi. Pirmais darbs te būtu — kūdras izmantošanas propaganda. Savās sanāksmēs mazpulks varētu lūgt vadītāju pastāstīt par kūdru vispār, par zemes malkas īpašībām, zemes malkas iegūšanu, tās lietošanu, tāpat par pakaišiem, kompostiem u. t. t.

Būtu vēl labāk, ja mazpulka dalībnieki uzņemtos nolasīt referātu par kūdru. Literatūras te ir daudz — 1938. un 1939. g. «Sētā un Druvā», «Latvijas Lauksaimnieka» n-ros. Labi būtu, ja līdz ar to mazpulka dalībnieki no savām mājām, kur varbūt jau lieto kūdru, atnestu uz sanāksmi kūdras paraugus, iepazīstinātu ar tiem citus un pastāstītu, kā kūdru lieto un kādi mājās par to novērojumi. Pārejot mājās, mazpulku dalībnieki tad varētu par kūdru pastāstīt savējiem un arī dot padomu, kā rīkoties, ja trūkst kurināmā u. t. t.

Pie kūdras mašīnām

Rodoties mazpulkā lielākai interesei par kūdru, var palūgt arī rajona agronomu, lai plašāki pastāsta par kūdras iegūšanu un lietošanu, bet tad ir jāsarīko plašāka sanāksme. Propagandējot šādā veidā kūdras izmantošanu, mazpulks darītu tikpat svarīgu un svētīgu darbu, kā p. p., propagandējot labu šķirņu sēklu, pareizu zemes mēslošanu u. t. t.

Mazpulks var rosīgi piedalīties arī tiešā kūdras ražošanā. Spēcīgākie biedri var piedalīties pat kūdras griešanā; tā sākas kurināmai kūdrai — zemes malkai — retāk aprīlī, biežāk gan maijā, un pakaišu kūdrai — septembrī un ilgst visu cauru ziemu līdz pavasarim. Pēc smaguma kūdras griešanas darbs daudz neatšķiras no grāvju rakšanas darba. Piemērotāki mazpulkam gan būs dažādi kūdras kaltēšanas, pārkraušanas, sakraušanas stirpās vai krautuvēs un šķūņos dzīšanas, mājās vešanas un kūdras plucināšanas darbi. Jāsaka, tie arī ir jauki, patīkami, jautri darbi — strādājot barā, sacenšoties un labāki cenšoties darbu veikt. Valsts iznomājusi lauksaimniekiem un viņu organizācijām pāri par 1000 purvu visos valsts novados. Tā tad retā pagastā nebūs kāds kūdras izmantošanas pasākums. Darbus purvos visur izdod uz apgabalu, vai novērtē pēc padarītā darba daudzuma. Darba daudzums te ir viegli aplēšams, — pēc kubikmetriem, tūkstošiem kūdras ķieģeļu pēc «zaķos» saliktas kūdras, pēc šķūņu tilpuma. Tādos apstākļos var viegli sarīkot sacīkstes darba veikšanas ātruma pārbaudīšanā.

Daudz gadījumos mazpulks «pilnā sastāvā» var iet talkā kūdras ražošanā pie jau minētiem darbiem, it īpaši vajadzīga steiga kūdras pārkraušanā, dzīšanā šķūnī vai citā kādā darbā. Talka varētu ilgt 1, 2 vai vairākas dienas, cik vajadzīgs, un kā iespējams. Mazpulks varētu arī savā darbu programā vienam gadam uzņemt kūdras ražošanu, p. p., uzņemties kādas daļas izmantojamā purva sagrieztās kūdras izkaltēšanu, 1, 2, 3 vai vairāku šķūņu piedzīšanu un līdzīgi. Ar sekmēm mazpulks varētu piedalīties arī izmantošanas sākumā — purva līdzināšanā, krūmu un

Pēdējā sniegā

priedīšu izciršanā un novākšanā ar visām saknēm, zemāko vietu aizpildīšanā u. t. t.

Piedalīšanās kūdras izmantošanas darbos var būt, kā redzējām, daždažāda, un, cerams, ka katrs mazpulks te atradīs, ko darīt. Jāmin vēl viena, diezgan patīkama lieta. Tā ir tā, ka kūdras izmantošanas darbos var tīri labi nopelnīt. Purvos, kā jau minēju, visus darbus samaksā pēc padarītā darba daudzuma. Cik darba padarīts, tik naudas jāsamaksā. Izpeļņa katram, arī mazpulka dalībniecēm (tām gan vieta tikai pie vieglāka darba — pie kūdras pakaišiem), skatoties pēc vīra, spēka, veiklības un dūšas, var būt 2, 3, pat 4 ls dienā. Tomēr, ar šo peļņu nevajadzētu aizrauties, jāatceras, ka pirmā vietā jāstāda mazpulka tiešais darbs un pienākumi, skolas darbs, darbs savās mājās ur palīdzība — «kaimiņš kaimiņam».

Aicinājums gādāt kurināmo — zemes malku — skan visā valstī. Tam jārod atbalss arī mazpulku saimē. Ievērosim to, ka šis aicinājums stāv ciešā sakarā ar kādu citu aicinājumu: «No zemes jāņem viss, ko tā spēj dot.»

Mazpulku dalībniekiem ir jāsaprot, ka jāmācās izmantot ne tikai zemes aramkārta, bet arī zemes klēpī slēptās vērtības. No šīm vērtībām purva kūdra ir visērtāk iegūstama.

Baldriāna (Valeriana officinalis L.) audzēšana

O. R.

Baldriāni ir ilggadīgi lakstaugi, kas aug savvaļā. Tos iespējams arī kultivēt. Mūsu klimatiskos apstākļos tas ļoti labi padodas, tāpēc ieteicams audzēt arī mazpulku dalībniekiem.

Baldriānu sakņāju lieto ārstniecībā. Baldriāna sakne satur 0,5—1% eterisko eļļu, kas ir viegli brūna ar raksturīgu baldriānu smaržu.

Zemes izvēle. Zemes ziņā baldriāni nav izvēlīgi, tie labi padodas arī vieglā, mazvērtīgā zemē. Savvaļā augošie baldriāni sastopami mitrās vietās, tomēr labāku drogu var iegūt no augiem, kas auguši sausā un vieglā zemē. Baldriāni vislabāk padodas trūdainā smilts zemē. Var arī audzēt trūdu bagātā mālainā smiltī.

Zemes sagatavošana un mēslošana. Baldriāniem nepieciešama labi izstrādāta un dziļi irdināta zeme, lai saknes varētu labāk attīstīties.

Mēslojums tāpat kā sakņaugiem — atkarībā no kūtsmēslu devas un zemes labuma uz 100 m^2 — 1—3 kg superfosfāta, kā arī kalija sāls, kas iestrādājami pirms sēšanas vai dēstīšanas.

Slāpeklis, apm. 2 kg uz 100 m^2, dodams kā virsmēslojums, kad augi pilnīgi iesakņojušies, vislabāk kaļķa salpetŗa veidā, jo ar Čiles salpetri bieži vien gadās apsvilināt lapas.

Audzēšana un kopšana. Baldriānus var ieaudzēt no sēklām kā arī ar sakņu atgriezumiem.

Ieteicamāk ir audzēt no sēklām, pirms izaudzēt dēstu un tad izstādīt paliekošā vietā. Sēt var agrā pavasarī vai jūlija otrajā pusē. Pavasarī iesētiem saknes var izlietot jau pirmajā rudenī. Labākās drogas iegūst no divgadīga stāda, tāpēc ieteicamāk baldriānus stādīt augusta beigās vai septembrī, lai nākošā gada rudenī dabūtu spēcīgi augošas saknes.

Baldriānus stāda 40×40 cm attālās rindās uz līdzenas zemes. Stādot lieto labi resnu puļķīti, lai bārkstveidīgās saknes, bāžot zemē, nesaliektos.

Apkopšanu izdara ar zirga rušinātāju vai kapli. Ar dēstu audzētiem baldriāniem bieži vien attīstās ziedu stublājs, kuŗš jāizgriež vairākas reizes vasarā. Sēklu iegūšanai var arī atstāt kādus stādus ziedos.

Var arī baldriānus labi izstrādātā zemē sēt uz vietas, tad apkopšana jāizdara tāpat, kā sakņaugiem, izretinot stādus vienu no otra apm. 40 cm.

Mazpulku dalibniecēm — audējām

L. L.

Jau vairāki simti mazpulku dalībnieču un mazpulku mājsaimniecības sekciju vadītāju ir beigušas L. L. kameras mazpulkiem rīkotos aušanas kursus. Daļa no beigušajām, mājās pārbraukušas, ar ļoti labām sekmēm strādā, apmācot aušanas mākslā ne tikai sava, bet arī kaimiņu mazpulku dalībnieces. Daudzos mazpulkos jau iegādātas stelles ar visiem piederumiem, un līdz šim ar sevišķu prieku un patiku mazpulku dalībnieces ir darinājušas sev dažādus jaukus, gaumīgus mājas izdaiļošanas priekšmetus gan rozīšu, gan rožceliņu, gan pārstaipu dreļļu, trinīšu un citos audumos. Jau diezgan bieži, ne tikai

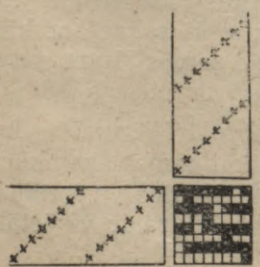

Maisu auduma nītījums, izminums un paminu sējums

laukos, bet arī pilsētās, darbu skatēs redzami no augu krāsām krāsotiem materiāliem austi spilveni, paklāji, sedziņas, galda drānas, servjetes un citi priekšmeti, ar kuŗu palīdzību katra aušanai apmācītā mazpulku dalībniece cenšas izdaiļot savu istabu, savas mājas.

Ja līdz šim mēs vairāk strādājām pašu priekam, tad tagad, sekojot mūsu Virsvadoņa norādījumiem, uz laiku mums jāpārtrauc rotātāju audumu darināšana, pievēršoties vairāk praktisko audumu, kā piemēram: veļas, dvieļu, maisu, kājautu, apģērba drānu un citu vajadzīgu priekšmetu pagatavošanai.

No minētiem priekšmetiem ikviena aušanas sekcijas dalībniece zinās, kā aust vienkārtņa miesas un gultas veļu, dvieļus — vienkārtnī, trinītī (vienkāršā, vai c.) drellī, kājautus — trinītī vai vienkārtnī, dažādas kleitu un uzvalku drānas gan vienkārtnī, trinītī, gan arī rakstainos audumos. Liekas, mazas grūtības var būt ar maisu aušanu, jo divkāršā auduma uzvilkšana un aušana ir diezgan sarežģīta lieta. Īsumā apskatīsim, kā tas darāms.

Maisu aušanai var lietot pakulu, kaņepāju vai, retāk, linu diegus. Piemērotākās ir pakulu dzijas, Nr. 4, vienkārtīgās, vai arī Nr. 10, divkārtīgās. Lietojot pakulu diegus Nr. 4/1, šķiets jāņem Nr. 40, veŗot vienu diegu nītī, 2 šķieta zobā. Diegu rupjumam 10/2 piemērots šķiets Nr. 50, liekot 1 diegu nītī, 1 šķieta zobā. Protams, var ņemt arī citāda rupjuma diegus

Mazp lku dalībnieces aušanas kursos

— atkarībā no tā, kādam nolūkam grib maisus aust. Diegu rupjumam piemērojams arī šķiets.

Maisu aušanai piemērotāks trinīša audums, bet var aust arī vienkārtnī vai plācī. Aust var tā, ka pēc noaušanas maisu sāni vēl šujami kopā, vai arī — jau aužot saaust abas malas kopā. Pēdējais paņēmiens ir sarežģītāks, bet izdevīgāks, jo iznāk labāki un izturīgāki maisi. Šāda gatava maisu auda nītījums, izminums un paminu sējums redzams zīmējumā.

Mazpulku dalībnieču lielā saime var paveikt ļoti daudz. Tamdēļ — mēs nedrīkstam kavēties un ilgi domāt — lai tagad katra aušanas sekcija izdomā, ko praktisku un derīgu tā spēj kopēji paveikt un — tūdaļ pie darba!

Kā tikt pie raibām olām

C. DAMBERGS, 781. Sabiles mazp. priekšnieks

Vecs, bet jauks paradums — Lieldienu olas krāsot ar augu krāsām. Mums, mazpulku dalībniekiem, vajadzētu būt tiem, kas lieto šo seno parašu, rādot, ka jākrāso ar augu krāsām, nevis ar dārgajām lakām. Augu krāsas var sagādāt katrs dalībnieks — pilsētnieks vai laucinieks, kaut arī pilsētā tik plaša izvēle nebūs kā laukos, tomēr arī tur var sameklēt pietiekoši dažādu krāsvielu.

Olu krāsošanai var lietot: sīpolu, alkšņu, bērzu mizas, mētras, bērzu lapas, kumelīšu ziedus, kafijas biezumus, sūnas, rudzu zelmeni, sienu, krāsainas lupatiņas

Izrakstītas Lieldienu olas

un papīrīšus un citas krāsvielas. Olas novārot katliņā kopā ar krāsvielām, iegūsim vienmērīgu krāsu, bet ja katru olu atsevišķi ar krāsas līdzekli ietīsim lupatiņā, tad katra ola būs savādi raiba. Pietinot olai klāt kādu skujiņu, lapiņu, ziediņu vai ko citu, uz olas veidojas jauki attēli. Tinumā iekaisot putraimus, tie uz olas veido sīkus raibumiņus. Uz olas ar ziepju gabaliņu var izveidot arī dažādus rakstus un zīmējumus. Olu vārot krāsvielā, iezīmētās vietas paliks baltas, izveidojot uz olas zināmu rakstu. Olas izskatās spodrākas, ja pēc krāsošanas tās iezież ar speķa gabaliņu. Nokrāsotās olas izskatīsies glītākas, ja tās ievietosim pītos groziņos vai māla šķīvjos, kas izgreznoti ar izplaucētiem bērziem, pūpoliem vai lazdu skarām. Vēl glītāk izskatās, ja olas ievieto izdiedzētā labībā, piem. auzās.

Minētie paņēmieni ir lēti un viegli veicami, tāpēc krāsosim ar augu krāsām, tā iegūdami skaistas, raibas olas.

Tas katram jāzina par cukurbietēm

Agr. O. REZOVSKA

LLK Mazpulku un jaunatnes audzināšanas nodaļa šogad aicina visus mazpulku dalībniekus, kam vien iespējams, kā blakus kultūru vai pamatkultūru audzēt cukurbietes, nosaucot šo gadu mazpulku darbā par «saldumu gadu». Mazpulku vadība tic, ka dalībnieki sapratīs šā aicinājuma lielo nozīmi un vecākie dalībnieki audzēs lielākas platības, mazākie 100 m^2. Uzmudinādami arī vecākus un kaimiņus, varēsim saražot cukurbietes lielos daudzumos.

Mazpulku dalībniekiem jau iepriekš jāzina visi noteikumi par cukurbiešu audzēšanu, lai darbā nerastos neparedzēti šķēršļi.

Šogad, kā jau zināms, mazpulkiem nav līgumi jāslēdz, tikai jāpieteic līgumu slēgšanas vietās, kādu daudzumu cukurbiešu mazpulks rudenī nodos. Ja pieteikšana īstā laikā būtu nokavēta, tad var pieteikt arī cukurfabrikai, kuŗai rudenī cukurbietes nodos, vai pat Cukura monopola pārvaldei. Mākslīgos mēslus un cukurbiešu sēklas mazpulkiem uz rudens nomaksu neizsniedz, lai nerastos rudenī lieki sarežģījumi ar maziem daudzumiem norēķinoties. Katram dalībniekam uz 100 m^2 ir vajadzīgs ļoti niecīgs daudzums (ap 200—300 g) cukurbiešu sēklu, kā arī mākslīgo mēslu, kuŗus uz rudens norēķināšanos saņemt ņav arī nekāda vajadzība. Sēklas varēs iepirkt tanīs pašās vietās, kur pārējiem lauksaimniekiem izsniegs. Mazpulki, kas cukurbietes audzējuši jau iepriekšējos gados lielākus daudzumus un šogad nodos 10 un vairāk tonnas, var sevi pielīdzināt lauksaimniekiem, kur līguma slēdzējs un atbildīgais par pieteikto daudzumu ir mazpulka vadītājs, tas tad arī, noslēdzot līgumu, varēs saņemt uz rudens nomaksu sēklas un mākslīgos mēslus, līdzīgi lauksaimniekiem.

Jauniem cukurbiešu audzētājiem labi jāsagatavojas turpmākam darbam, tāpēc jāzina, kā cukurbietes audzējamas. Cukurbietēm labākā zeme ir dziļi irdināta, barības vielām bagāta un mēreni mitra mālaina smilts, vai smilšains māls. Cukurbietes labi padodas arī vieglākās zemēs, labi mēslotās, pietiekoši mitrās, kas bagātīgi satur kaļķi.

Cukurbietēm nederīgas zemes ir ciets māls, sausa smilts un kūdras purva zeme.

Kur pag. vasarā līgoja labības druvas, tur šogad lai aug cukurbietes

Labākie priekšaugi ir ziemāji, kam doti kūtsmēsli, arī āboliņš, ja tikai to rudeni var labi sastrādāt.

Mēslojuma pirmā vietā stāv kūtsmēsli, kas rudenī iestrādājami — to deva uz 100 m^2 ir 2—3 vuzumi, atkarībā no zemes labuma un priekšauga mēslojuma.

Tāpat arī mākslīgo mēslu deva, atkarībā no zemes labuma un priekšauga mēslojuma, var būt vidēji ap 2 kg superfosfāta, 2 kg kalija sāls un 2—3 kg slāpekļa mēslu. Ja zeme mālaināka, tad kalija devu var drusku samazināt, jo cukurbietes labi izmanto zemē saistīto kaliju.

Superfosfāts, kalija sāls un apm. puse no slāpekļa mēsliem — (sērskābā amonjaka vai kaļķa amonija salpetra veidā) iestrādājami zemē pirms cukurbiešu sēšanas.

Otru pusi slāpekļa mēslu dod kā virsmēslojumu pēc cukurbiešu retināšanas, ik pēc 1—2 nedēļām, atkarībā no laika apstākļiem. Slāpekļa virsmēslojumu var arī atvietot, bietes aplejot ar atšķaidītu vircu. Cukurbietes nepanes lieku mitrumu, tāpēc sējamas labi nosusinātā un sausā vietā, kur pēc lietus nesakrātos ūdens.

Cukurbietēm nepieciešama dziļi izstrādāta zeme, jo viņu saknes iet dziļi zemē. Ja saimniecībā, kur nodomāts cukurbietes sēt, zemi dziļi neaŗ, tad arī uz reizi aŗamkārtu padziļināt nav ieteicams.

Tādā gadījumā zemi dziļi uzirdināt var pēc aršanas, nopakaļ pa vagu kā irdinātāju laižot spīļu arklu. Kūtsmēsli izvedami un iestrādājami rudenī. Vienīgi vieglākās zemēs, kur priekšaugs dabūjis kūtsmēslus, var cukurbietēm izvest labi sadalījušos mēslus pavasarī, jo vieglās zemēs kūtsmēsli ātrāk sadalās.

Rudens arumus mālainā zemē nepieciešams agri pavasarī, pirms strādāšanas nošļūkt ar šļūci.

Nav ieteicams rudens arumus pavasarī atart, jo tā zemi par daudz sasmalcina, padara pārāk irdenu. Zemi sastrādā ar kultivātoru vai atsperu ecēšu. Ja zeme par daudz irdena, tad to pirms cukurbiešu sēšanas piebļukē ar smagu bluķi, tā zeme ilgāk uztur mitrumu, un cukurbiešu sēklas ātrāk uzdīgst.

Bez tam pārāk irdena augsna rada arī sakņu žuburošanos.

Cukurbietes jāsēj ļoti agri, tiklīdz var zemi strādāt. Sēšanas laiks, atkarībā no laika apstākļiem un vietas, ir aprīļa otrā vai maija pirmā pusē.

Cukurbietes jāsēj uz līdzenas zemes, rindās, apm. 45 cm atstatumā. Vagās sējamas tikai tur, kur zeme ļoti mitra, tuvu gruntsūdens, nabadzīga augsna un ļoti sekla aŗamkārta, tad uz vagām sējot varam uzlabot augšanas apstākļus.

Sējot uz līdzenas zemes, cukurbietes labāk apkopjamas. Sēj lielākos vairumus ar sējammašīnu, mazākos ar rokas sējammašīnu vai pat ar roku. Ar roku sējot rindas iezīmē ar marķieri, lai tās būtu taisnas un vienāda platuma un vieglāki apkopjamas.

Cukurbiešu rindu starpas jāirdina, tiklīdz var saskatīt sadīgušās bietes. Ja zeme nezāļaina, tad cukurbiešu sēklām ļoti mazos apmēros var piemaisīt kāda ātrāk dīgstoša auga sēklas (tās izrauj retinot), tad starprindas iespējams ātrāk uzirdināt, neļaujot nezālēm iesakņoties. Cukurbietes jāretina, kad tām ir divas pastāvīgās lapas! Retina 15—20 cm attālumā, atstājot tikai pa vienam stādiņam, pārējos izcērt ar kapli. Retinot raugās, lai biešu stādiņus pārāk neizkustina, kas vēlāk kavē sakņu attīstību. Katra nokavētā diena cukurbiešu retināšanā rada lielus zaudējumus. Pēc pirmās retināšanas (gadās, ka cukurbiešu sēkla reizē nesadīgst), jāpārstaigā vēl reiz lauks un jāizrauj nevietā uzdīgušās. Tālākie apkopšanas darbi ir starprindu irdināšana, neļaujot tur ieaugt nezālēm. Kad bietes jau paaugušās lielākas, jāizdara, starprindas irdinot, to pakāpeniska apmešana, katru reizi nedaudz zemi pie bietēm pieraušot. Zemes irdināšana un biešu apmešana nepieciešama pēc lietus, kad zeme drusku apžuvusi, lai nerastos garoza. Irdināšana un apmešana jāturpina, kamēr vien irdinot nelauž biešu lapas. Starprindu irdināšanu izdara ar speciālu irdinātāju — vienai vai vairākām rindām, vai arī ar rokas irdinātāju. Mazākos sējumos var arī starprindas uzirdināt ar kapli.

Kas jauns mūsu zemē un valstī

Februāŗa sākumā Jelgavā, Viestura piemiņas pilī notika lauku krājaizdevu sabiedrību pārstāvju sanāksme un Rīgā Skolotāju biedrības lauksaimniecības skolu skolotāju grupas kopsapulce. Abās sanāksmēs Vispārējās Lauksaimniecības bankas galvenais direktors V. Gulbis runāja par Arodu izglītības veicināšanas fondu, ko uz Valsts Prezidenta **Kārļa Ulmaņa** ierosinājumu valdība nodibināja Prezidenta Draudzīgā aicinājuma 5 gadu atcerē. Jaunā fonda pārvalde darbosies pie Lauksaimniecības bankas, un tā līdzekļi sastādīsies no kopdarbības sabiedrību gada atlikumu (5 proc.) iemaksām, novēlējumiem un dāvinājumiem. Fonds sekmēs dzīves mērķa sasniegšanu tiem lauku jauniešiem, kas vēlas iegūt tehnisku izglītību. Atbalstu katru gadu saņems 1200 trūcīgākie un centīgākie pamatskolu audzēkņi. Kandidātus pagastos izraudzīs īpaša komiteja ar pagasta vecāko par priekšsēdētāju un locekļiem — 6 kl. pamatskolas pārzini, krājaizdevu sabiedrības priekšsēdētāju un pārstāvjiem no pagasta saimnieciskām organizācijām. Jaunatnei šis tālejošais tautas Vadoņa mājiens jāizprot un pienācīgi jānovērtē, tāpat lai pateicīgi ir jauno censoņu vecāki.

Ar 1. martu Lauksaimniecības banka par mazpulku organizācijas dalībnieku noguldījumiem ar krājkasītēm maksās augstāko procentu valstī (6 proc.)

Liepājas apriņķī starp Ventu un Losas upi atrasti slāņi, kas satur ap 200.000 tonnu brūnogļu, kuŗus nodomājusi izmantot akc. sab. «Ch. Šmidt». Paredzams, ka jau pavasarī sabiedrība no Strēļiem līdz bij. Kasbaru stacijai izbūvēs īpašu dzelzceļa līniju.

13. februāŗa sēdē ministru kabinets pieņēma likumu par armijas šoferu skolu, kas armijas spēkratu dienestam sagatavos šoferus un šoferus - mechāniķus. Pirmajiem kursa ilgums — gads, bet mechaniķiem — 2 gadi. Skolā uzņems brīvprātīgos, ne jaunākus par 17 un ne vecākus par 20 gadiem. Pēc skolas beigšanas viņiem aktīvā dienestā jānodien 2 gadi, pēc kam dienestu var turpināt kā virsdienesta karavīri.

15. februārī Izglītības ministrijas padome pārrunāja pamatskolu mācības programu pārkārtošanu. Pirmajās 4 klasēs svešvalodas vēl nemācīs, bet gan izņems īpašu Latvijas vēstures kursu. Skolu departaments arī noteicis, ka visiem vidusskolu un arodskolu audzēkņiem, kuŗi šī gada 31. jūlijā sasniedz 15 gadu vecumu, obligātoriski vasaras brīvlaikā viens mēnesis jānostrādā kādā lauku saimniecībā. Jau skolas laikā rokdarbu stundās zēnus apmācīs dažādu lauku darba rīku (grābekļu, izkapšu kātu) izgatavošanā. Arī meitenēm vairāk būs jāpievēršas praktiskiem rokdarbiem.

20. februārī ministru kabinets pieņēma Zemkopības ministrijas jauno iekārtu, kas paredz ministrijai jaunus uzdevumus. Līdzšinējais Zemkopības departaments sadalīts un turpmāk darbosies atsevišķi Lauksaimniecības un Zemturības departamenti. Lauksaimniecības departaments pārzinās un apsaimniekos valstij piederošās zemes un ūdeņus, gādājot par labierīcībām un mechanizāciju, lauksaimniecības izmēģinājumiem un ražu celšanu. Jaunā Zemturības departamenta uzdevums palīdzēt iedzīvināt visas labās idejas laukos, nostiprināt tās, izveidot un celt paša zemturа dzīvi un labklājību.

22. februāŗa sēdē ministru kabinets pieņēma pārgrozījumus Lauksaimniecības un Tirdzniecības un rūpniecības kameru likumos. Turpmāk šo kameru locekļus vēlēs tām pakļautās biedrības. Valdība pieņēma arī pārgrozījumus kaŗa klausības likumā, ar kuŗiem obligātoriskais kaŗa klausības laiks līdzšinējo 12 un 15 mēnešu vietā noteikts uz 18 mēnešiem. Izceļot ražena darba panākumus valsts saimnieciskās aizsardzības cīņā 1940. kaŗa blokādes gadā, ministru kabinets nodibināja ražena darba goda zīmi ar devīzi: Darba vīri strādā — nerunā.

1. martā 21. gada svētkus atzīmēja Kalpaka bataljons, kuŗā pēc valsts pasludināšanas apvienoja pirmos Latvijas kaŗavīrus. No viņu skaita kaujās krituši un šinīs gados miruši 191. Svinīgajā piemiņas dievkalpojumā Arkibīskapa katedrālē ieradās Valsts Prezidents **Kārlis Ulmanis.**

6. martā pagāja 21 gads no mūsu nacionālās armijas pirmo vienību pavēlnieka pulkv. Oskara Kalpaka nāves. Pulkvedīs krita kaujas laukā pie Airītēm, Saldus - Liepājas lielceļa malā. Atceroties Kalpaka varoņnāvi un godinot viņa piemiņu, 6. martā Airītēs, kur iekārtots piemiņas muzejs un izveidota saimniecība, notka svētbrīdis. Pulkv. O. Kalpaks apglabāts Meirānu Visagala kapos, kur uzcelts dižens piemineklis.

24. Lejasciema mazpulks meža talkā

Karoti satver augšā pie kāta, bet ne apakšā. Neatbalsti uz galda to roku, ar kuru ēdienu liec mutē

Ar elkoņiem nedrīkst atbalstīties uz galda

Uzmani pats sevi

Izturēšanās pie galda

Izturēšanās pie galda daudziem liekas nenozīmīga, jo — kas tad nu ēst neprot. Bet tā tomēr ir ļoti svarīga lieta tiklīdz mēs ejam sabiedrībā, citu cilvēku vidū. Un nav mazums to, kas pie galda piedzīvojuši vienu vai otru neveiklību, ja par ēšanu un krietnu izturēšanos pie galda nav gribējuši zināt un mācīties.

Nav svarīgi, ko cilvēks ēd, bet svarīgi gan ir, cik glīti viņš to dara. Sēžot pie galda, nedrīkst atbalstīties uz elkoņiem, tāpat arī nedrīkst atbalstīt uz galda to roku, ar kuru ēdienu liek mutē. Nedrīkst arī pārliekties tālu pāri šķīvim.

Jāēd vienmēr mierīgi un nesteidzoties. Neēst lielus kumosus, nerunāt ar pilnu muti un nedzert, iekams mute nav tukša.

Kartupeļus uz šķīvja nedrīkst griezt ar nazi, bet tie jāsadala ar dakšiņu. Tāpat ar dakšiņām jāsadala olas un olu ēdieni bez gaļas. Tāpat nekad ar nazi nedrīkst griezt kotletes vai citus maltas gaļas sacepumus. Tā pie galda ir ļoti rupja kļūda. Zivi nekad neaiztiek ar nazi. Ja nav uz galda zivju ēšanai sevišķu rīku, tad ēd ar divām dakšiņām, vai arī vienu dakšiņu, zivi pieturot ar sausu maizes gabaliņu.

Sausu maizi negriež ar nazi, nedz arī kož no visa gabala, bet to salauž mazākos gabaliņos un tad bāž mutē. Tverot vai turot ēdamos rīkus, nevajaga atdalīt rokas mazo pirkstiņu no citiem, jo tas ir neglīti un smieklīgi. Nazi, dakšiņas un karoti satver augšā, pie kāta, bet ne apakšā vai vidū.

Pie galda neglīti ir arī pārāk skaļi runāt vai smiet.

Sacīkstēs jābūt pieklājīgam un iecietīgam (908. Baldones mazpulka stēpošanas sacīkstēs)

Sachs

R. Švarca vadībā.

Uzdevumi

№ 33

E. Jurka — Rīgā

Pirmpublicējums

Baltie: Ka5, Da8, Td8, Th5, Lf8, Lh3, Zb6, Ze7, band.: c3, f2 (10)
Melnie: Ke5, Tf3, Tf5, Lg8, Lc1, band.: e4, c6, d3, h7 (9)

Mats 2 gājienos

№ 34.

A. Keirāns un E. F. Valciņš — Rīgā. „The Britich Chess Magazine" 1939. g.

Baltie: Kf7, Db1, Tg4, Tg6, Lc1, Lg2, Zc6, Zf5, (8)
Melnie: Kd5, Tf3, Th3, Lg5, Za7, Zf2, band.: b3, b5, c3, c5, c7, e3, h4 (13)

Mats 3 gājienos

Atrisinājumi iesūtami līdz š. g. 20. aprīlim.

Pag. gadā redakcija ierosināja mazpulku starpā sarīkot sacīkstes sarakstoties. Spriežot pēc iesūtītām ziņām, šis uzaicinājums nav guvis pietiekošu ievērību un šādu pasivitāti atliek tikai nožēlot. Protāms, daudzi šeit aizbildinās ar to, ka korespondencpartijas velkas pārāk ilgi, prasa liekus izdevumus un nedod to spraigumu, ko parastās šacha partijas. Kā spēles laiks ieilgst — ir taisnība. Kas attiecas uz izdevumiem, tad pie labas gribas un spēles prieka pēc, varētu gan tos dažus desmit santimus (sadalot uz dalībnieku skaitu) upurēt. Bet vai kāds ir padomājis par šādu partiju pozitīvo pusi? Vai jums ir zināms, ka daudzi pasaules labākie spēlētāji, piem. Igaunijas meistars Keress un pasaules meistars Aļechins, savas spējas izkopuši līdz pilnībai pateicoties tieši korespondencpartijām? Mierīgos apdomāšanās apstākļos, bez uztraukuma, ir iespējams apsvērt visus gājienus un piesavināties daudz praktisku un teorētisku zināšanu, kas vēlāk, praktiskās partijās ir neatsverams atbalsts. Vissarežģītākā daļa katrā partijā, bez šaubām ir vidusspēle, un šeit katram spēlētājam ir jāizlieto visvairāk dārgā laika. Partijas sākumā, kaut arī šeit ir jāizvēlas starp daudz un dažādiem variantiem, tāpat arī beigu spēlē, kad spēlētāju rīcībā ir jau vairāk vai mazāk aprobežots kauliņu skaits, tieši šajos spēles posmos mums neatsverams atbalsts ir jau iepriekš iegūtās zināšanas, t. s. rutina, un pateicoties tai, mēs vairāk laika varēsim veltīt grūtai partijas vidus daļai un nebūs tik bieži jāzaudē, varbūt jau laimētu partiju — laika trūkuma pēc. Cerēsim, ka šis mazais aizrādījums savu mērķi sasniegs, un tuvākā nākotnē Mazpulkā varēsim ievietot jau vairāk korespondencpartijas no mazpulku savstarpējām cīņām.

Sameklējiet sev piemērotu partneri, iesāciet un jums nebūs jānožēlo. Visas neskaidrības un domstarpības apņemās nokārtot redakcija. Meklējiet partnerus caur «Mazpulka» šacha nodaļu.

Še ievietojam partiju, spēlētu sarakstīšanās ceļā starp 926. Taurkalnes mazp. (baltie) un 359. Jurģu m. (melnie).

47. partija. 1) d4—d5. 2) c4—Lf5. 3) e3—Zc6. 4) Zc3—e6. 5) Df3? (pilnīgi nesaprotams gājiens — kā iesācējam). 5) ... Zb4! 6) Kd2—Zf6. 7) c:d5—Lg4. 8) Dg3—Zb:d5. 9) f3—c6!! 10) f:g4? (Ld3!) —Z:c3. 11) b:c3? (baltie neatlaidīgi palīdz pretiniekam). 11) ... Ze4+. 12) Kd1—Z:g3. 13) h:g3—Da5. 14) Lb2—La3. 15) Kc2—b5. 16) Ld3—b4. 17) Ze2—g6. 18) Zf4—L:b2. 19) K:b2—Da3+ un baltie vairs «neatbildēja». Šķiet, plašāki komentāri šeit lieki, bet gribētos piezīmēt, ka tik rupjām kļūdām, kādas pielaistas no balto puses, korespondencpartijās gan nedrīkstētu būt vietas.

48. partija. Vēl dažas Keresa — Eives mača partijas.

Baltie: Keress — melnie: Eive. 6. mačpartija.

1) d4—Zf6. 2) c4—e6. 3) Zc3—Lb4. 4) Dc2—Zc6. 5) Zf3—0—0. 6) Lg5—h6. 7) Lh4—d6. 8) e3—De7. 9) Le2—e5. 10) d5—Zb8. 11) Zd2—Zbd7. 12) 0—0—a5. 13) Tae1—Tfe8. 14) f4—L:c3. 15) D:c3—Ze4. 16) Z:e4—D:h4. 17) g3—De7. 18) Lg4—Zf6. 19) Z:f6+—D:f6. 20) L:c8—Ta:c8. 21) Tf2—b6. 22) Tef1—Dg6. 23) f5—Df6. 24) e4—c6. 25) d:c—T:c6. 26) a4—Kf8. 27) Td1—Tec8. 28) b3—Ke7. 29) Df3—Kd7. 30) h4—Kc7. 31) Kf1—Kb7. 32) Ke2, Tc7. 33) Th2—Dd8. 34) g4—f6. 35) Tg2—Tc8. 36) Tg3—Dd7. 37) Dd3—Df7. 38) Th1—Th8. 39) Th3—Tcc8. 40) g5—h:g. 41) h:g—Dc7. 42) Dd5+Ka7. 43) Tgd3—T:h3. 44) T:h3—f:g. 45) Th7—De7. 46) Kf3—Tf8. 47) Kg4—Tf7. 48) b4—a:b. 49) a5—Db7. 50) a:b+—K:b6. 51) D:d6+—Ka7. 52) D:e5—b3. 53) Th3—Tf6. 54) Dd4+—Tb6. 55) T:b3 un Eive padevās.

Šachs mazpulkos. 45. Aizviļu mazp. šacha turnirs noslēdzies ar A. Leimaņa uzvaru. No iesp. 10 p. viņš izcīnījis 8 p.; II vietā A. Mikanovs ar 7 p.; III v. — V. Gutāns — 7 p. un 4. v. A. Jefimovs ar 5. p.; V. v. A. Gailis — 3 p. un VI J. Dāliņš — 0 p. Uzvarētāji saņēmuši balvas.

Atrisinājumi Mazpulka 11. n-rā (1939.) un 1. n-rā ievietotiem uzdevumiem. **Uzdev. Nr. 25.** 1) Lg5! — L:L. 2) Zg6 — kā patīk. **Uzdev. Nr. 26.** 1) Db5! — Tb5. 2) Zd2+. 1) ... Te2. 2) Lg2+. 1) . . . b:a6. 2) Dc6+. 1) . . . e6. 2) Zd6. **Uzdev. Nr. 29.** 1) Te5! **Uzdev. Nr. 30.** 1) Lg8!

Atrisinājuši: J. Silkalns — 118. Savienas mazp. (25, 26, 29, 30); J. Strazdiņš — 422. Viskaļu mazp. (25, 29, 30); A. Lagzdiņš — 934. I. Rīgas V. ģimn. mazp. (29, 30); A. Freijs — 313. Zaļenieku mazp. (29, 30); A. Laukabriedis — 117. Ļaudonas mazp. (30); J. Gailītis — 88. Mārsnēnu — Startu mazp. (30); L. Upītis — 941. Torņakalna mazp. (29, 30); A. Gulbis — 167. Lazdonas mazp. (29, 30); A. Tupesis — 139. Nīcas m. (25, 29, 30); J. Grūbe — 2. Umpārtas m. (25, 29, 30); O. Minkevičs — 701. Biržu mazp. (25, 26, 29, 30); E. Jurjāns — 376. Vijciema m. (25); E. Vilders — Rozulā (30); U. Jambors — 390. Rīgas I mazp. (25, 26, 29, 30); V. Kalniņš — 747. Gavartines m. (25, 29, 30); H. Birjānis — 838. V. Olava m. (29, 30); F. Kronbergs — 585. Stendes II mazp. (29, 30); K. Busulis un A. Galarauskis — 438. Sērenes m. (25, 29, 30); M. Skadulis — 363. Biržu mazp. (25, 26, 29, 30); P. Kupčs — 355. Elkšņu m. (25, 29, 30); G. Bulats — 832. Kr. Barona m. (29, 30); B. Ķikuts — 673. Merķeļa m. (29, 30); V. Meiris — 2. Umpārtes mazp. (25, 26, 29, 30); A. Lējējs — 114. Krotes m. (25, 26, 29, 30); K. Līcītis — 910. Vilzenu — Braslavas mazp. (29, 30); L. Ozols — 706. 15. maija mazp. (29, 30); V. Mārks — 117. Ļaudonas m. (29, 30); A. Ģērmanis — 342. Ukru mazp. (25, 26, 29, 30).

Jautājumi un atbildes.

Jautājums: Kāda starpība starp gājienu un vilcienu. Vai spēli sākot ir jāspēlē pēc teorijas un kāpēc?

Atbilde: Gājiens un vilciens ir viens un tas pats. Lai spēlētu pēc teorijas — vispirms tā pamatīgi jāpiesavinās. Ja abi pretinieki nepārzin teoriju, tad nevienam nebūs nekādas priekšrocības, turpretīm, ja viens no spēlētājiem teoriju pārzin, tad tas priekš otra jau sliktāki, jo, kā katrā spēlē, tā arī šacha spēlē ir savi zināmi un izpētīti gājieni, kuŗus nezinātājam spēles gaitā grūti atrisināt.

Jautājums: Kādā gadījumā skaitās pašmats?

Atbilde: Pašmats jeb «pata» stāvoklis, rodas tādā veidā, ja karalis nonāk tādā stāvoklī. ka tam nav vairs kur iet, lai nedraudētu šachs, un tanī pašā laikā nav arī nevienas citas figūras, tās pašas krāsas, kuŗu varētu iet. Līdz ar to partiju uzskata par neizšķirtu.

Jautājums: Cik liela vērtība ir dažādām figūrām?

Atbilde: Uz šo jautājumu atbildēt ir pagrūti, jo figūru vērtība ir stiprā mērā atkarīga no spēles stāvokļa. Īsumā figūru vērtība būtu apm. šāda: L un Z tiek uzskatīti par vienlīdzīgi vērtīgiem, lai gan laidni daudzi uzskata par stiprāku. Divi laidņi gandrīz vienmēr ir stiprāki par diviem zirdziņiem. Laidnis un tornis kopā ir stiprāki par Z un T. Laidnis bieži ir vērtīgāks par 3 bandiniekiem, ko par zirdziņu nevar sacīt. Divi torņi ir mazliet stiprāki par dāmu. Karaļa stiprums izpaužas spēles beigu stādijā, kad no galdiņa nozudušas citas figūras, izņemot bandiniekus, jeb ja arī spēlē vēl palikušas dažas vieglās figūras.

Jautājums: Ko nozīmē izolēts bandinieks?

Atbilde: Par izolētu bandinieku jeb vienīnieku apzīmē tādu bandinieku, kuŗam spēles gaitā blakus stāvošie bandinieki krituši, caur ko tas zaudējis stiprā mērā savu vērtību un padots pretinieka uzbrukumam.

Aizsaules ceļos

«Gribēju tālajos laukos vēl iet,
Klausīties dziesmā, ko ziedonis dzied
Satumsa nakts . . .

1939. g. 15. oktobrī pēc grūtas slimības šķīrās no mums mūsu 1. mazpulka priekšniece

Līdija Glāzniece.

Viņu mīļā un neaizmirstamā piemiņā paturēs
734. Gostiņu mazpulks.

1939. gada 31. decembrī nāve sauca aizsaulē
Albertu Otaņķi,
260. Pērkones mazpulka dalībnieku.
Viņu mīļi atminēs
260. Pērkones mazpulks.

«Salna koda sārtu ziedu,
Roze vīta pumpurā.»

Š. g. 3. februārī savā 19. dzīvības gadā no mums šķīrās čaklais mazpulka dalībnieks, saimes vecākais

Imants Rozentāls.

Mīļā piemiņā viņu paturēs
961. Jelgavas pilsētas 5. pamatskolas mazpulks.

Š. g. 10. februārī no mums uz mūžu šķīrās mūsu mazpulka dalībnieks

Jānis Joksts

Viņu mīļā piemiņā paturēs
164. Jaunaglonas mazpulks.

Mazpulku mazajiem

Neaizskar viņu, bet vēro.

Tava lauciņa malā tup kaķis. Uzmanīgi, ausis saliecies vairāk uz priekšu, viņš raugās kaut kur vagā. Kad tu ej uz to pusi, viņš, izdzirdis soļus, spēji atgriežas, pazinis tevi, uzmet kūkumu un, īsi ieņaudējies, kā tev pretī iedams, pieglauž galvu un noglauda balti zaļo mietiņu, ko tu pats savām rokām esi krāsojis.

Tu ej tuvāk, un tev gribas kaķi saņemt rokās, paglaudīt. Bet reizēm tev gribas viņu arī aiztrenkt, redzēt, kā viņš bēg un aizskrien, jo tev patīk apzināties, ka tev ir vara pār kādu. Tak nedari šajā bridī ne vienu, nedz otru. Neaizskar kaķi, bet vēro viņu. Un tad tu ievērosi, cik viņš ir veikls. Miesa un gars viņam ir veikli, abi kā no viena gabala lieti.

Cik veikli kaķis turas uz šaurām malām un koku zariem, pat ja tos stipri krata. Kaķa tīrības mīlestība ir apbrīnošanas vērta. Viņš pastāvīgi laizās un uzpošas. Visām viņa spalvām

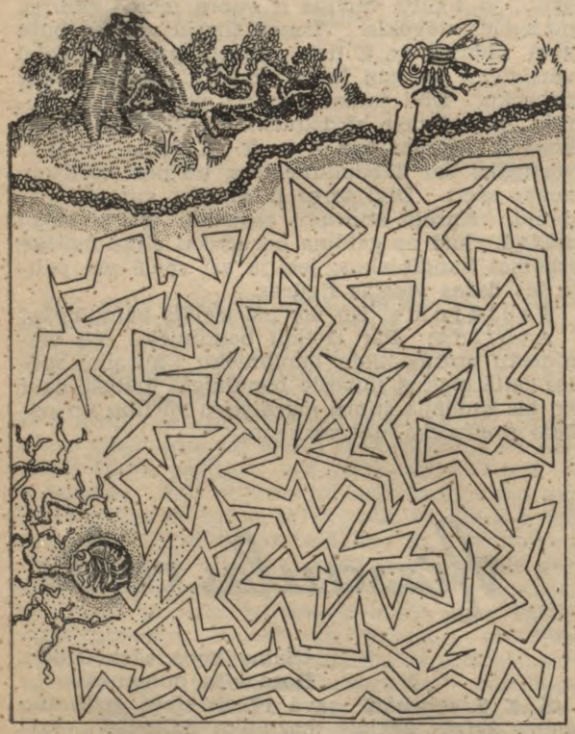

Grūts uzdevums.

Liels vējš nolauzis dārzā bumbieru. Lapsene, kas grauzusi saldos bumbieres augļus noskumusi par to, ka nu vairs nebūs svaigu augļu un grib paziņot savam draugam maijvaboles kāpuram, kurš gadiem ilgi dzīvo pazemē un grauž bumbieres saknes, lai meklē citu ēsmu. Kamēr maijvaboles kāpurs dzīvojis pazemē, tas izgrauzis daudzas ejas. — Uzzīmējiet, pa kuru eju lapsene visātrāk varētu nokļūt pie kāpura.

no galvas līdz astes galam jāguļ pilnīgā kartībā. Galvas spalvu nogludināšanai un sasukāšanai viņš aplaiza ķetnas un tad velk tās pār galvu. Kaķim ir ārkārtīga drosme pat pret vislielākiem suņiem. Pamanījis suni, viņš tūliņ saliec muguru ļoti raksturīgā ložā — kaķa kūkumā! Ja suns tuvojas migai, kur kaķei mazuļi, tad kaķe tam neganti metas virsū, ar vienu lēcienu uzlec tam uz galvas un nežēlīgi saplēš acis un purnu. — Bet tas viss notiek aizstāvoties, aizsargājot sevi. citādi kaķis ir veikls, pieglaudīgs un skaists dzīvnieks.

Vēro viņu, un tu iemīlosi to!

Atmini manu mīklu.

Nodīrā vērsi — atrod aunu; nodīrā aunu — atrod cilvēku.

(Zābaks, zeķe, kāja)

Ne roku, ne mutes — visiem rāda ceļu.

(Kilometru stabs)

Pliks nav un apģērbies arī nav, bet diegi viņam vēderā.

(Svece)

Manam tēvam bija viens ozols, uz tā ozola lini, uz tiem liniem rudzi, uz tiem rudziem ēdējs, uz tā ēdēja odējs, uz tā odēja redzētājs, uz tā redzētāja meža, pilns putnu.

(Galds, galda drāna, cilvēks)

Susuriņu goda lieta

Susuriņu saimes vecākais Kārlītis šo sanāksmi nolicis svētdienā. Tas tāpēc, lai plaši un vispusīgi varētu apspriest svarīgo sasveicināšanās jautājumu, kas vienam otram Susurinam jau sirmus matus būtu sagādājis, ja mati tik jauni nebūtu. Sanāksme nolikta paša Kārlīša mājā un nevis saimes vecākā slinkuma lāpīšanai, bet gan tāpēc, ka katra nākošā saimes sanāksme būs pie kāda dalībnieka un pie visiem pēc kārtas. Ar īstu mājas tēva rūpi sejā Kārlītis jau no paša rīta poš un kārto savu istabu saimes sanāksmei. «Un ar tām saimes lietām arī nemaz nav tik vienkārši,» pie sevis prāto Kārlītis. «Tas pats vadītāja ziņojums par saimes godalgošanu, kas pilnā sastāvā rudens darbu apskatē piedalīsies, tas tā iepriecina, bet arī rūpi taisa. Man, saimes vecākam, tagad jau laikus būs jāskatās, lai Susuriņu saimē slaistu nebūtu, bet tikai tādi puikas būtu, kas visu līdz galam izdarītu . . .»

Niknā Kranča uzbrukuma sauciens — sparīgā riešana, iztraucēja Kārlīti no svarīgām amata pārdomām. Tur jau nāca pats jaunākais Susuriņu saimes loceklis — no pilsētas pārnākušā deputātnieka dēls Jānis Dzīpariņš. Bet kas tad tas? Citkārt priecīgais Dzīpariņš nu pavisam sarāvies un noskumis, pat tā kā raudājis būtu. «Kas tad tev gadījies?» pēc sveicieniem prasa Kārlītis. «Nelāga lieta, pavisam nelāga,» saka Jānis. «Redzi, es satiku ceļā pašu pagasta vecāko un, un . . .» «Nu, tad jau labi, te vbūs lai-

mīga diena!» «Nekā! Es aizmirsu viņu pasveicināt, jo domāju, ko nu es mazs puika lielu vīru sveicināšu. Rīgā jau arī mēs daudz ar sveicināšanu nekrāmējāmies. Bet zini, ko pagasta vecākais teica: «Puika, kas tevi tā mācīja? Nesveicināt cilvēkus, ā!? . . Kur tu audzis esi? . .» Un man tāds kauns sametās. Tāda nelāga lieta! . .» nobeidza Dzīpariņš. Bija sanākuši arī citi saimes dalībnieki. Sākās sanāksme. Saimes vecākais Kārlītis teica: «Tā ir mūsu goda lieta, tā sveicināšana. Sveicina visi godīgi cilvēki. Mežoņi nesveicina, tie, viens otru satiekot, stiprākais vājāko apēd. (To Kārlītis bija grāmatā izlasījis un tāpēc sveicināšanas tematu tīri pēc priekšlasījuma apskatīja.) Mazpulku dalībnieki sveicina militāri, pieliekot roku pie cepures, un droši skatās uz sveicināmo. Tas ir vissmukākais sveicināšanas veids pasaulē un arī visveselīgākais! Svešās zemēs sveicināšanās ir arī nesmuka un neveselīga, jo, piemēram, ķīnieši sveicinoties saberzējot degunus («Hi, hi! Un kad nu iesnas ir!» nevarēdams noturēties, iesaucas Dzīpariņš), citur sveicinoties krīt uz mutes pie zemes,» turpina Kārlītis, «bet vēl citur arabi un nez' kas tur, apsveicot zemu klanās, saka garas runas, viens otru bez gala un malas liela un tā veltīgi nosit laiku. Un kad nu mums sveicināšanās ir tā skaistākā pasaulē, tad sveicināsim ar nu visi un vienmēr!» nobeidz saimes vecākais. Saimē uz brīdi valda klusums, bet tad vesela jautājumu vētra saceļas. Ko sveicināt, kad sveicināt, kur sveicināt, kā sveicināt, vai var arī kādreiz nesveicināt? Tad vārdu ņem atkal Kārlītis, un, gudri pamācīdams, runā: «Šorīt jau mūsu Dzīpariņš izblamējās paša pagasta vecākā priekšā, to nesveicinādams, jo Rīgā, lūk, iznākot par grūtu visus sveicināt.» «Jā, tad jau roka pie cepures vien būtu jātur,» mēģina taisnoties Jānītis, bet viņu neklausās citi, jo sava pagasta vecākā nesveicināšanu vai arī cita kāda ceļā satiktā nesveicināšanu Susuriņi spēj saprast un piedot tikai tāpēc, ka Jānītis vēl jauns laucinieks un labos tikumus viņš mācīties tomēr ļoti grib. Sveicināšanas problēmu Susuriņi sāk apspriest pēc punktiem. Ko sveicināt — par to Kārlītis dod noteiktus paskaidrojumus: «Laukos mēs sveicinām visus ceļā satiktos vecākos cilvēkus, nekad neaizmirsīsim sveicināt pagasta amata personas, aizsargus formas tērpos un visus mazpulku dalībniekus un vadītājus — tas jau pats par sevi saprotams.» «Bet vai mūs neviens nesveicinās?» vaicā Dzīpariņš. «Pagaidi laika, paaudzies, un tad arī tevi jaunākie sveicinās.»

Kad sveicināt — atbilde — vienmēr un neiztrūkstoši formas tērpos un cepurēm galvās. Kā sveicināt — militāri, roku pie cepures pieliekot, bez cepures — pamatstāju pieņemot un galvu uz sveicināmā pusi pagriežot. «Nekāda locīšanās un klanīšanās nav vajadzīga,» saka Kārlītis. «Bet ja nu tā sveicināšana uzreiz neiznāk kā vajadzīgs, tad es nemaz nezinu, vai sveicināt, vai labāk nesveicināt?» vaicā tas pats Dzīpariņš. Nu Kārlītis visā savā saimes vecākā bardzībā saka: «Puikas, tā nē! Sveicināt vajaga visur, vienmēr, kā iet, iet! Gan ar laiku ies labi! Labāk ir sveicināt un, labi neprotot, mazuliet kļūdīties, nekā nesveicināt nemaz, tā mācīja skolotājs,» nobeidz Kārlītis. Lai tā sveicināšanas lieta būtu pavisam skaidra, Susuriņi sāka sveicināšanas praktiskos darbus uz vietas. Cilājas rokas, grozās galvas, skan braši papēžu piesitieni, tā lieta visiem patīk un, brīnums, — arī mazajam Dzīpariņam jau tāda drosme, ka tas nebaidīšoties pašu apriņķa priekšnieku, ne tikai pagasta vecāko vien satikt. Sveicināšanas dēļ Susuriņi nebaidīsies un sveicinās lepni, skaisti un militāri, gluži tā, kā tas piederas brīviem un lepniem puikām pašu zemē, pašu pagastā.

Susurs.

Atmini manu mīklu.

Apaļa mājiņa — ne logu, ne durvju, bet dzīvotājs iekšā.

(ola)

Divreiz dzimis, divreiz kristīts, atpakaļ ecē.

(sāls)

Pirm'reiz piedzimst ciets kā kauls, otrreiz piedzimst svabads kājnieks.

(sāls)

Sērkociņu uzdevumi.

1) Noliec desmit sērkociņus rindā.

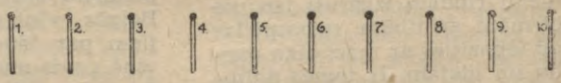

Izlaižot divus sērkociņus, noliec krusteniski uz trešā, kamēr visi ir salikti krusteniski. Pasaki, kurš sērkociņš uz kuru jāuzliek?

Atbilde nākošā numurā.

2) Noliec sešus sērkociņus rindā ar galvām pamīšus uz augšu un uz leju. Pārvieto pa diviem blakus stāvošus sērkociņus reizē, lai trīs gājienos trīs sērkociņi būtu ar galvām uz leju, trīs ar galvām uz augšu. Kā to izdarīt?

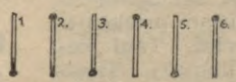

Atbilde būs nākošā numurā.

Mīļi draugi

Pašu darbs

Lauku miers. Zīm. E. Vinters, 1085. mazp. dal.

Balva vai darba vērtība

Pēteris Grīnbergs, 35. Mālupes mazpulka dalībn.

Daži arī no mazpulku dalībnieku rindām izgājuši jau pie pirmām grūtībām, nepaspēdami iepazīties ar mazpulka darbu un idejām. Ir tomēr dalībnieki, kas nebaidās no pienākumu pildīšanas, no grūtumiem, bet arvien kāpdami uz augšu, sekmēdami mazpulku darbu, būdami priekšzīmīgi, izturēja un iztur līdz galam. No tiem dalībniekiem, kas cenšas un veic savus un sabiedrības darbus, mēs varam mācīties, jo viņi rāda ceļu, kādu vajadzētu noiet visiem.

Kā atzinību par padarīto darbu, 35. Mālupes mazpulks februāra pēdējā svētdienā rīkoja savam bijušam priekšniekam atvades brīdi. Tanī piedalījās visi dalībnieki. Tagadējais mazpulka priekšnieks nodeva vadītāja kungam, pasniegšanai mūsu ilggadīgajam dalībniekam, un tagad kara dienestā aizejošam priekšniekam diženajam Jūlijam Kļaviņam atziņu grāmatu «Degsme». Priekšnieks izcēla aizejošā darbus un nopelnus. Mazpulkā Kļaviņš sabijis septiņus gadus. Viņš sekmīgi beidzis vairākus darbus un kursus. Starp citu pagājušā vasarā apmeklējis biškopības sekcijas vadītāju kursus, kursus beidzis, un tagad ir sekcijas vadītājs. Tāpat pagājušā vasarā nobeidzis ilgstošās pieccīņas, un iecelts par diženo. Kļaviņš, būdams priekšnieks, daudz laika ziedojis mazpulka labā, tā celdams un sekmēdams tā mērķus un darbus.

Vadītājs, pasniedzot grāmatu, novēl, lai Kļaviņš turpmāk strādātu tikpat sekmīgi, kā līdz šim.

Pateicoties par balvu un laba vēlējumiem, Kļaviņš uzsvēra, ka pirmā vietā nevajag likt balvu, bet gan apziņu par padarītā darba vērtību. Par piemēru viņš ņēma 1936. g. Mazpulka 6. numurā ievietoto Ēsteres Čapman - Robs pastāstu «Pirmā godalga», uzsvērdams to, ka godalgu atdod biedrenei, bet apziņu par padarīto darbu iegūst pats. Beigās viņš pateicās vadītājiem par tām atziņām, kuras viņš guvis mazpulkā strādājot. Jaunajiem dalībniekiem ieteica darbu nepamest pusceļā. Arī viņš dažos gadījumos gribējis uzsākto darbu pārtraukt, lai darītu ko citu, tanī brīdī patīkamāku un vieglāku, bet tad, audzinātāju atbalstīts, izturējis līdz galam. Tā viņš pēc lielāka pārtraukuma iestājies atkal pamatskolā, lai to nobeigtu, un tā viņš nobeidzis visus darbus arī mazpulkā. Tagad par padarīto darbu laba apziņa un prieks.

Lieldienas

Gaida Zieda, 279. Līvānu II mazpulkā.

Drīzi pēc Meteņiem, kad dienas gaŗums sāka pārsniegt nakts gaŗumu, mūsu senči svinējuši un arī mēs vēl svinam dabas atmodas un saules atgriešanās svētkus — Lieldienas. Tāpēc arī daina saka:

Nāc, nākdama, Lieldieniņa
Visi bērni tevi gaida,
Visi bērni tevi gaida,
Aiz vārtiem sasēduši.

Lieldienas senču laikos iekritušas tā ap veco Māru, tas ir ap 7. aprīli. Tagad Lieldienām top pievienoti Kristus augšāmcelšanās svētki.

Vēl līdz mūsu dienām uzglabājusies jaukā senču paraša — šūpošanās. Lieldienās šūpojas pēc tautas ticējuma tāpēc, lai vasarā nekostu mušas un dunduri.

Ai, jūs, odi, masalīši,
Nekožat šovasar;
Es jau gana šūpojos,
Visas trīs Lieldieniņas.

Šūpoles vajadzēja kārt augstā kalnā, tā sauktā šūpoļu kalnā, lai no turienes varētu šūpoles pārredzēt plašā apkaimē.

Kaŗat, brāļi, šūpolītes
Augstā kalna galiņā
Lai redzēja tā māsiņa,
Kas tautiņu lejiņā.

Par šūpoļu kāršanu un šūpošanos meitas atalgoja puišus skaistām krāsotām olām. Lieldienās olas mēdza izrakstīt latviskiem rakstiem.

Olas nokrāsoja jau laikus — Lieldienu sestdienā. Olas krāsoja bērzu lapās un siena zālēs.

Pašūpo, bāleliņ,
Došu olu, došu olu,
Man vistiņas dētin dēja,
Kladzināt kladzināja.

Olām Lieldienās un Lieldienu galdā bija ierādīta goda vieta, kā saules un dzīvības simbolam. Olas salika vai nu pītos groziņos, vai arī māla bļodiņās, kas bija izrotātas pūpoliem un pirmajiem pavasaŗa ziediem.

Lieldienu rītā, kamēr saule vēl nebija uzlēkusi, puiši un meitas pērās ar pūpoliem, teikdami: «Lieldieniņa, olu diena, Lieldieniņa, olu diena.»

Lieldienu galdā parasti lika jau dienu iepriekš gatavotus ēdienus, lai nebūtu jānodarbojas ar ēdienu vārīšanu Lieldienās. Vēl mūsu laikos pēc senās paraša ripina ripas un «dzen putnus».

Kad trīs dienas bija pagājušas, tad Lieldienas bija nosvinētas.

Ej ar Dievu, Lieldieniņa,
Mēs tev skaisti vadīsim.
Nāc atkal citu gadu,
Mes tev' skaisti saņemsim.

Pavasarī. Zīm. 478. mazp dal. E. Mārciņš

Bites kā vērtību ražotājas

958. Daugavpils Valsts Skolotāju Institūta mazpulka biškopības sekcijas dalībnieka A. ZNOTIŅA rakstiskais pārbaudījums biškopībā, 1940. gada 7 februārī.

Bites mīlēt un kopt cilvēks ir mācījies jau sirmā senatnē. Un vēl tagad, technikas un lielo sasniegumu laikmetā, cilvēks bites kopj ar vislielāko aizrautību un pieķeršanos šim darbam. Cilvēce, ejot straujo attīstības gaitu, atmetusi un pārveidojusi visu, kas lieks un nederīgs. Un tā daudzas nozares tika atmestas, jo neatbilda cilvēka prasībām, — ražot pēc iespējas vairāk vērtību. Modernais cilvēks ir mācījies dzīties pēc vērtībām un līdzi ar to arī mācījies atmest visu nederīgo un nevajadzīgo. Senos laikos mazās, čaklās bitītes atradās dabas māmuļas gādībā, bet tagad gādību un rūpes par bitīti ir uzņēmies cilvēks. Kāpēc tas tā? Uz to mums atbildi dod tautsaimnieku aprēķini: bite ir vislielākā vērtību ražotāja, un bites kā vērtību ražotājas darbs ir vislielākais. Taisni bišu derīgums ir tas apstāklis, kas tik lielā mērā ir veicinājis biškopības attīstību.

Kaut arī netieši, bites savā darbā skaņ daudzas nozares un ar savu darbu veicina šo nozaru uzplaukšanu. Tāpēc visas bišu ražotās vērtības var iedalīt tiešās un netiešās vērtībās.

Pie tiešām vērtībām pieskaita bišu ražoto medu un vaskus. Vidēja saime gadā ienes apm. 13 kg medus un 0,3 kg vasku. Rēķinot medus kg Ls 2,—, vienā gadā 220.000 Latvijas bišu saimes ienes apm. 6 milj. ls. Medus tiek izlietots kā augstvērtīgs barības produkts un arī tautas ārstniecībā. Bez tā medus, ko mēs patērējam paši, mēs varam arī vēl eksportēt. Vaskus, to dārguma pēc, bieži dēvē arī par «dzelteno zeltu.» Tāpat kā medus, arī vaski tiek plaši izmantoti, gan sveču pagatavošanai, gan diegu vaskošanai u. t. t.

Daudz lielākas vērtības bite ražo netieši, apputekšņojot ziedaugus un izmantojot ziedu nektāru. Ikvienam dārzkopim būs zināms bitītes lielais darbs, pavasarī augļu dārzā ziedus apputekšņojot. Lauksaimniecības un dārzkopības žurnālos bieži varam atrast dārzkopju zinātnieku rakstus par bišu darbu augļu koku apputekšņošanā. Un pietiek ieskatīties šo zinātnieku atklājumos, lai redzētu un izprastu tās milzu vērtības, ko dod bites. Pēc dārzkopju novērojumiem galvenie augļu koku apputekšņotāji ir kukaiņi, un 88% no visiem šiem kukaiņiem ir bites! Augļu koku apputekšņošanās ar vēju ir niecīga, it sevišķi, ja ziedputekšņi nav sausi. Tagad pietiktu sarēķināt augļu koku ražas visā mūsu valstī un kaut arī pusi no tās vērtības, pat tad mēs dabūtu vairāk kā 10 milj. ls. Tā ir vērtība, ko devušas bites ar savu darbu, apputekšņojot augļu kokus, jo neapputekšņoti — augļu koki ražu nedod. Bez augļu kokiem bites vēl apputekšņo balto āboliņu, griķus u. t. t.

Bišu ražotās vērtības ir vēl lielākas tāpēc, ka bites medus ražošanai izmanto nektārus. Neviens cits, nedz augs, nedz dzīvnieks, ziedu nektāru nevar izmantot. Bet bite to dara un pārvērš neizmantojamo nektāru vērtībās. Tā skatoties, biškopība ir ienesīgāka pat par lopkopību, jo bieži lopiem jādod jau saražotas gatavas vērtības.

Kopjot bites, mēs mācāmies pazīt bišu darbu, bišu darba un kārtības mīlestību, čaklumu, rūpību, un līdz ar to iemantojam vislielākās vērtības, jo mēs izdaiļojam savu sirdi un savu garu. Arī mūsu senči ir mācījušies dzīves un darba gudrību no bitēm. Slinķītim jāiet pie bitītes, mācīties bitītes čaklumiņu. Čaklumā tautu

Mežsarga māja. Zīm 484. mazp. dal. J. Ņukša

meita bieži salīdzināta ar bitīti, un tautu meitai novēl «dzīvot bites vieglumiņu, ābeļziedu baltumiņu.»

Arī mums ir jāmācās dzīves un darba gudrība no bitītēm. Mācoties bites darbā rādītos tikumus, mēs kļūsim garīgi vērtīgāki. Vienībā dzīvojot un kopīgi strādājot, var radīt neapsveramas vērtības. Un cilvēka dzīves uzdevums ir paliekošu vērtību radīšana. Bitītes māca mūs pacelties un mainīties uz augšu. Bitītes māca mūs censties pēc daiļuma. Un kas gan dzīvē var būt skaistāks un cildenāks par cenšanos pēc daiļuma? Daiļums mūsos pašos aizvedīs mūs uz labāku un gaišāku dzīvi, bet daiļums mūsu tautu padarīs par spožāko pērli pasaules tautu saimē.

Viļņu arējs. Zīm. 634. mazp. dal. O Niedra

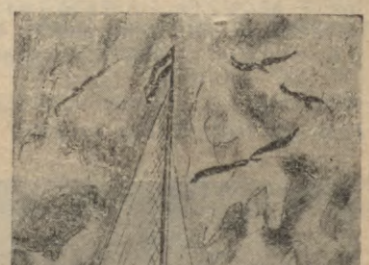

151. Jaungulbenes mājturības vidusskolas mazpulka kultūrālās sekcijas sanāksme

Godalgoti lauksaimniecības mācekļu darba gaitu apraksti. Pag. g. «Mazpulka» 6. numurā 273. lappusē LLK Mazpulku un jaunatnes audzināšanas nodaļa izsludināja sacensību par labākiem lauksaimniecības mācekļu darba gaitu aprakstiem. Šī sacensība tagad noslēgusies.

Iesūtīto aprakstu skaits gan varēja būt lielāks, tomēr dažu dalībnieku apraksti bija ievērības cienīgi. Godalgas piešķirtas sekojošiem dalībniekiem:

1. godalga Ls 50,— **Tenim Grasim**, 618. Rīgas pilsētas II ģimn. mazpulkā.
2. godalga Ls 30,— **Zentai Grāvītei**, 1085. Rīgas valsts komercskolas mazpulkā.
3. godalga Ls 20,— **Pēterim Ozoliņam**, 618, Rīgas pilsētas II ģimn. mazpulkā.

Atzinības balvas Ls 10,— apmērā piešķirtas šādiem dalībniekiem:

1. Tālivaldim Segliniekam — 934 I Rīgas valsts ģimnazijas mazpulkā, 2. Olgai Zālītei — 924, Rīgas T. Zeiferta, 3. Jānim Purviņam — 838. Viļa Olava, 4. Austrai Pavlovskai — 490. Rīgas pils. III ģimnazijas, 5. Modrim Adamovičam — 403. Jāņavārtu un 618. mazpulkā, 6. Edvardam Bērziņam — 857. Sarkandaugavas, 7. Ernestam Jākulim — 149. Aizputes ģimnazijas, 8. Līgo Grasim — 928. Vecrīgas, 9. Jānim Adamovičam — 403. Jāņavārtu un 10. Staņislavam Statutam — 1090. Ilgas mazpulkā.

Pašu gatavotu kokļu orķestrs

Mazpulku dzīve

Sirsnīga pateicība

Izsakām 191. Ungura mazpulkam, mazpulka vadītājam, sekciju vadītājiem, Medņu pagasta vecākam u. c. draugiem sirsnīgu pateicību par mūsu dēlam Jānim, 191. Ungura mazpulka diženam parādīto uzmanību, aizejot kara klausības gaitās, un tāpat sirsnīgs paldies par skaistajām veltēm visām čaklajām darinātājām.

Eduards un Alvīne Strazdiņi.

24. Lejasciema mazpulks meža talkā

Lejasciema aizsargu nodaļa rīkoja š. g. 28. februārī meža talku, kuŗā starp citiem piedalījās arī 24. Lejasciema mazpulka vadītājs K. Krieviņš un mazpulka dalībnieki. Talkas dienā tika sagatavots ap 100 steru malkas. Dienas izmaksu talcinieki nolēma ziedot Lejasciema jaunceļamās skolas fondam.

63. Burtnieku mazpulks 4. febr. Burtnieku Ausekļa pamatskolā rīkoja jaunatnes vakaru. Par vakarēšanas nozīmi mazpulkos referēja priekšnieks diž. H. Ozols. Tā kā mazpulks šinī gadā nolēmis audzēt cukurbietes, tad referātā: «Cukurbiešu audzēšana» paskaidrojumus un norādījumus sniedza agr. Zaļums. Pēc tam mazpulka vad. A. Bērts nedaudz vārdos aicināja skolu jaunatni vairāk piegriezties mazpulkiem. Referātiem sekoja tautiskas dejas un rotaļas.

154. Oktes mazpulkam sava mītne. Lai sekmētu mazpulka darbību, Oktes skola atļāva skolas ēdamistabā ierīkot mazpulka mītni. Mazpulka dalībnieki vienojās, ka mītnes iekārtai vajadzīgos priekšmetus lielāko daļu tie pagatavos paši. Tagad mazpulks savā mītnē rīko katru trešdienas vakaru vakarēšanu. Vakarēšanā dalībnieki lasa referātus, strādā rokdarbus un mācās mazpulku dziesmas, kā arī vingrinās novusa spēlē.

240. Trapenes mazpulks 10. febr. kopā ar Trapenes lauksaimniecības biedrību sarīkoja šogad pirmo vakarēšanu Trapenes sešklasīgā pamatskolā. Vakarēšanā piedalījās rajona agr. Duks ar referātu: «Ko audzēsim nākamgad.» Ar prieku Trapenes mazpulks šajā tālākajā valsts stūrītī šogad apņēmās audzēt cukurbietes, lai arī trapenieši palīdzētu ražot valstī vairāk cukura. Pēc referāta vakarētāji pie radio aparāta noklausījās Prezidenta runu.

342. Ukru mazpulks atskatījās uz sešiem ražena darbā pavadītiem gadiem. 30 mazpulka dalībnieki nodeva svinīgo solījumu. Mazpulka ilggadīgais priekšnieks A. Sauka svētku dalībniekus

iepazīstināja ar 6. gada darba panākumiem. Sekoja kaimiņu mazpulku un vietējo sabiedrisko organizāciju pārstāvju apsveikumi. Mazpulks rīkoja arī bazāru un vakarā svētkus kuplināja ar teātra izrādi, kas mazpulkam deva prāvu atlikumu.

427. Mātera Juŗa mazpulks pag. darbības gadu noslēdza ar ļoti labām sekmēm. Mazpulkā darbojās 54 biedri, kuŗi visi apzinīgi pildīja savus pienākumus. Mazpulkā nodibinātas dārzkopības un laukkopības, lopkopības, sporta, dziedāšanas, mūzikas un mājsaimniecības sekcijas.

Sevišķi rosīga pagājušā gadā bija dārzkopības sekcija. Sekcijas dalībnieki apstrādājuši 11490 m² lielu zemes platību, iegūstot 39601 kg ražas un 2497 ls kopējus ienākumus. Sevišķi labus panākumus kartupeļu audz. guvis K. Folkmanis, kuŗš no 3400 m² lielas platības izaudzējis 12800 kg kartupeļu, iegūstot 424,96 ls lielu atlikumu. Lopbarības biešu audzēšanā E. Folkmanis no 5000 m² lielas zemes platības izaudzējis 15.000 kg lopbarības bietes, iegūstot 744.15 ls lielu atlikumu. Cukurbiešu audzēšanā Blūms no 80 m² lielas zemes platības izaudzējis 1000 kg cukurbiešu. Vairāki mazpulka dalībnieki izdarījuši izmēģinājumu, sēklas kodināšanā, kartupelu šķirņu audzēšanā un mēslošanā. Arī pārējās sekcijas un dalībnieki guvuši labas sekmes un panākumus savā darbā. Vairāki dārzkopības sekcijas dalībnieki ierīko tēva mājās jaunus augļu un košuma dārzus, kā arī koku skolas.

15 mazpulka dalībnieki, nostrādādami kopā 10 darba dienas tālumnieka saimniecībā, nolīduši krietnu gabalu krūmāju, izplēšot celmus un ar savu darba spēku uzaruši un apstrādājuši.

Pagājušā gadā visi mazpulka dalībnieki kopēji arī iegādājušies formas tērpus un sporta tērpus.

Pie mazpulka darbojas pūtēju orķestris un koris.

Katru gadu mazpulks kopā ar aizsargiem rīko kopējas šaušanas apmācības.

Pārrunājot šī gada mazpulka darbības plānus, mazpulks nolēmis ierīkot sev īpašu mītni. Par savas mītnes izveidošanu mazpulka dalībnieki ļoti sajūsmināti un solās palīdzēt darbā, cik tik vien būs iespējams. Mītnē vajadzīgās mēbeles cer pagatavot paši.

525. Mazsalacas mazpulks 18. febr. sarīkoja savus 5 gadu pastāvēšanas svētkus, kas reizē bija arī svinīgā solījuma svētki. Mazpulka saime kopā ar vecākiem un labvēļiem pulcējās vietējā ģimnazijā. Mazpulka darbība bijusi ļoti aktīva, gājusi plašumā un devusi labus panākumus. Novada insp. H. Baltietis pieņēma arī 27 jauno dalībnieku solījumu un apstiprināja tos par pilntiesīgiem sava mazpulka dalībniekiem.

Mazpulks arī sumināja savu pirmo vadītāju P. Sedlenieku, kas slimības dēļ nebija varējis ierasties, bet kam ir lieli nopelni mazpulka dibināšanā un vadīšanā.

Svētkus noslēdza deja un rotaļas.

26. febr. mazpulka saime pulcējās pamatskolas kopmītnē. Vadītāji un dalībnieki atvadījās

Vai mūsu mazpulkam arī nevajadzētu savu mītni?

no bij. mazp. priekšnieka un aktīva dalībnieka A. Langina, kas, sasniedzis pilngadību, atstāja mazpulku, lai pārietu tēvijas sargu rindās. Vad. O. Zupāns nolasīja referātu par varonīgo latviešu karavīru senatnē un tagad. Atvadīšanās vakara noslēgumā spēlēja jaunais mazpulka orķestris.

904. Krustpils pilsētas mazpulks 18. febr. sarīkoja karoga svētkus. Karogu mazpulkam dāvināja Krustpils pilsētas valde. To iesvētīja Krustpils māc. K. Skujiņš. Pilsētas vecākais Salmiņš karogu pasniedza novada mazpulku inspektrisei agr. R. Vancerei, kuŗa to savukārt nodeva tālāk mazpulkam. Sekoja svinīgais solījums, kuŗu nodeva 36 dalībnieki. Pēc karoga iesvētīšanas un svinīgā solījuma mazpulka dalībnieki skandināja dziesmas, kam sekoja teātŗa izrāde un tautiskās dejas.

1095. Ludzas ģimnazijas mazpulks, kopā ar skolas saimi, bija pulcējies vakarēt. Vakarēšanā vad. pal. Ad. Eglītis nolasīja priekšlasījumu par mazpulku jaunatnes aktīvitāti tagadējā laikā. Dalībnieki un dalībnieces J. Seikana vadībā jauki skandināja tautas dziesmiņas. Mazpulks vakarēšanas rīko reizi mēnesī.

Mazpulkā 53 dalībnieki darbojas literārā, grāmatsējēju, mājsaimniecības, muzikas un sporta sekcijās.

Šopavasar augļu dārzos kaļkosim nevien koku stumbrus un resnākos zarus, bet arī tievākos zariņus

Ne katrs, kas pirtī dzimis, māk pirti kurināt

Tīrība ir laba lieta,
pirts ir mazgāšanās vieta.
Sestdienās, kad vakars klāt,
Jancis beidz to kurināt.

Palīdz slota, palīdz ķipis,
lieliem, maziem balts top snīpis.
Jūtas tikko dzimuši
jaunuļi un veciši.

Jancis vēl nav gulēt gājis,
pirms nav zobus spodrinājis,
rokas mazgāt ar viņš māk,
iekams ēst pie galda nāk.

Čipus prāto

Pirts ir vecāka kā cilvēks, jo visvecākie cilvēki izrādās tomēr pirtī dzimuši.

Ar sviedriem strādā un ar sviedriem mazgājas. Strādājot viņi rodas paši no sevis, bet mazgājoties jāper ar pēršanu laukā, ņemot aukstu ūdeni un karstus akmeņus palīgā. Mazgāšanās ir grūtāka nekā strādāšana.

Kur te taisnība? Rokas jāmazgā pirms ēšanas, lai nesasmērētu ēdienu; rokas jāmazgā arī pēc ēšanas, lai nesmērētu apģērbu. Kā tad tīrs var tīru sasmērēt?

Var jau zobus tīrīt un muti skalot pēc katras ēšanas, bet cik tad ilgi tā vairs atcerēsies, ko un cik ēdis. Gribēsies atkal ēst, un būs jāskalojas no jauna.

Grūti ir nagus vienmēr tik īsus turēt, lai viņiem nekas garām nekrātos; grūti atcerēties šos krājumus pastāvīgi laukā tīrīt, un ne katrreiz tas arī tik viegli izdarāms. Tad jau daudz ērtāk smalkākā sabiedrībā uzlikt viņiem kādu necaurspīdīgu krāsu virsū vai turēt rokas cimdos.

Tīrību panāk ar lupatām. Ir putekļu lupatas, trauku lupatas un grīdu lupatas. Ar viņām tīra, bet kas tās kādreiz tīra?

Svarīga nav pati gulta, bet kā tā sataisīta gulēšanai. Ziepes vāra no taukiem, taukus nomazgā ar ziepēm, bet ar taukiem taukus vis nevar iztīrīt.

Tīrība saistīta ar ziepēm kā sērkociņš ar zēveli. Vienam bez otra tāda pavāja iztikšana. Vispār mazgāšanās ir veselīga un atzīta lieta, bet kāpēc tad jāsaka pārmetumi, kad citi «vāra ziepes», un kāpēc jāerrojas, kad pašam «mazgā galvu».

Māju virtuve ir tāda,
priekšzīmi kas citiem rāda.
Jancim darbs šeit rodas ar:
izlietni viņš taisīt var.

Kūtī visiem jātop tīriem;
Jancis palīgos iet vīriem.
Skrāpis, suka ar turklāt
palīdz lopus spodrināt.

Mīkum ziepes ir vai nava,
viņam domāšana sava:
kas gan ziemu pirtī ies,
tad jau labāk kasīties.

Čipus.

Paziņojumi

● Mazpulku nozares vadītāja palīgs agr. **A. Eglītis** pagaidām savu vietu atstājis, un par nozares vadītāja palīdzi meiteņu audzināšanas jautājumos iecelta mazpulku dārzkopības inspektrise agr. **Olga Rezovska.**

● Rīgas pilsētas novada mazpulku inspektors **agr. P. Treijers** savu vietu atstājis, un par inspektoru iecelts **Richards Freibergs,** kuŗš, sākot ar š. g. 1. martu, runājams katru piektdienu, Rīgā, Baznīcas ielā 4-a, 12. dz. no plkst. 8,30—15,30, tālr. Rīga 21617

● Visiem mazpulku vadītājiem, kopā ar dalībniekiem, jāpiedalās **»Meža dienās« no š. g. 24. aprīļa līdz 26. maijam,** saziņā ar vietējo meža dienu komiteju. **Mazpulku pienākums ir jāpaturēt arī pastāvīgā uzraudzībā un kopšanā agrākos gados ierīkotos stādījumus.**

● Visiem mazpulkiem aktīvi jāpiedalās arī **»Spodrības nedēļā« no š. g. 28. aprīļa līdz 5. maijam,** kopā ar tuvāko skolu veicot skolas spodrināšanas darbus, tāpat spodrinot un daiļojot arī katram savu sētu, dzīvokli un istabu.

● **Grāmatvedībai** mazpulka darbā **piegriežama sevišķa vēriba,** un tāpēc **katram dalibniekam nepieciešama kāda grāmatvedība:** lauku un dārzu kultūru audzētājiem — **laukkopības un dārzkopības grāmatvedība,** mājsaimniecības sekciju dalībniecēm — **rokdarbu, ēdienu gatavošanas vai mājas kopšanas grāmatvedība,** mazpulku mazajiem un visu pārējo sekciju dalībniekiem — **personīgā grāmatvedība.**

Grāmatvedība, kā arī visa pārējā literātūra, jāpasūta visam mazpulkam kopēji LLK Rakstu apgādā, tek. rēķ. pastā 6056.

● Visiem dalībniekiem — zēniem, sākot ar 1940. gadu nepieciešama arī **šaušanas piezīmju grāmatiņa,** kuŗa kopā ar **dalībnieka apliecību** būs jāuzrāda sacīkstēs, sanāksmēs u. c.

● **Atgādinām visiem mazpulkiem, ka līdz š. g. 30. martam vē var pieteikt LLK Mazpulku un jaunatnes audzināšanas nodaļā 1940. gada vasarā mazpulku audzējamos cigoriņu, saules puķu un ārstniecības augu daudzumus.** (Tāpat savvaļas ārstniecības augus).

● **Aizrādām visiem mazpulku dalībniekiem, kas pa vasaru izbrauks no pilsētām uz laukiem** par lauksaimniecības mācekļiem vai t. l., ka pirms izbraukšanas no mazpulka vadītāja jāsaņem īpaša **Vasaras darba apliecības veidlapa.** Šādas veidlapas mazpulku vadītāji var pieprasīt LLK Rakstu apgādam. Katram dalībniekam ar vasaras darbu apliecību būs jāreģistrējas pie tuvākā mazpulka vadītāja un nākošā gadā šī apliecība jāizstāda kārtējā darbu skatē.

● Paziņojam dalībniekiem, kas godalgoti sacensībā „Es vienmēr lasu „Mazpulku" (skat. š. g. „Mazpulkā" 1. nr. 44. lpp.), kā arī tiem, kas godalgoti par tautas tradiciju vākšanu (skt. 1939. g. „Mazpulkā" 3. nr. 133. lpp.), ka piešķirtās godalgas — grāmatas izsūtītas visiem attiecīgiem mazpulku vadītājiem

● LLK Rakstu apgādā Jelgavā, Viestura piemiņas pilī un Rīgā, Baznīcas ielā 4-a dabūjama jauna mazpulku literātūra: **Rokas grāmata apģērbu šūšana.** Cena Ls 0,50.

● 151. Jaungulbenes mājturības mazpulks pārdēvēts par **151. Jaungulbenes mājturības vidusskolas mazpulku,** 177. Sarkanmuižas mazpulks pārdēvēts par **177 Ventas mazpulku,** 528. Mežmuižas-Berķenes mazpulks pārdēvēts par **528. Augstkalnes-Berķenes mazpulku.**

● Pēdējā mēnesī apstiprināti un ieskaitīti pagaidreģistrā šādi jauni mazpulki: **1158. Upmales-Kudravas, 1159 Pauguru, 1160. Latvijas aerokluba un 1161. Kr. Valdemāra jūras mazpulks.**

LLK Mazpulku un jaunatnes audzināšanas nodaļa

Ārstniecības augu audzēšana un vākšana

A/S. „Farmacijas" Ārstniecības augu uzņēmums Rīgā, Mārstaļu ielā 7, dz. 11 paredz tekošā gadā lielākos vairumos iepirkt: baldriļāņu saknes, kumelīšu ziedus, piparmētru lapas, ārstniecības rabarbera zemes stumbrus, kokrozes saknes, dārza ziepeņu saknes, turkpiparus, baltās sinepes, melnās Sareptas sinepes, magones zilās un ķimenes.

No savvaļas augiem: milteņu lapas, paegļu ogas, trūkumzāles lakstus, kalmļu apakšzemes stumbrus (nemizotus), vārpatu apakšzemes stumbrus, meža rožu augļus (bez sēklām), liepu ziedus, ziepenīšu lakstus, angstiņu lakstus vecvīra bārdiņas lakstus, staipekņu sporas, puplakšu lapas u. c.

Precei jābūt pareizi sagatavotai, labi izžāvētai un tīrai no piemaisījumiem.

Tuvākā laikā ievācami:

	Cena Ls par kg
1. Priežu pumpuri 2 cm garumā	0,90—1,00
2. Bērzu lapu pumpuri	2,00—2,20
3. Milteņu lapas	0,80—1,00
4. Krūkļu mizas	0,35—0,45
5. Kalmļu apakšzemes stumbri (nemizoti)	0,50—0,60

A/S „Farmacija".

Saturs

	Lpp.
Zaļie bērzi. Edvarts Virza	97
Šis laiks pārbauda mūsu izturību. J. Aušķāps	98
Augsim Latvijai. Savaldība valodā	99
Atmodas svētkos. Arn. Lūsis	100
Dzejniekam aizejot. Arn. Lūsis	101
Ciedrīte. A. Akmentiņa	102
Latvju jūrniecības šūpulis — Ainaži. G. Āboliņš	112
Latvju jaunatne Brazilijā. I. Lācis	113
Klepus no saaukstēšanās un gaŗais klepus. Dr. A. Vītols	115
Mazpulku dalībnieku pirmie pavasaŗa darbi. K. Ķirsis	117
Kas tagad jādara augļu dārzos? E. Pētersons	118
Dabiskās krāsvielas. J. Liepa	119
Ola — dzīvības nesēja. A. S.	120
Trušu gaļas ēdieni. L. Liepiņa	123
Mācīsimies cūkas audzēt. A. Venters	124
Iesim talkā zemes malkas sagādāšanā. A. Grindulis	126
Baldriāna audzēšana. O. R.	128
Mazpulku dalībniecēm - audējām. L. L.	128
Kā tikt pie raibām olām	129
Tas katram jāzina par cukurbietēm. O. Rezovska	130
Kas jauns mūsu zemē un valstī	132
Uzmani pats sevi	133
Šachs. R. Švarcs	134
Mazpulku mazajiem	136
Pašu darbs	138
Mazpulku dzīve	140
Ne katrs, kas pirtī dzimis, māk pirti kurināt	142
Paziņojumi	143

Izdev.: Latvijas Lauksamniecības kamera. Atbildīgais redaktors: RUDOLFS DZĒRVE.

Grāmatsp. A/S. „ROTA" Jelgavā, Poruka ielā 5, tālr 519. p.3128 176×250. Šis numurs iespiests 36.000 eks.

Dārzāju, lauksaimniecibas, sakņaugu, āboliņu, pļavu zāļu un puķu **sēklas**

piedāvā

Jelgavas Patērētāju Biedrība

savā sēklu nodaļā

Katoļu ielā Nr. 44, Jelgavā **Tālrunis 566**

Plašā izvēlē arī: mašīnas un lauksaimniecības darba rīki, būvmateriāli, koloniālpreces, saimniecības piederumi, ādas un zirgu lietas

Aug. Kurau

Drāšu audumu, pinumu un caurumotu skārdu fabrika

Rīgā, Tērbatas ielā 78, tālr. 92227

NOLIKTAVA:

Tērbatas ielā 24, tālr. 27629

Pastāvīgi lielā izvēlē

dāmu, kungu un bērnu apavi, kā ari speciāli aizsardzēm piemērotas krāsas kurpes

Apavu nams „ALMA"

Rīgā, Kr. Barona ielā 15

A. KAULIŅŠ

Bērnu apģērbu nams

Rīgā, Gaisiņa ielā 4, pie Centrāltirgus, t. 29722
Privātdzīv. Lāčplēša ielā 70, dz. 1, tālr. 21541
Pasta tekošs rēķins № 11217

Laipni piedāvā lielā izvēlē visādus meiteņu un puisēnu apģērbus

Jaunos vidussk., mazpulku un tautas tērpus, veļu, galantērijas preces u. t. t.

Laipna apkalpošana Gluts darbs
Skolām un palīdz. sab-bām viszemākās cenas

Latvijas

Šujmašīnu S-ba

Rīgā, Marijas ielā 15

izšuj: karogus, sporta nozīmes, tērpus u.t.t.

Pārdod: šūjmašinas, to daļas un adatas visām sistēmām

Dārzāļu un puķu **SĒKLAS**

augļu koki un ogulāji

Dažādi meži

ROZES zemās un augstās

Greznuma stādi

Ilggadīgās ziemciešu puķes, puķu sīpoli

liela izvēlē

Sabiedribas

A. Rudzits un T. Fogels

sēklu tirgotavā

Rīgā, 13. janvara ielā, pretī prefekturai

Lalgales (agr. L. Maskavas) ielā pie dzelzs tilta

Cenu rādītāji par brīvu

Pūšamo un stīgu muzikas instrumenti

dažādiem orķestriem.

Ermoņikas, citari un visi citi muzikas instrumenti. Mazpulkiem nolaide. Laboju un ari mainu lietotus muzikas instrumentus

Elektriskie apgaismošanas ķermeņi ::

Sab. A. un E. IEVIŅI

agr. A. R. Ieviņš

Rīgā, Elizabetes ielā Nr. 22

(pie Marijas ielas)

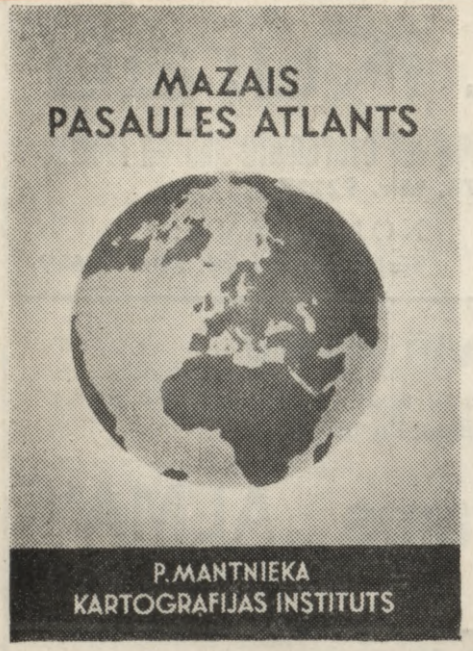

MAZAIS ATLANTS

Satur ap 5.000 vietu nosaukumu.
Formāts 16 × 11 cm

Maksā Ls 1,—

Dabūjams visos grāmatu veikalos, „Letas" kioskos. Pa pastu piesūtam, ja vērtība iemaksāta mūsu tekošā rēķinā pastā № 773

P. MANTNIEKA KARTOGRAFIJAS INSTITUTS
Rīgā, Vagnera ielā 31 **Marijas ielā 2**

Ieteicama šāda grāmata:

Agr. H. Ostvalda un agr. O. Sommera

Praktiskie darbi lauksaimniecībā

Maksā Ls 1.20

Šo grāmatu sarakstot autori pieturējušies pie pamatskolas dabas mācību stundu plānā paredzētās programas un agronomu biedrības norādījumiem, kādēļ ieteicama skolām un mazpulkiem lauksaimniecības praktisko darbu veikšanai.

Grāmatu apgādniecība A. Gulbis
īpašnieks A. Mālītis
Rīgā, Elizabetes ielā Nr. 63, Tērbatas ielas stūrī
Nodaļa: Daugavpilī, Vadoņa ielā 19 Tekošs rēķins pastā 131

Piedāvāju no krājuma

medību bises

dažādos izstrādājumos, ka arī uz speciālpasūtījumu

L. GRANDOVSKIS

Rīgā, Kungu ielā Nr. 24, tālrunis 23313

Kā MAUSER un WALTHER ieroču fabriku vienīgais pārstāvis Latvijā tur arvien krājumā šo fabriku ieročus un rezerves daļas. Cenas ārpus katras konkurences